

'n Sosiaal-pedagogiese analise van die
vryetydsbesteding van st. 8, 9 en 10
leerlinge in Afrikaansmediumskole in
Durban

deur W.J.J. Landman B.A.; B.Ed.

Ingedien ter gedeeltelike voldoening
aan die vereistes vir die graad
van Meester in Opvoedkunde
Departement van Opvoedkunde
Universiteit van Natal
Pietermaritzburg

Pietermaritzburg

1972

INHOUD

	<u>Bladsy</u>
Voorwoord	1
<u>Hoofstuk I</u>	
Beskouings ten opsigte van vryetydsbesteding	3
<u>Hoofstuk II</u>	
Faktore in die stadsomgewing wat vryetydsbesteding beïnvloed	20
<u>Hoofstuk III</u>	
Die studieprogram	37
<u>Hoofstuk IV</u>	
'n Statistiese ontleding van die vryetyds-aktiwiteite van st. 8, 9 en 10-leerlinge	34
<u>Hoofstuk V</u>	
'n Bespreking van st. 8, 9 en 10 seuns en dogters ten opsigte van die betrokke vryetydsaktiwiteite	90
<u>Hoofstuk VI</u>	
Die vryetydsbesteding van st. 8 gevorderde en gewone stroom leerlinge	122
<u>Hoofstuk VII</u>	
'n Vergelyking tussen st. 8 gevorderde (gev) en gewone (gew) stroom leerlinge ten opsigte van vryetydsbesteding	156
<u>Hoofstuk VIII</u>	
Die jong Afrikaanssprekende leerling as stadsburger	182
Bibliografie	210
Die vraelys	214

TABEL- en GRAFIEKLYS

Bladsy

A.	<u>Grafieke:</u>		
	St. 8 I.K.-grafieke		159
B.	<u>Vryetydsbestedings-tabelle: st. 8, 9 en 10</u>		
a)	Algemeen :	Tabel 1 - 2	44
b)	Sport en tydverdrywe :	Tabel 3 - 8	46
c)	Radio :	Tabel 9 - 11	52
d)	Lees :	Tabel 12 A - D	55
e)	Openbare vermaaklikhede :	Tabel 13 - 16	59
f)	Sosiale funksies :	Tabel 17 - 19	64
g)	Sosiale besoeke :	Tabel 20 - 22	69
h)	Stokperdjies :	Tabel 23 A - B	74
i)	Werk in en om die huis :	Tabel 24 A - C	76
j)	Tuiswerk :	Tabel 25 A - E	79
k)	Verdere aktiwiteite en inligting :	Tabel 26 - 32	82
C.	<u>Vryetydsbestedings-tabelle:</u>		
	<u>St. 8 gevorderde en gewone stroom:</u>		
a)	Algemeen :	Tabel 33 - 34	123
b)	Sport en tydverdrywe :	Tabel 35 - 40	124
c)	Radio :	Tabel 41 - 43	129
d)	Lees :	Tabel 44 A - H	132
e)	Openbare vermaaklikhede :	Tabel 45 - 48	134
f)	Sosiale funksies :	Tabel 49 - 51	137
g)	Sosiale besoeke :	Tabel 52 - 54	139
h)	Stokperdjies :	Tabel 55 A - B	142
i)	Werk in en om die huis :	Tabel 56 A - C	144
j)	Tuiswerk :	Tabel 57 A - E	147
k)	Verdere aktiwiteite en inligting :	Tabel 58 - 64	149

VOORWOORD

Die hele aangeleentheid van vryetydsbesteding as sosiaal-pedagogiese verskynsel tree steeds in 'n toenevende mate op die voorgrond. En dit is nie net pedagoë en sosioloë wat begaan voel en besin oor die vryetydsproblematiek nie - dit is 'n saak waarby die gemeenskap in die geheel gemoed is. Die behoefte van die jeug aan positiewe leiding en aktivering ten opsigte van 'n doeltreffender gebruik van vrye tyd word blykbaar al hoe dringender. Die aangewese wegspringplek om hierdie behoefte te bevredig, is 'n verkenning van die terrein van vryetydsaktiwiteite wat deur die jeug betree word.

Daar bestaan verskeie oorsese studies, ook enkele plaaslik, in verband met spesifieke aspekte van vryetydsbesteding. Aangesien hierdie studies op die periferie van hierdie projek lê, gaan dit dus nie hier om die bevindinge van elders en ander groepe nie, maar gaan dit in die eerste plek om die vryetydsbesteding van dié besondere groep.

Die Afrikaner, met sy besondere agtergrond, maar wat tog deel is van die eietydse stadsgemeenskap, word ook geraak deur die invloede van die voortkomende wêreldkultuur.

Dit is op grond van hierdie oorgewinge dat 'n studie gemaak is van die vryetydsbesteding van st. 8, 9 en 10-leerlinge in Afrikaansmediumskole in Durban.

Die doelstellings van hierdie studie kan soos volg omskryf word:

1. 'n Verkenning van die terrein van vryetydsaktiwiteite van st. 8, 9 en 10-leerlinge in Durban.
  - 1.1 Die aard en omvang van die vryetydsaktiwiteite van hierdie groep as geheel.
  - 1.2 Noemenswaardige verskille, indien enige, tussen

die drie standerds ten opsigte van deelname aan sekere aktiwiteite.

1.3 Noemenswaardige verskille, indien enige, tussen seuns en dogters ten opsigte van sekere vryetydsaktiwiteite.

1.4 Noemenswaardige verskille, indien enige, tussen st. 3 gevorderde stroom en st. 3 gewone stroom leerlinge ten opsigte van sekere vryetydsaktiwiteite.

2. 'n Beeld van die jong Afrikaner as stadsmens.

3. Positiewe leiding ten opsigte van die verdere verkenning en moontlike beplanning van vryetydsgebruik.

'n Vraelys is in 1964 aan al die Afrikaansmedium-hoërskoolleerlinge binne die Durbanse stadsgrense gegee en hierdie vraelys is onder toesig en met die nodige leiding ingevul. Die vraelys bestaan uit elf afdelings en dek die aktiwiteite wat die leerlinge die meeste beoefen. 'n Uiteensetting hiervan kom op bl. 37 voor. Die gegewens is getabuleer en die twee hoofgroepe naamlik seuns en dogters is onderverdeel in standaard 8, 9 en 10-leerlinge. Op 'n latere stadium word daar ook onderskei tussen standaard 3 gevorderde en standaard 3 gewone stroom seuns en dogters.

Die inleidende drie hoofstukke behels 'n verkenning van die studieterrein en 'n beskrywing van die studiemetode. Daarna volg ontledings en besprekings van die vryetydsgebruik deur die betrokke groepe en in die slothoofstuk word 'n finale beskouing gestel. Die bibliografie is dienooreenkomstig gerangskik.

Ten slotte 'n woord van dank aan die volgende persone en instansies vir hulle hulp en samewerking: die Direkteur van Onderwys in Natal; die betrokke skoolhoofde, hul personele en leerlinge; International Computers and Tabulators, en aan my gewaardeerde promotor, prof. J.M. Niven.

HOOFTSTUK IBESKOUINGS TEN OPSIGTE VAN VRYETYDSBESTEDING1. Die begrip vrye tyd

Die begrip vrye tyd kan omskryf word as die teenoorgestelde van die van arbeid as plig. Vrye tyd staan altyd los van die verpligtinge van arbeid. In hierdie verband sê Van Mechelen 21(bl.10):

"De vrije tijd is die tijd die niet door arbeid wordt ingenomen. Het concept arbeid is hier versmald tot de betekenis van beroepsarbeid".

Tog moet ons aanvaar dat al die nie-arbeidstyd nie noodwendig vrye tyd is nie en dus is dit nodig om te onderskei tussen bruto- en netto-vryetyd. Die nie-arbeidstyd kan beskou word as bruto-vrye tyd. Dan is daar take, pligte en aktiwiteite wat uitgevoer moet word buite die arbeidstyd en die tyd wat hierdeur in beslag geneem word, kan nie as ware vrye tyd gereken word nie. In hierdie verband word genoem vervoertyd na en van die werk of skool, slaaptyd, tyd in beslag geneem deur etes en persoonlike higiëne, asook sekere roetine-take. Die bruto-vrye tyd kan dus ingedeel word in semi-vrye tyd wat gekenmerk word deur 'n sekere noodsaak of verpligting en eintlike of nettovrye tyd wat los hiervan staan.

2. Die ontwikkeling van vrye tyd

In die hedendaagse samelewing het die mens veel meer vrye tyd as wat vroeër die geval was: hy werk in die reël 'n kleiner aantal ure per dag, minder dae per week en minder weke per jaar. Hy tree vandag op 'n hoër ouderdom tot die arbeidsmark toe, tree gouer af en leef ook gemiddeld langer. Die mening word deur baie gehuldig dat hierdie tendens in die toekoms sal voortduur.

In teenstelling hiermee word gevind dat 'n deel van die bevolking nie 'n oorvloed nie, maar wel 'n tekort aan vrye tyd ondervind. In die verslag van die jeugondersoek 15(bl.8) word daarop gewys dat die gejaagdheid van die

moderne .....

moderne geïndustrialiseerde samelewing meebring dat 'n deel van die bevolking nie die voorreg het om hulself vrye tyd te gun nie. Die verskil in die hoeveelheid vrye tyd wat tot mense se beskikking is, kan waargeneem word in die onderskeie lae van die bevolking. En dit is juis in hierdie opsig dat 'n totale ommekeer plaasgevind het in vergelyking met 'n honderd jaar gelede. Waar die plaas- en industriewerkers 16 uur en selfs langer per dag moes werk, het hul vandag daardie hoeveelheid tyd per dag vry. Diegene wat vandag sleutelposisies in o.a. groot organisasies beklee, voel in die reël 'n gemis aan voldoende vrye tyd in skerp teenstelling met die vorige era. Hierdie verskynsel kompliseer die vryetydsproblematiek nog meer.

Die grootskaalse veranderinge wat in die gemeenskap plaasgevind het gedurende die afgelope ongeveer honderd jaar - in 'n hoë mate onder die invloed van tegnologiese ontwikkeling - het nie alleen meer vrye tyd aan die massa besorg nie, maar het dit ook op hul afgedwing. Ten spyte van agitasies vir korter werksure, is vrye tyd primêr 'n neweproduk van industrialisasie. Deur die jare van snelle ekonomiese ontwikkeling is min aandag geskenk aan die moontlike uiteindelijke waarde wat hierdie toenemende vrye tyd vir die massa mag inhou. Die korter werksure het toestande ten opsigte van vryetydsbesteding totaal verander en aanleiding gegee tot 'n onverwagte situasie.

Riesman 16(bl. 110-112) wys daarop dat tegnologiese ontwikkeling in die besonder vir hierdie veranderinge in die gemeenskap verantwoordelik is. Nie alleen die funksie van opvoeding word hierdeur geraak nie, maar ook die sosiale omgewing en die sielkundige klimaat waarin die opvoeding funksioneer.

Daar moet onthou word dat Suid-Afrika nie so intensief-geïndustrialiseer is soos die meeste Westerse lande nie. Die sosiale patroon en die geestesklimaat hier ter lande is dus moontlik nie in dieselfde mate

deur ...../

deur hierdie maatskappykrag beïnvloed nie. Gegewens rakende vryetydsbesteding in genoemde lande, onder andere Brittanje en die V.S.A., kan vir ons 'n aanduiding gee van tendense wat ons in die toekoms kan verwag. Die aangewese taak is dus om eers die plaaslike situasie op te som voordat dit met toestande van elders vergelyk word.

Namate die outomatisasie-proses in Suid-Afrika versnel, kan gepaardgaande veranderinge in die gemeenskapspatroon en -lewe verwag word. Korter eerder as langer werksure kan in die toekoms verwag word, met ander woorde meer vrye tyd. Ook wen die oorskakeling tot 'n vyf-dag-werksweek baie veld in Suid-Afrika. Hierdeur word vrye tyd ook geraak, want hoewel werknemers weliswaar nie vrye tyd wen nie, ondervind hul nou 'n langer aaneenlopende tydperk van vrye tyd.

3. Die funksies van vrye tyd

Die funksies van vrye tyd en van vryetydsbesteding kan uit verskillende oogpunte beskou word - vergelyk byvoorbeeld die beskouings van die sosioloë en die ekonome. Van Mechelen 21(bl.23) onderskei tussen die individu en die gemeenskap ten opsigte van die betekenis van vrye tyd.

3.1 Die betekenis van vrye tyd vir die individu

Drie hoof funksies kan aan vrye tyd toegeken word.

3.1.1 Rus en herstel van fisiese kragte

Die arbeidende mens het 'n tydperk van rus nodig na sy arbeidsure sodat hy sy volgende dagtaak doeltreffend kan verrig.

3.1.2 Ontspanning

Die mens het ook 'n behoefte aan psigiese ontspanning veral wanneer die aard en ritme van die werk of arbeid lei tot psigiese spanninge. Die ontspanningsfunksie kan aan meer as een betekenis

gekoppel .....

gekoppel word: dit kan beskou word as 'n eenvoudige aanvulling vir die gewone lewe; of dit kan gesien word as 'n kompensasie vir die daaglikse dwang; of dit kan ook dien as 'n vorm van ontsnapping uit die daaglikse lewe.

3.1.3 Ontwikkeling

Vrye tyd besit ook 'n ontwikkelingsfunksie juis omdat dit die mens losmaak van sy daaglikse roetine. Dit is die vrye tyd wat die mens in staat stel om deel te hê aan die sosiale en kulturele lewe. Dit is veral die aktiewe en selfs die kreatiewe element van vryetydbesteding wat hierdie ontwikkelingsfunksie kenmerk.

3.2 Die betekenis van vrye tyd vir die samelewing

In die eerste instansie kan genoem word dat die toenemende vrye tyd 'n vrye-tydsindustrie in die hand gewerk het wat 'n belangrike ekonomiese bate is vir die samelewing.

Die hoeveelheid vrye tyd en die aard van die vryetydbesteding karakteriseer die samelewing self. Dit kan gebruik word as maatstaf vir die lewensstandaard van 'n gemeenskap of bevolkingsgroep: hoe meer vrye tyd, hoe groter die welvaart. Maar dit is veral die aard van die vryetydsbesteding wat die samelewing kenmerk. 'n Gemeenskap wat ingestel is op veral passiewe vorme van vryetydsbesteding sal seker ander eienskappe besit as 'n gemeenskap waarvan die vryetydsbesteding meer kreatiewe of vormende kenmerke besit. Hierdie faktore is belangrik, veral indien aanvaar word dat werk vir groot groepe van die bevolking 'n middel word terwyl die vrye tyd meer en meer 'n doel word.

4. Die .....

4. Die gebruik van vrye tyd

Die omvang van vrye tyd soos ons dit vandag ken, kán enersyds 'n groot bate vir die individu en die gemeenskap wees, maar andersyds ook in verantwoordelikheid, 'n las, indien dit vir antisosiale doeleindes aangewend word.

In hierdie verband sê Butler 3(bl.18): "Wisely used, this leisure offers promise of becoming a great boon to the individual and to society. On the other hand, it may become a liability if it is dissipated or a menace if it is used for unsocial ends".

Hierdie vrye tyd rig 'n uitdaging aan die gemeenskap om 'n gebalanseerde program vir huidige behoeftes te bied en om doeltreffend te beplan vir die groeiende behoeftes wat die toekoms sekerlik sal meebring. Die taak en verantwoordelikheid van die gemeenskap lê ook opgesluit in Jacks 8(bl.117) se stelling:

"Free time is not, of itself and necessarily, an asset. Increased leisure may be either a threat or a promise. Wisely used, leisure time may deepen interests, develop abilities, contribute to mental health, and broaden social understanding. Ill advised use of leisure may have results ranging all the way from a prodigal waste of time to the deterioration of personal taste and character, and the debasing of social life".

Dat laasgenoemde gebruik van vrye tyd in 'n toenemende mate op die voorgrond tree, kan nie maklik weggeredeneer word nie. Na aanleiding van die straatboewery en wangedrag van jeugdige oor die Paasnaweek, skryf die redakteur van "The Daily News" (Durban: 31 Maart 1964) soos volg:

"Events at the Easter Weekend in widely separated parts of the world provide grounds for public concern ... Whatever the cause or causes may be, there is no doubt that society could do a great deal more to inspan youthful energies in healthier and more varied leisure-time activities than is now the case".

Oor .....

Oor hoe vrye tyd bestee moet word, bestaan daar egter groot meningsverskil. Daar is diegene wat glo dat dit nie nodig is vir die individu om sy vrye tyd aan te wend om homself te ontwikkel of om sy bestaan in die gemeenskap te regverdig nie.

Staley 18(bl.55) meen dat indien 'n man sy vryetyd so gebruik dat hy 'n gelukkige gemoedtoestand besit, 'n gelukkige atmosfeer na sy huis en vriende bring, nie moeilikheid veroorsaak vir sy gesin of die gemeenskap nie, dan is dit die waardevolste wyse waarop hy sy vrye tyd kan bestee. Hy meen ook dat die onvermoë van baie individue om passief te verkeer - om niks te doen nie - waarskynlik aanleiding gee tot baie ongewenste gedragsooptredes in die gemeenskap.

Pieper 14(bl.51) verskil van die opinie in die laaste opsig: "Idleness and the incapacity for leisure correspond with one another. Leisure is the contrary of both".

Verskillende individue het vrye tyd vir verskillende doeleindes nodig: Baie het dit nodig vir oomblikke van nabetragting; ander het dit weer nodig vir ontspanning om die eentonigheid en stremming van die daaglikse roetine te verbreek of om te rus en vir die herstel van fisiese kragte. Sommige gebruik dit vir persoonlike ontwikkeling en verryking, terwyl ander daardeur 'n besondere bydrae tot die gemeenskap bring. Die vorme wat vryetydsbesteding vir elke individu sal aanneem, behoort dus bepaal te word deur die doeleindes waarvoor dit aangewend word, en dit sal onder andere voortvloei uit die betrokke persoon se behoeftes, voorkeure en besondere geleenthede.

5. Kenmerke van vryetydsbesteding

Daar is vier belangrike aspekte van vryetydsbesteding wat nadere toeligting verg, te wete ontspanning, aktiwiteit teenoor passiwiteit, die rol van massakommunikasie-media en die kommersialisering van vryetydsbesteding.

5.1 Ontspanning .....

5.1 Ontspanning

Hoewel verskillende betekenis aan die begrip toegeken word, word dit oor die algemeen gebruik as 'n antitese vir werk. Dit word aanvaar dat relatief min mense ontspanning in hul werk ondervind. Daar is tog diegene wie se beroepe so absorberend is, dat dit as 'n vorm van ontspanning beskou kan word. Nou en dan vind mens ander, soos besigheidsmanne en kunstenaars, wat die genot, geassosieer met ontspanning, in die aanpak van 'n nuwe projek ondervind. In die reël egter, gaan ontspanning gepaard met vryetydsaktiwiteite en is die geleentheid daartoe vir die meeste mense beperk tot hul vrye tyd. Aktiwiteite wat as ontspannend beskou kan word, neem 'n groot verskeidenheid vorme aan. Vir baie mense is uitstappies, bioskoop, lees of visvang ontspanning. 'n Aktiwiteit wat egter vir een persoon ontspannend is, is miskien vir 'n ander persoon inspannend: houtwerk kan vir een persoon 'n ideale vorm van ontspanning wees, terwyl 'n ander dit sal beskou as werk. Selfs in die geval van dieselfde individu kan 'n aktiwiteit wat op een tydstip ontspanning verleen het, nie noodwendig altyd die mate van bevrediging gee wat dit as ontspanning sal bestempel nie. Soms voel 'n persoon byvoorbeeld lus om tennis of kaart te speel, ander kere weer nie.

Omdat die individu direkte bevrediging van sekere aktiwiteite verkry, volg dit dat hierdie aktiwiteite vir hom vorme van ontspanning word; en die wisselende aard en intensiteit van hierdie bevredigings besorg dan verskillende ontspanningswaardes aan die individu. Omdat baie mense bevrediging ondervind van dieselfde soort aktiwiteite word hierdie aktiwiteite beskou as vorme van ontspanning ...../

spanning.

"It is the spirit which finds expression in them and which through them contributes to satisfying, joyous, abundant living" Butler 3 (bl.17).

Hoewel daar tallose ontspanningsaktiwiteite bestaan, besit al hierdie aktiwiteite twee basiese eienskappe:

- (a) Een is dat die persoon wat dit beoefen dit so verlang; hy verkies om daaraan deel te neem deur 'n innerlike drang sonder dwang van buite.
- (b) 'n Tweede eienskap is die onmiddellike en direkte bevrediging wat hierdie aktiwiteit aan die individu besorg.

Butler 3(bl.4) vat hierdie aspek treffend saam:

"Recreation takes a multitude of forms which have an appeal varying according to the age, interests and desires of the individual. It comprises activities that are engaged in by a person apart from his fellows as well as others that involve group activity. In some forms it consists of active participation, in others of quiet relaxation, listening, watching. Like education, it is for people of every country and of every age."

Hier word die kern van die vryetydsproblematiek geraak: in watter aktiwiteite toon die jeug belangstelling? Aan watter aktiwiteit neem hulle graag deel en waarom? Eers wanneer hierdie vrae beantwoord kan word, kan daar gedink word aan leiding ten opsigte van benutting van vrye tyd.

Nou kan die vraag gestel word: waarom is ontspanning dan so nodig? Eerstens kan ontspanning bestempel ...../

bestempel word as 'n basiese behoefte van die mens.

Gedurende die eerste kinderjare is die speel-aktiwiteite die oorheersende element in die lewe van die kind. Hierdeur verkry hy groei en ervaring. Namate hy ouer word, neem ander aktiwiteite meer van sy tyd, energie en aandag in beslag, maar tog bly hy neig tot aktiwiteit en een of ander vorm van kollektiewe assosiasie. In die volwasse lewe word ontspanning na 'n newegeskikte rol gedwing deur die menigte verantwoordelikhede en verpligtinge. Tog bly dit 'n basiese behoefte van die mens wat nooit volkome onderdruk kan word nie.

Op die keper beskou, is dit elke mens se verlange om gelukkig te wees. Dit is 'n fundamentele en waardige doelstelling vir elke individu en kan selde bereik word deur net een aktiwiteit. Dit is eerder en essensieel 'n neweproduk van 'n gebalanseerde lewe waarin ontspanning 'n groot rol speel.

"The function of play is to balance life in relation to work, to afford a refreshing contrast to responsibility and routine, to keep alive the spirit of adventure and that sense of proportion which prevents taking oneself and one's job too seriously, and thus to avert the premature death of youth and not infrequently the premature death of man himself". Riggs 17(bl.14).

5.2 Aktiwiteit teen passiwiteit

'n Ander aspek van vryetydsbesteding wat dikwels ter sprake kom, is aktiwiteit teenoor passiwiteit. Daar word verwys na aktiewe en

passiewe ..... /

passiewe deelname; aktiewe en passiewe vryetydsaktiwiteite, en groot meningsverskil bestaan oor die feit of die deelname aktief of passief moet of mag wees. Onder aktiewe aktiwiteite word o.a. genoem sport en stokperdjies; onder passiewe aktiwiteite - bioskoop, radio-luister en lees.

Veral hierdie aspek van vryetydsbesteding is baie relatief. Die ontspanningswaarde van elke individuele aktiwiteit skyn uniek te wees, daar dit wissel van persoon tot persoon en ook vir dieselfde persoon op verskillende tydskiede. Elke individuele ontspanningsaktiwiteite sal dus bepaal of gemotiveer word deur sy besondere behoeftes op 'n gegewe tydskied - hetsy liggaamlik of geestelik, of albei.

Daar word vryelik gebruik gemaak van die terme aktief en passief t.o.v. vryetydsaktiwiteite sonder om onderskeid te maak tussen die liggaam en die gees. So 'n onderskeid is belangrik, daar die liggaam en die gees nie noodwendig gelyktydig ontspan nie, en ook omdat die behoefte aan ontspanning vir die liggaam en die gees nie noodwendig gelyktydig bestaan nie. Daar kan eerder gepraat word van liggaamlike aktiewe en passiewe aktiwiteite en geestelike aktiewe en passiewe aktiwiteite.

Ook Riesman 16(bl.206) voel dat die populêre terme nie bevredig nie: "For I am convinced that this (active and passive) is not the real distinction: much leisure which appears to be active may be merely muscular, its lactic acid content is high, but there may be little other .....

other content or contentment. And conversely, such supposedly passive pursuits as movie-going can obviously be the most intense experience, the most participative."

Selfs 'n onderskeid tussen liggaamlike en geestelike aktiewe en passiewe aktiwiteite sal baie relatief wees, hoewel dit meer beskrywend van aard is. Daar kan ook gepraat word van kreatiewe teenoor passiewe of nie-kreatiewe aktiwiteite.

Staley 18(bl.64-65) skryf in die verband soos volg: "Some people participate actively in their recreation and leisure activities and others simply want to be entertained. There is a tendency for less personal participation all the time and that has something to do with a sense of frustration and lack of satisfaction. It would be partly due to a lack of fundamental experience early enough to enjoy many of the cultural and real activities of leisure."

Die kern van dié teenstrydigheid is dus nie of vryetydsbesteding aktief of passief moet wees nie, maar die feit dat persoonlike kreatiewe deelname aan die kwyn is - dat eie-oorspronklikheid plek maak vir ander-se-oorspronklikheid. Dit impliseer dat nie net die liggaam 'n passiewe houding inneem nie, maar dat die gees meer en meer passiefontvanklik ingestel raak.

Beets 2(bl.41) meen dat indien voorspellings ten opsigte van toenemende werkloosheid bewaarheid word, 'n tiener-werkloosheidsprobleem eerste sal ontstaan. Onder hierdie omstandighede sal die vryetydssektor hom as 'n vervelingsgebied voordoën. Hy spreek sy kommer uit oor die

aard ..... /

aard en omvang van die passief-verveelde houding van baie van die hedendaagse jeug en huldig 'n redelik pessimistiese sienswyse ten opsigte van toekomstige verwikkelinge in hierdie verband.

"Zodra meer in het groot van ons verwacht gaat worden, dat we een groter aantal zich vervelende jong mensen tot het aanvaarden van herscholing of creatiewe vrije tijdbesteding moeten proberen te brengen, zou een gevoel van hulpeloosheid ons moeten bekruipen".

Dit is haas onmoontlik om vas te stel in hoe 'n mate kreatiewe deelname ten opsigte van vryetydsbesteding afgeneem het indien dit dan wel die geval is. Daar kan egter in hierdie studie gepoog word om 'n tentatiewe beeld te skep van die verhouding tussen kreatiewe of aktiewe deelname en passief-ontvanklike deelname van die betrokke groep leerlinge.

5.3 Die Rol van Massa-kommunikasiemedia

'n Verdere kenmerk van hedendaagse vryetydsbesteding en wat eintlik direk by die voorafgaande aansluit, is die blykbaar toenemende rol wat massa-kommunikasiemedia daarin speel. Siepman 19(bl.269) noem dat die grootste gevaar van ons kultuur miskien daarin opgesluit lê dat massa-kommunikasiemedia oor die algemeen die potensialiteite van die publiek onderskat.

Vir hom is dit die natuurlikste impuls van die gemiddelde mens om aan die einde van die dag 'n passiewe houding in te neem; om van die lewe soos hy dit ken te ontsnap - nie in die lewe in soos hy dit moontlik kan ontdek nie. Die eentonige daaglikse werk veroorsaak dus dat energiebesteding gestaak word, en nie oorgedra word na ak-

tiwiteite wat vryetyd 'n verfrissende, lonende en gesonde soort rus maak nie.

Hiervolgens is dit dus geen wonder dat hedendaagse vrye tyd gekenmerk word deur die passief-ontvanklikheid van die verbruiker nie; dat die invloed van die radio en ander massa-media so omvangryk en sterk is nie. Die unieke eienskap van die massa-media is hul deurdringbaarheid; die belangrikheid daarvan is die spoed waarmee dit die vrye tyd van miljoene mense verower het. Elkeen in sy eie mate, plaas die verbruiker in 'n passief-ontvanklike rol.

Ottaway 13(bl.83) sluit hierby aan: "The techniques of our present society have also brought the phenomena of mass production and mass communication. Both can tend towards uniformity; the first of goods, the second of minds."

Die massa-kommunikasiemedie soos die bioskoop, radio en die pers versprei gedurig idees en bring gemeenskaplike belangstellings en voorkeure tot stand. Hierdie media kan 'n meer verligte kultuur versprei of hul kan stereotipe denke en gestandaardiseerde idees vestig. Sosiale solidariteit deur gemeenskaplike opvattinge is binne perke baie wenslik, veral in ons chaotiese samelewing wat 'n dringende behoefte daaraan het. Ons kan egter nie indoktrinasië aanvaar sonder die geleentheid om te kritiseer nie, want dan gaan iets verlore wat baie waardevoller is.

Van Britse toestande sê Siepman 19(bl.269):

"Children, if not adults, probably listen so

intensively ..... /

10

intensively to radio for lack of any alternative occupation offering greater satisfaction. The provision of outlets for more active self-expression might work wonders in reducing the present addiction to cliffhangers. Much idleness among the young today is the enforced idleness of a totally inadequate social environment."

Hierdie stelling het natuurlik ook betrekking op televisie. Ook Johnstone en Faunce 9(bl.116), Amerikaners, skryf in hierdie verband: "The ambivalent character of the opportunities provided by leisure-time is particularly evident in the commercialized recreation which has come to play so large a place in city life."

Dat hierdie massa-media 'n daadewerklike bydrae tot die stadslewe veral, lewer, is af te lei van die aanhang wat dit geniet. Twee vrae dien egter hier gevra te word: eerstens, verskaf dit wat aangebied word 'n progressiewe beeld van ons intellektuele en estetiese standarde? Tweedens: is die gemiddelde kwaliteit van die material wat o.a. deur die pers, radio en silwerdoek aan die publiek gelewer word, 'n maatstaf van wat ons op kulturele vlak bereik het? Indien dit dan wel so is, kan ons ons gerus die vraag afvra: is standarde van voortreflikheid uit die oog verloor?

Ongeag die voor- en nadele van hierdie kommunikasie-media, bly die feit egter staan dat opvoedkundiges dit toegelaat het dat 'n revolusie op kommunikasievlak hul oorval, en dat die gevolge daarvan tot nog toe grootliks oor die hoof gesien is. Eene lank het die skool en die kerk feitlik alleenreg gehad in die oordrag en interpretasie van kulturele waardes, maar daardie monopolie bestaan .....

bestaan nie meer nie. Vandag beveg die skool en die kerk die blykbaar steeds groeiende invloed van die massa-kommunikasie-media vir die aandag en lojaliteit van beide oud en jonk. Die onderwyswêreld het dus gefaal om hierdie media deeglik te benut of om vertrouwd te raak met hul kulturele invloede; en teenmiddels te verskaf waar dit in stryd is met opvoedkundige beginsels.

Hierdie revolusie op kommunikasievlak is vergemaklik deurdat ook ander terreine van vryetydsbesteding verwaarloos is. Dink hier onder meer aan die ondoeltreffendheid van sportfasiliteite by die skool t.o.v. leerlinggetalle; openbare sportgeriewe is daar hoofsaaklik vir volwassenes; selfs die ongeveer 80 munisipale parke en speelgronde in Durban voorsien hoofsaaklik ontspanningsfasiliteite vir kleuters en peuters.

5.4 Die kommersialisering van vryetydsaktiwiteite

Die massafikasie-invloed word nie net weerspieël in kommunikasie-media soos die rolprent, pers en radio nie, maar ook op ander gebiede van vryetydsbesteding. In die verband sê Staley 18(bl.69): "The tendency to commercialize any leisure habit which gets established is deplorable - also the loss of the ability and the opportunity to enjoy the more primitive forms of leisure activity and to enjoy them in private."

Hy wys onder andere daarop dat 'n populêre aktiwiteit soos kampeerderly nou 'n professionele karakter begin aanneem - alle uitrusting en alle noontlike geriewe word op 'n huurbasis aangebied .....

gebied. Hier dink mens ook aan moderne karavaanparke waar mense dig saamgetrek vakansie hou of aan groot skares wat na populêre oordjies uitstappies maak.

Hoewel sommige mense teen hierdie massafikasietendens kapse maak, wil dit tog voorkom of baie mense verkies om in die massa te verkeer - let op hoe mense sal saandrom op sekere stande, terwyl aanliggende ewe geskikte strande verlate is. Hierdie verskynsel is miskien te wyte aan die feit dat die mens neig om gekondisioneer te word tot die gemeenskapspatroon. Namate die pas van die massafikasieproses versnel, kan ons verwag om meer en meer dinge in terme van die massa te waardeer.

Staley 18(bl.71) wys egter tereg daarop dat dit 'n feitlik noodsaaklike stukkie sosiale terapie is in die stadsomgewing om op een of ander tydstop die geleentheid te hê om privaatheid te geniet. Dit is nie noodwendig 'n geval van sosiale vlak of snobisme nie, maar wel 'n geval van individuele temperament.

Die tendens om vryetydsaktiwiteite te kommersialiseer, is ook in Suid-Afrika veral in die stede, te bespeur. Wat egter vasgestel moet word, is die aanhang wat hierdie gekommersialiseerde aktiwiteite geniet, asook die hoeveelheid sakgeld wat hoërskoolleerlinge tot hul beskikking het om aan hierdie aktiwiteite deel te neem.

Hierdie aspek geniet meer aandag in Hoofstuk 2.

6. Samevatting

Uit die vooraangaande is twee afleidings voor die hand liggend:

(a) Die vryetydsproblematiek is baie relatief.

(b) Oorsese .....

- (b) Oorsese ekonomiese, maatskaplike en kulturele toestande is anders as dié in Suid-Afrika, maar oorsese tendense ten opsigte van vryetydsbesteding kan vir ons ter plaatse aandui wat ons in die toekoms kan verwag.

Dat vryetydsbesteding werklik vandag ook plaaslik 'n probleem is, word algemeen aanvaar - die pers, die kerk, die skool, jeugorganisasies en menige ander instansies huldig hierdie gedagte. Tog is daar, as gevolg van die relatiwiteit en kompleksiteit van vryetydsbesteding, 'n gemis aan 'n duidelik omlynde probleemstelling(s) en vandaar die gebrek aan aksie. Om die vryetydsproblematiek van die stadsomgewing te betree, moet die navorser hom vergewis van twee aspekte van vryetydsbesteding:

- (a) Hy moet vertrouwd raak met daardie faktore in die stadsomgewing wat vryetydsbesteding beïnvloed.
- (b) Hy moet die aard en omvang vasstel van vryetydsaktiwiteite wat deur die stadsgemeenskap beoefen word.

Omdat die houding teenoor en die gebruik van vrye tyd wissel van ouderdomsgroep tot ouderdomsgroep, onder andere as gevolg van verskille in ontwikkelingspeil, belangstellings en ervaring, is besluit om 'n groep leerlinge te betrek tussen die ouderdomme van ongeveer 14 jaar en 18 jaar. Gerieflikheids- halwe is hierdie leerlinge volgens standerds ingedeel naamlik standerds 8, 9 en 10.

HOOFTUK IIFAKTORE IN DIE STADSOMGEWING WAT VRYETYDSBESTEDING BEÏNVLOED

Daar bestaan meningsverskil oor die feit of ons die moderne stadsmaatskappy as "siek" moet bestempel, en of ons dit moet sien as verkerende in 'n oorgangsfase Barnes 1(bl.42-44). Een gedagte wat egter algemeen aanvaar word, is dat die maatskappy van vandag anders is as die maatskappy van die verlede, en Garbers 7(bl.1-2) waarsku dat ons daarteen moet waak om nie die hede deur die bril van die verlede te wil sien nie.

Hierdie onderskeid het ongetwyfeld ook betrekking op plaaslike toestande. Die hedendaagse stadsburger se aktiwiteite, sosiale lewe, lewensritme, houdinge en verhoudinge en waardes verskil grootliks van die tradisionele. Die Afrikaner, as stadsmens, kan hom nie distansieer van hierdie invloede en leefwyse nie. Hy het deel aan hierdie ontwikkeling en hy is dus onlosmaaklik verbonde aan die invloede en gevolge van hierdie ontwikkeling en verandering wat in ander lande reeds veel vroeër begin het.

Daar sal algaande verwys word na die vernaamste afwykinge vanaf die tradisionele maatskappy en dus na daardie eienskappe wat aan die moderne maatskappy 'n eie karakter verleen; asook die implikasies wat hierdie eienskappe inhou ten opsigte van vryetydsbesteding.

1. DIE MEGANISERING VAN DIE ARBEID

In ons hedendaagse massa-maatskappy speel massa-produksie 'n uiters belangrike rol. Dit stel hoë eise aan die organisasie van die industrie en sluit in arbeidsverdeling, spesialisasie, meganisasie, disipline en 'n hoë mate van rasionalisasie Garbers 7(bl.6). Die menslike arbeid, aldus Garbers, word dus tot 'n groot mate van sy geestelike inhoud ontnem, deurdat dit in baie gevalle tot 'n paar roetine-handelinge

beperk word, en sover moontlik gemeganiseer word. Ook is daar, veral in groot ondernemings, die probleem van oorsigtelikheid en is daar van persoonlike kontak tussen werkgewer en werknemer haas geen sprake nie. Die gesagsverhouding kom dus in die gedrang en ons kan hier praat van massadissipline. Ook is die verhouding arbeider-eindproduk baie treffend: deurdat die werker net aan 'n onderdeel van die eindproduk werk, kry hy relatief min bevrediging uit sy werk, aangesien hy nie 'n voltooide eindproduk aflewer nie.

Ook in die administratiewe arbeidsveld vind ons vandag dat die arbeid tot 'n groot mate gemeganiseerd, geroetineer en gespesialiseerd is. Dit wil voorkom of in baie gevalle vandag die administratiewe werker se werk eentoniger is as die van die geskoolde industriële werknemer, en dat dit ook minder intelligente aandag verg. Ook hier staan die onpersoonlike sterk op die voorgrond.

Bogencende faktore werk mee tot massa-mentaliteit. Hierdie gemeganiseerde en onpersoonlike arbeidsproses verteenwoordig een van die belangrikste ontpersoonlikende faktore in ons moderne stadsgemeenskap.

Mumford 12(bl.391-392) beskryf die imperium van die masjien soos volg: "Modern civilization has been arrested in mid-flight: its technical advances in saving labour, perfecting automatism, mechanizing the daily process of life, multiplying the arts of destruction, and dehumanizing the personality, have been responsible for this arrest. The rise of the machine and the fall of man are two parts of the same process: never before have machines been so perfect and never before have men sunk so low ..."

Alhoewel laasgenoemde gedagte oordrewe pessimisties is, steek daar tog veel waarheid in.

In hierdie verband sê Corwin 4(bl.87) van Amerikaanse toestande die volgende: "Moreover, leisure had to be earned .....

earned with hard work and as large amounts of unproductive leisure time have accrued in recent decades, the American has had difficulty justifying and utilizing it".

Die mens, in teenstelling met die masjien, se natuur is nie aangepas by die konstante herhaling van handelings nie. Die mens was eeue lank essensieel 'n buite-huislike wese wie se daaglikse aktiwiteite die gebruik van die hele liggaam geverg het. Om vandag egter 'n gebalanseerde konstitusie op te bou en te behou, is die mens hoofsaaklik aangewese op sy vrye tyd. Psigoloë is daarmee eens dat vir mense wat hul energie in hul werk op meganiese en onkreatiewe maniere bestee, ontspanning 'n absolute noodsaaklikheid is.

Vroeër was werkers liggaamlik moeg na 'n dag se werk, maar vandag is baie werkers dikwels slegs verveeld na ure van eentonige herhaling. Die werker word nie net die genot of bevrediging ontsê wat vroeër verkry is deur die hele produk af te lewer nie, maar die mate waarin hy beheer word deur 'n masjien of 'n stelsel, neig om gevoelens van minderwaardigheid by hom te laat ontstaan wat dikwels sensuspannings tot gevolg het. So 'n toestand is nie bevorderlik vir die geestesgesondheid van die individu of die gemeenskap nie.

'n Verdere rede waarom ontspanning so essensieel is in ons moderne stadsmaatskappy, is as gevolg van die tendens by die mens om die regimentasie en stadardisasie wat so karakteristiek is van die besigheids- en industriële lewe, oor te dra na ander fases van sy alledaagse lewe. Ontspanning, met die vryheid van gees en aktiwiteit wat gewoonlik daarmee gepaard gaan, bied 'n effektiewe teenmiddel vir die ongewenste tendens.

Selvs 'n halfeeue gelede het werkers nog tot 90 uur per week gewerk, terwyl dit nou al gekrimp het tot

50 en selfs 40 uur per week. Met hierdie fenomenale afname in werksure beland ons in die aktuele vryetydsproblematiek. Volgens Garbers 9(bl.9) kan die sterk ontpersoonlikende kragte in die menslike arbeid ten gevolge hê dat die mens al hoe meer ingestel raak op sy vrye tyd. Hy sien in vrye tyd die gevaar van een van die grootste nivelleringskragte, maar terselfdertyd 'n uiters belangrike, potensieële, positiewe krag indien dit doeltreffend aangewend word.

Entwistle 6(bl.12) sien 'n noue verband tussen die betekenis wat werk vir die individu het en sy vryetydsbesteding, en hy meen dat vryetydsbesteding 'n probleem is waar werk 'n probleem is.

"It is a myth, cultivated by those who have never done dull repetitive work, that the tedium of the conveyor belt can be redeemed by creative leisure activity or by enriched day-dreaming: that you can spend half your working hours degrading yourself and the other half in selfimprovement ..... It must in the last resort be the work itself which has compensations."

Hierdie besondere invloed van die moderne arbeid op die individu sal in 'n steeds groeiende mate hulself laat geld hier in Suid-Afrika namate outomatisasie en ander tegniese ontwikkelings hier veld wen. Huidige en toekomstige vryetydsbeplanning moet hiermee rekening hou en mens voel dat daar reeds 'n gemis is aan positiewe leiding en voorligting ten opsigte van die vryetydsbesteding van die jeug. As gevolg van gebrekkige kennis, ervaring, vaardigheid, belangstelling en fasiliteite kan die vryetydsbesteding van die jeug hulself en die gemeenskap tot nadeel strek.

2. DIE GESIN IN DIE STADSOMGEWING

Die tweede helfte van hierdie eeu veral word feitlik dwarsdeur die wêreld gekenmerk deur drie groot bewegings:

"..... the acceleration of technology, the soaring of
population .....

population, and a leap in the expectation of overcoming poverty. All these forces have converged on the metropolitan areas, and social problems already complex are now far more difficult to solve." Levenson 10(bl.13)

Saam met die veranderinge in die gemeenskapspat-
troon, is die gesin ook besig om funksionele en struk-
turele veranderinge te ondergaan.

Hierdie veranderinge, soos aangetoon sal word,
beïnvloed in 'n mindere of meerdere mate die aard en
omvang van die vryetydsaktiwiteite van die individuele
lede van die gesin.

Butler 3(bl.17) noem drie veranderinge in die
moderne maatskappy wat die gesinslewe raak:

- 2.1.1 Huishoudelike implemente wat werk-
baie vergemaklik, het 'n revolusie in
huishouding meegebring, met die gevolg
dat kinders nie meer so baie tyd aan
werkies in die huis bestee nie. Weer-
eens ontbreek gegewens vir vergelykings,
maar daar kan wel vasgestel word watter
aandeel kinders het in werk in die huis.
(Vgl. Hoofstuk IV en VI.)
- 2.1.2 Die vinnige toename in die aantal woon-
stelle in stedelike gebiede het nie net
die agterplaas - 'n belangrike speelgrond -
tot 'n mate uitgeskakel nie, maar ook
die geleentheid beperk vir familie-ont-
spanning binnenshuis. Ongelukkig kon
die persentasie woonstelbewoners nie
nagegaan word nie weens 'n gebrek aan
ruimte in die vraelys, maar daar kan
met veiligheid aanvaar word dat die
persentasie veel laer is as in die

meerderheid .....

meerderheid stedelike gebiede van Europese lande.

2.1.3 In baie gevalle is die grootte van die stadsgesin baie beperk en die kind(ers) is dus verplig om buite hul eie huis te gaan soek na daardie ondervindings en waardes van gesamentlike en sosiale aktiwiteite, wat in die geval van 'n groot gesin tuis verkry kan word.

2.2 'n Verdere verandering t.o.v. die stadsgesin is die blykbaar groot toename in die aantal gevalle waar albei ouers werk.

In die gevalle waar albei ouers werk, is die kinders tot 'n groot mate op hulself aangewese wanneer hulle in die middag van die skool tuis kom. Selfs saans, wanneer albei ouers moeg van die werk af terugkeer, kan dit 'n verlossing wees om van die kinders ontslae te raak deur hul te laat begaan.

Hierdie gebrekkige kontrole bring mee dat die ouers tot 'n groot mate onbewus mag wees van die aard en omvang van die vryetydsaktiwiteite van hul kinders. Die moontlikheid is groot dat hierdie kinders hul groter vryheid mag misbruik en hul vrye tyd tot hul eie nadeel mag aanwend.

2.3 Garbers 9(bl.22-31) noem belangrike funksieveranderinge wat veral die stadsgesin ondergaan het:

2.3.1 "Die fundamentele funksieverlies van die gesin," sê hy, "is daarin geleë dat sy funksies deur ander instansies oorgeneem word." Hier word spesifiek

verwys ..... /

verwys na die skool wat gedurende skool-
 ure en, as gevolg van 'n groot verskei-
 denheid natuurse bedrywighede, ook na
 skool, die kind van ouerlike gesag weg-
 neem. Baie ouers verloor hierdeur hul
 sekerheid oor die opvoeding van hul kin-
 ders met die gevolg dat daar 'n opvoe-
 dingsonmag heers. Ten gevolge hiervan
 neem hul hul toevlug tot 'n meer "weten-
 skaplike" of "sielkundige" opvoedings-
 poging. Die kinders ontvang meer vry-
 heid as waarvoor hul ryp is met die ge-
 volg dat hierdie vryheid dikwels in 'n
 "losgelaat wees" ontaard.

- 2.3.2 'n Ander faktor wat baie nou met die
 voorafgaande saamhang, is die groot
 verskil ten opsigte van ondervinding
 tussen die generasies. Dit moet toege-
 skryf word aan die vinnige tempo waar-
 teen veranderinge in die gemeenskap
 steeds plaasvind. Die ouers se onder-
 vindings en ervarings, in hul jeugjare
 veral, verskil tot 'n groot mate van die
 van hul kinders, met die gevolg dat
 ouers dikwels gekonfronteer word met
 situasies wat hul nie kan verstaan of
 hanteer nie.
- 2.3.3 'n Verdere faktor van groot pedagogiese
 betekenis is die ondermyning van gesag
 van die ouers reeds gedeeltelik as gevolg
 van die groot verskil in ondervinding
 tussen die generasies.
- 2.3.4 Ook op die gebied van sosiale vorming
 tree nog 'n struktuurverandering te voor-
 skyn: die gesin is nie meer die kragtige
 organiese eenheid nie maar een wat 'n baie los verband
 tussen ..... /

tussen geïndividualiseerde gesinslede begin dra.

- 2.4.1 Hierdie losse gesinsverband bring gebrekkige kommunikasie tussen gesinslede mee en dit raak ook die gesagsverhoudinge binne die gesin. 'n Verskeidenheid persone en instansies stel eise aan en maak aanspraak op die tyd van individuele gesinslede, met die gevolg dat onderlinge beïnvloeding binne gesinsverband gevaar loop om geneutraliseer te word; en dat gesagsverhoudinge verflou. Hierdie verlies aan gesag hou belangrike implikasies in vir die opvoeding, want gesag is 'n onvermydelike en noodsaaklike voorwaarde in die opvoeding.
- 2.4.2 Hierdie losheid in die gesinstruktuur blyk 'n onvermydelike gevolg te wees van industrialisasie en verstedeliking. In hierdie massa-maatskappy of stadskultuur word meer en meer dinge gedoen en geïnterpreteer in terme van die massa. 'n Mens kan hier praat van 'n onpersoonlike massa-mentaliteit en dit neig om ook deur te werk na die gesin. Die mens lewe in of tussen die massa maar tog ook verby die massa.
- 2.4.3 Ander eienskappe van hierdie stadskultuur bevorder ook losse gesinsbande: die groot aantal aktiwiteite en verpligtinge waaraan die individu deel het; die groot aantal, dikwels botsende eise wat aan hom gestel word en die rangorde van voorkeure wat hy hierop nahou, te same met die tempo ..... /

tempo waarteen aktiwiteite mekaar opvolg, is voorbeelde hiervan.

2.4.4 Die beperkinge in die fisiese omgewing dwing veral die jongmens dikwels om verder uit te kring. Moderne vervoermiddels (motorfietse ingeluit) maak dit vir die individu moontlik om homself binne minute na 'n ander deel van die stad te verplaas. Gesinslede beweeg dus dikwels weg van die huis en weg van mekaar af om hul onderskeie belangstellings na te leef en om hul vryetydsaktiwiteite te beoefen.

2.4.5 'n Laaste aspek van die stadsgemeenskap wat meewerk tot 'n losse gesinsstruktuur, is die welvaartselement. Geld en vervoer is redelik beskikbaar, veral in die gevalle waar albei ouers werk, en die kommersiële wêreld help om 'n behoefte te skep aan sekere vryetydsaktiwiteite. Omdat geld en vervoer dus normaalweg nie probleme lewer nie, is die verskillende gesinslede nie sterk op mekaar aangewese in hul vrye tyd nie. Fisies gesproke is dit dus relatief maklik om aan 'n groot verskeidenheid eise, belangstellings en voorkeure te voldoen.

Die beskikbaarheid van geld kan dus in 'n groot mate die vryetydsbesteding van die skoolgaande jeug beïnvloed en rig en dit kan weer die hegtheid van die gesin raak.

3. DIE OORSKAKELING VAN 'N PRIMÊRE NA 'N SEKONDÊRE LEWENSVORM

As gevolg van die steeds toenemende verstedelingsproses wat parallel loop met industrialisasie en kommersialisasie, vind ons 'n duidelike verandering, soos ook blyk uit die voorafgaande, in primêre lewensvorme soos die

familie ..... /

familie, die gesin, die buurt (in die stede veral) asook in die klein, vroeër min of meer geslote, gemeenskappe. In hierdie verband sê Barnes 1(bl.22):

"The total social consequences of this disintegration of primary groups have never been adequately assessed, but we may safely assume that they are responsible for a considerable portion of the social disorganization observable in our day."

In die primêre lewensvorm staan die enkeling in 'n direk-persoonlike verhouding tot die ander lede van die gemeenskap. Die feit dat elkeen die ander sien, hoor en spreek, lei tot onderlinge beïnvloeding. Van hierdie onderlinge beïnvloeding sê Du Plessis 5(bl.8):

"Dit bevorder wederkerige afhanklikheidsbetrekkings wat in stand gehou word deurdat die lede in hul gedraginge gekontroleer en gekorrigeer word deur 'n publieke opinie, konvensie en tradisie, 'n gangbare moraal wat die reëls bepaal vir die omgang met mekaar in 'n samelewing met 'n stabiele struktuur."

As gevolg van die verstedelikingsproses word hierdie geslote gemeenskap met sy primêre lewensvorm meer en meer vervang deur die "los" of ope gemeenskap met sy sekondêre lewensvorm. In hierdie gemeenskap is bure vreemdelinge vir mekaar en onderlinge beïnvloeding en kontakprikkel is van 'n minder intensiewe karakter. Die oop gemeenskap van die stad bied dus groter vryheid en meer raakpunte en daarmee beland ons weer direk in die vrye-tydsproblematiek.

"..... die groot gevaar vir die massajeug in die stad lê vandag hierin dat die bioskoop en ander gekommer-sialiseerde instellings die mens leer waarna hy moet strew, wie hy moet gehoorsaam, hoe hy vry moet wees en hoe om lief te hê" Du Plessis 5(bl.9).

Weens die groter vryheid en beperkte persoonlike kontakpunte, te same met die menigte prikkels wat op die

individa ..... /

individue inwerk, ontstaan die behoefte aan gekontroleerde vryetydsbesteding van veral die skoolgaande jeug van vandag. Die geskree om vryheid vir die hedendaagse jeug is besig om spookagtige eggo's te laat weerklink.

4. DIE VERANDERING T.O.V. WAARDES

Gepaard met hierdie oorskakeling vanaf die primêre lewensvorme waarin die gesin en die buurt die agtergrond vorm, na die groter kontakgroepe en sekondêre lewensvorme, vind ons ook 'n parallel ten opsigte van houdings en deugde. Die primêre houdings en deugde word geleidelik vervang met afgeleide groepideale. Die primêre deugde, onder andere liefde, gemeenskaplike hulp en naasteliefde, is diep emosioneel en persoonlik en dit is bykans onmoontlik om hul toe te pas of uit te leef sonder aanpassing tot die opset van die groter kontakgroepe.

Ook Mannheim 11(bl.18) sien in die ontwikkeling van 'n moderne stadsmaatskappy 'n refleksie van verandering in die betekenis van waardes wat veral gerig is op die eienskonskep en estetiese waardes, asook daardie waardes wat ons werk en vryetydsbesteding reguleer. Van vryetydsbesteding sê hy: "The wireless, the gramophone, and the cinema are now tools for producing and distributing new patterns of leisure. They are democratic in nature and bring stimuli into the life of the humblest but few of them have yet developed those genuine values which would humanize and spiritualize the time spent outside the workshop, factory and office".

'n Verdere bron wat verantwoordelik is vir veranderinge in ons huidige waardesisteen moet gesoek word in die totaal nuwe vorme van gesag en sanksies wat ontstaan het, asook in die metodes waardeur bestaande gesagsvorme en sanksies onderskraag word - vergelyk die rol wat byvoorbeeld die radio, pers en selfs die bioskoop in daardie opsig speel. Ook die feit dat hierdie nuwe gesagsvorme en sanksies gelyk optree, dien slegs in baie opsigte om

mekaar ..... /

mekaar se invloed op die gemeenskap te neutraliseer - reeds as gevolg van hul verskeidenheid en uitteenlopendheid. Die individu word gekonfronteer, selfs in die eenvoudigste situasies, deur verskeie aksiepatrone en waardebepalings. Die verwarring ten opsigte van waardes wat daar bestaan, bring ook mee n verwarring in die keuse van vryetydsaktiwiteite. Daar die jeug nie noodwendig al n geordende waardestelsel besit nie, is positiewe leiding in die verband n noodsaaklikheid: leiding t.o.v. waardes kan dus beskou word as indirekte leiding ten opsigte van sekere vryetydsaktiwiteite.

5. MASSA-EKSTASE

n Relatief moderne verskynsel waarmee rekening gehou moet word, en wat meer en meer op die voorgrond tree insake vryetydsbesteding, is die van massa-ekstase - Garbers 7(bl.2-5). n Totaal negatiewe houding hierteenoor sal vrugteloos wees. Eerder moet daar gepoog word om hierdie emosioneel-kollektiewe ondervindings in n positiewe, geestelik-verrykende krag te omskep of aan te wend. Dit is des moontlik die krag wat hervorming ten goede in die moderne massagemeenskap kan meebring.

Hierdie massa-ekstase verskynsel kom grootliks by die moderne jeug voor, veral ten opsigte van sekere soorte sang en musiek. Sang- en musieksterre word feitlik aanbid en jeugdiges word histories waar hierdie sterre in lewende lywe in die openbaar optree.

Die vraag is: wat gee aanleiding tot hierdie massa-ekstase verskynsel? Voordat opvoedkundiges hierdie nuwe krag positief kan inspan, sal die voedingsbodem daarvan eers vasgestel moet word.

Dit kan verband hou met verveeldheid - n gebrek aan avontuur en opwinding. Hierdie identifikasie-figuur verpersoonlik moontlik vir n deel van die jeug die sekuriteit en selfgelding waarna hulle soek.

n Nuwe verskynsel in hierdie verband waarmee rekening gehou moet word, is die groei van die sogenaamde Jesus-kultus.

6. DIE TEMPO VAN DIE MODERNE LEWE

'n Verdere faktor in ons moderne stadsmaatskappy wat 'n wesenlike verbintenis het met vryetydsbesteding, is die tempo van die moderne stadslewe. Die spannings waaraan die individu in die massa-maatskappy onderworpe is, as gevolg van die digte samedromming, die geraas en die snelle opeenhoping van alledaagse aktiwiteite, gebruik al sy krag sonder dat daar veel tyd is vir herstel.

Die stadsburger is kronies aan die beweeg; hy bly baie besig met sy werk (in baie gevalle roetine-werk), pligte en roetine handelinge, met die gevolg dat hy dikwels aan die einde van die dag liggaamlik en/of geestelik uitgeput is. Die spanning en uitputting wat simptome is van hierdie lewenstempo, gee maklik aanleiding tot 'n ongebalanseerde aanpassing wat op sy beurt min bevrediging bied.

Dit is onder hierdie toestande dat ontspanning van die regte aard besonder belangrik word. Slegs indien mense kan ontspan en die daaglikse roetine kan vergeet, en hulself kan oorgee aan 'n bevredigende ontspannings-aktiwiteit (of aktiwiteite), kan hul hoop om hierdie abnormale toestande die hoof te bied.

7. DIE INVLOED VAN TEGNIESE MIDDELS OP PERSOONLIKE KONTAKTE

Een van die wesenseienskappe van die stadskultuur is die uniformiteit daarvan wat in 'n groot mate bevorder word deur die invloed van kommunikasiemedia soos die radio, die pers en die silwerdoek. Een of enkele persone beïnvloed die massa sonder dat 'n van-aangesig-tot-aangesig ontmoeting plaasvind.

Hier word ook gedink aan 'n ander kommunikasiemiddel, die telefoon, wat dikwels gebruik word as plaasvervanger vir persoonlike of sosiale besoeke. Op openbare vervoermiddels, op straat, in eie woonbuurt of woonstelblok sien baie mense mekaar maar elkeen tree op as een van

die ...../

die massa wat langs mekaar verby leef. Die massamaatskappy vertoon dus 'n sterk onpersoonlike karakter.

'n Mens kan in die massa en in tegniese verbinding met die massa verkeer en tog die eenszaamste en verveeldste wese op aarde wees. Hierdie eenszaamheid en verveeldheid is kenmerkend van baie jongmense wat alleen in die stad woon, en hierdie leemtes kan aangevul word deur gesonde vryetydsaktiwiteite, veral groepsaktiwiteite, te beoefen - reeds van skooldae af.

8. BEPERKINGE IN DIE OMGEWING

Die aard en omvang van die individu se vryetydsaktiwiteite word verder ook moontlik beïnvloed deur 'n aantal beperkinge in sy omgewing.

8.1 Gebrek aan geleentheid as gevolg van 'n gebrek aan ruimte:

Hier word onder meer gedink aan die woonstelbewoners asook die huisbewoners met klein en/of skuins woonerwe wat nie die geleentheid kry om alledaagse buitenshuise aktiwiteite tuis te beoefen nie. Veral balspele word in hierdie gevalle baie beperk.

8.2 Gebrek aan fasiliteite:

'n Verdere beperking lê daarin dat die plaaslike omgewing nie altyd daarin slaag om te kompenseer vir gebrekkige ontspanningsfasiliteite op die tuiswerf nie. Daar bestaan wel 'n redelike aantal parke maar speelparke wat jong kinders die geleentheid bied om op hul eie spele soos cricket, voetbal en sokker te speel, bestaan daar haas nie: òf die parke leen hulself nie tot hierdie tipe spele nie, òf die kinders word verbied om sommige spele in die parke te beoefen. Dit is opvallend dat parke gewoonlik onder meer swaaie, glybane en klimstellasies vir kleuters voorsien, maar dat daar baie min, indien enige, vir ouer kinders aangebied word.

'n Ander fasiliteit wat yl versprei is om maar

net ...../

net een voorbeeld by te haal, is swembaddens, en dus is die bestaandes ver van 'n groot persentasie van die stadsbevolking af.

Onbeboude speelbare ruimtes is ook baie beperk in omvang en verspreiding.

8.3 Ondoeltreffende beplanning en organisasie:

Waar daar wel fasiliteite beskikbaar is, kan ondoeltreffende beplanning en organisasie meebring dat dit nie ten volle benut word nie. Finansiële oorwegings, kontrole, 'n onrealistiese evaluering van die omgewing se bestaande en toekomstige behoeftes of 'n gebrek aan betrokkenheid onder meer kan hierin 'n rol speel. Vergelyk bv. in hierdie verband die sluiting van sekere parke in die stad om 5,00 nm., ook gedurende die somermaande.

8.4 Gebrek aan finansies:

Om ontspanningsfasiliteite daar te stel, in stand te hou en te administreer kan 'n duur onderneming wees. Geld is nie maklik bekombaar vir hierdie tipe projekte nie, veral wanneer die winsmotief nie ter sprake is nie.

8.5 Vervoerbeperkinge:

Hoe verder 'n mens uit die middestad uit beweeg, hoe groter blyk die vervoerbeperkinge te wees ten opsigte van openbare vervoermiddels. Dit is veral in die verafgeleë voorstede dat hierdie beperking 'n groot invloed kan uitoefen op 'n verskeidenheid vryetydsaktiwiteite, onder andere swem, branderplankry en visvang; ysskaats, bioskoopbesoek en sportbywoning.

8.6 Tydsbeperkinge:

Hier gaan dit nie soseer om die hoeveelheid vrye tyd wat beskikbaar is nie, maar eerder om die verspreiding daarvan. Die hoeveelheid

vrye .....

vrye tyd van hoërskoolleerlinge kan egter beperk word deur onder meer lang reise van die skool af, verpligtinge in en om die huis en 'n redelike hoeveelheid tuiswerk. Maar dit is die tyd van die dag en veral die tyd van die aand waarop die leerlinge vrye tyd het wat hom/haar beperk in die keuse van moontlike aktiwiteite.

8.7 Huislike toestande:

Hier het ons te doen met 'n groot verskeidenheid moontlike beperkinge, onder andere verpligtinge in en om die huis; gesindhede van die ouers; vryetydsbesteding van die ouers; die stuktuur van die gesin; die finansiële posisie van die gesin; eie vervoer, en die sosiale status van die gesin.

9. PERSOONLIKE BEPERKINGE

In die laaste instansie kan die vryetydsbesteding van die individu ook beïnvloed word deur beperkinge wat in homself geleë is.

9.1 Gebrek aan selfvertroue:

Die individu self kan 'n **beperkende faktor** wees rakende sy eie vryetydsbesteding as gevolg van gebrekkige selfvertroue - ten opsigte van eie vermoëns, vaardighede en sosiale omgang.

9.2 Gebrek aan kennis/ervaring/vaardigheid:

Gebrekkige kennis en ervaring van **en vaardigheid** in sekere aktiwiteite kan beperkende faktore wees ten opsigte van die aard en omvang van die individu se vryetydsbesteding. Baie mense sien daarteen op om vir die eerste keer kennis te maak met 'n ontspanningsaktiwiteit, en dit is dus ook in hierdie opsig belangrik dat die kind reeds vroeg kennis en ervaring van 'n groot verskeidenheid ontspanningsaktiwiteite sal opdoen en vaardighede sal ontwikkel as deel van sy vorming en voorbereiding vir die volwasse lewe.

9.3 Gebrek aan persoonlike kontak:

Die individu kan beperk word in sy vryetydsbesteding deurdat hy nie persone ken wat 'n besondere aktiwiteit saam met hom kan beoefen nie of wat hom kontak kan laat maak met sekere aktiwiteite nie.

9.4 Gebrekkige kennis van bestaande fasiliteite:

Hierdie tekortkoming waar dit van toepassing is, kan verreikende beperkinge plaas op die individu se ontspanningsprogram.

9.5 Onbewustheid van eie behoeftes:

Baie individue beperk die aard en omvang van hul eie vryetydsaktiwiteite deurdat hul nie vertrouwd is met die ware aard van eie behoeftes in hierdie verband nie.

In die voorafgaande is in die eerste plek gepoog om 'n oorsig te gee van faktore wat vryetydsbesteding raak, veral in die stadsomgewing. Tweedens om die kompleksiteit van die vryetydsproblematiek te beklemtoon, en laastens, om die agtergrond te voorsien waarteen die versamelde gegewens van die vryetydsbesteding van die betrokke groep hoërskoolleerlinge bespreek sal word in Hoofstuk 8.

HOOFSTUK IIIDIE STUDIE-PROGRAMA) DIE OPSTEL VAN DIE VRAELYS

Die vraestel is opgestel onder die volgende hoofde:

- (i) Algemene inligting
- (ii) Sport
- (iii) Radio
- (iv) Lees
- (v) Openbare vermaaklikhede
- (vi) Sosiale funksies
- (vii) Sosiale besoeke
- (viii) Stokperdjies
- (ix) Werkzaamhede in en om die huis
- (x) Tuiswerk
- (xi) Ander aktiwiteite en inligting

Nadat die vrae uitgewerk is om die betrokke afdelings te dek, moes dit voorlopig verwerk word tot 'n statisties verwerkbare vorm. Hierna is die vraelys gegee aan 'n groep van 25 st. 7 leerlinge en gedurende die bespreking wat met die invul daarvan gepaard gegaan het, is waardevolle inligting bekom: bykomstige moontlike antwoorde op sekere vrae is ontdek, sekere vrae is anders bewoord en sommige vrae is weggelaat. Oorspronklik is byvoorbeeld beplan om die ekonomiese agtergrond van die leerlinge na te gaan om te sien hoe dit vergelyk met die deelname aan sekere vryetyds-aktiwiteite. Hiervoor is benodig 'n volledige beskrywing van die beroep van die ouer(s). Omdat so baie st. 7 leerlinge en leerlinge in die hoër standerds (soos latere steekproewe getoon het) nie die nodige informasie kon verstrek nie, moes hierdie aspek van die werk laat vaar word.

Die rede waarom st. 7 leerlinge vir die opstel en uittoetsing van die vraelys gebruik is, is omdat al die st. 8, 9 en 10 leerlinge in Afrikaansmediumhoërskole in Durban later die vraelys moes invul. Om verveling en vermoeding te voorkom, kon hierdie leerlinge nie gevra word om die vraelys in dié verband in sy geheel te voltooi of te bespreek 7

sprek nie.

In die volgende fase, egter, is informele individuele besprekings gevoer met st. 8, 9 en 10 leerlinge - die seuns en dogters. Gedurende hierdie besprekings is slegs enkele vrae met individuele leerlinge bespreek en slegs daardie vrae waaroor daar nog onsekerheid bestaan het. Die groep koshuisleerlinge van die Hoërskool Port Natal moes gedurig in aanmerking geneem word aangesien sekere vrae nie op hulle van toepassing is nie.

Die volgende stap in die voltooiing van die vraelys was die uitskakeling van sekere vrae. Omdat die ponsmasjien wat die gegewens sou tabuleer, net 80 kolomme kan pons, moes die aantal vrae dienooreenkomstig ingekort word. Twee kolomme is oorgehou vir ingeval van die noodigheid vir latere verdere verwerking en een van hierdie kolomme is dan later ook gebruik (sien E(i)). Die vraelys is hierna toegepas op 'n tweede groep van 26 st.7 leerlinge, gefinaliseer en laat druk. Die vraelys is gedruk op liggeel papier met donkerblou ink. Elke vraelys het bestaan uit 12 bladsye van 6 duim by 11 duim.

B) DIE VRAELYS Verwys na Byvoegsel, bl.

C) DIE TOETSGROEP

Al die st. 8, 9 en 10 leerlinge van die 4 Afrikaans-medium hoërskole binne die stadsgebied van Durban wat op die betrokke toetsdae teenwoordig was, het die vraelys voltooi. Op die een betrokke toetsdag by die Hoërskool Port Natal was 30 st. 9 en 10 dogters afwesig aangesien hul 'n huishoudkunde tentoonstelling moes bywoon. 'n Volgende besoek kon nie gereël word nie aangesien dit baie ontwrigting sou meebring daar die dogters uit verskillende klasse afkomstig was. Die gevolg is dat hierdie .....

die groep dogters nie by die studie ingereken is nie. Altesaam 780 leerlinge het die vraelys voltooi en uiteindelik is 774 vraelyste aanvaar. Die groep is soos volg saamgestel:

(i) Skole:

(a)	Hoërskool Port Natal	353	leerlinge
(b)	Hoërskool Saamwerk	174	leerlinge
(c)	Hoërskool Dirkie Uys	155	leerlinge
(d)	Hoërskool Stamford Hill ..	92	leerlinge

Totaal	774	leerlinge
--------------	-----	-----------

(ii) Standerds:

		<u>Dogters</u>	<u>Seuns</u>	<u>Totaal</u>
(a)	St. 10	52	99	151
(b)	St. 9	99	137	236
(c)	St. 8	193	194	387
	(i) St.8 (gevorderde stroom)	108 ~~x~~	130 ~~x~~	238 ~~x~~
	(ii) St.8 (gewone stroom)	85 ~~x~~	64 ~~x~~	149 ~~x~~

Totaal	344	430	774
--------	-----	-----	-----

Dit is interessant om daarop te let dat, met die inagneming van die 30 genoemde dogters, en die normale afwesigheid en die 6 leerlinge wie se vraelyste verwerp is, buite rekening gelaat, die dogters in st. 9 en 10 gesamentlik net 43,4% van die totaal uitmaak - die seuns dus 56,6%.

Verdere opvallende verskynsel is die feit dat 56% van die st. 8 dogters in die gevorderde stroom is (volgens aanvaarde vraelyste), terwyl 67% van st. 8 seuns in dieselfde stroom is.

D) DIE TOEPASSING VAN DIE VRAELYS

Die vraelys is deur die betrokke leerlinge voltooi gedurende Junie 1964. Die vraelyste is afgeneem gedurende een besoek aan elk van die hoërskole Saamwerk, Dirkie Uys en Stamford Hill, terwyl eers al die st. 8 leerlinge en daarna die st. 9 en 10 leerlinge saam behartig is by die Hoërskool Port Natal. Al die sessies het in die onderskeie

skoolsale .....

skoolsale plaasgevind, waar skoolpersoneel gehelp het met toesig.

Die aard, omvang, doel en vertroulikheid van die vraelys asook die onkoste daaraan verbonde is vooraf aan elke groep leerlinge verduidelik. Ook is dit aan die leerlinge gestel dat sekere kontrole vrae sal toon wanneer oneerlike antwoorde verstrek is. Die name van leerlinge verskyn dus op die vraelyste, sodat in sulke gevalle leerlinge weer genader sal word om weer eens die betrokke vrae te beantwoord. Dit is doels hieraan te danke dat geen gekskeerdery hoegenaamd opgemerk is nie toe die vraelyste deurgegaan is vir keuring.

Die vrae is een vir een met die leerlinge bespreek en na elke bespreking is die leerlinge gevra om hul antwoorde te verstrek deur eenvoudig sirkeltjies te trek om die syfers teenoor die betrokke antwoorde. Die voltooiing van die vraelyste het in elke geval nie $1\frac{1}{4}$ uur oorskrei nie, alle besprekings ingesluit.

Een belangrike byvoegsel is tot die vraelys gemaak gedurende die invul daarvan. In elke geval is die leerlinge versoek om onder vraag 12(n), kolom 11/4, aan te dui watter musiekinstrumente hul gereeld bespeel, indien enige. Aanvanklik is beoog om 'n klassifikasie te maak van musiekbeoefening volgens musiekinstrumente, maar dit het te omvattend blyk te wees. Indien 'n afsonderlike vraag oor musiek ingepas kon word, sou so 'n klassifikasie maklik gedoen kon word. Derhalwe is slegs die persentasie leerlinge wat 'n musiekinstrument(e) bespeel, vasgestel.

E) DIE VERWERKING VAN DIE VRAELYSTE

(i) Voorlopige verwerkings

Nadat die vraelyste deur al die leerlinge voltooi is, is die vraelyste skool vir skool getel. Hierna moes elke vraelys individueel gekontroleer word om te verseker dat dit so akkuraat moontlik en juis ingevul is. Soos die gegewens in die volgende twee hoofstukke aantoon, is die .....

die vraelyste blykbaar besonder akkuraat ingevul is en slegs 6 vraelyste (0,8%) moes verwerp word. Soos verwag kan word, wanneer daar met skoliere gewerk word, het klein onreëlmatighede in enkele gevalle ingesluit, maar nêrens is dit betekenisvol nie. Dit tref veral sommige koshuisleerlinge wat 'n paar vrae beantwoord het asof hulle nie in die koshuis is nie (slegs een uit die betrokke 4 skole besit 'n koshuis).

Die vraelyste is vervolgens in 8 groepe gesorteer, later deur die ponsmasjien gekontroleer en korrek gevind.

Die 8 groepe is:

1. St. 10 dogters
2. St. 10 seuns
3. St. 9 dogters
4. St. 9 seuns
5. St. 8 gewone stroom dogters
6. St. 8 gewone stroom seuns
7. St. 7 gevorderde stroom dogters
8. St. 7 gevorderde stroom seuns

Twee aspekte van vraag 12 is voorlopig verwerk:

- (a) Die aantal leerlinge in elke groep wat musiek-instrumente bespeel is uitgesoek en getel;
- (b) die aantal aktiwiteite onder vraag 12 waaraan elke leerling deelneem, is aangeteken onder 'n nuwe kolom, kolom 79, om deur die ponsmasjien verwerk te word.

(ii) Ponsmasjienverwerking

Elke vraelys is van 'n kaartjie voorsien waarop die antwoorde uitgepans is. Elk so 'n kaartjie bevat 80 kolomme met 'n maksimum van 10 maontlike antwoorde onder elk, en wat ooreenstem met die kolomme en syfers op die vraelyste. In elk van die kaartjies is ongeveer 100 gaatjies gepans (enkele vrae het meer as een antwoord gelewer) en hierna is die kaartjies gesorteer en die gegewens vir die 8 betrokke groepe getabuleer. Die eerste 3 kolomme is gebruik om die 8 groepe van mekaar te skei.

(iii) Persentasie-omsetting

Die eerste taak wat verrig is nadat die tabelle van die tabuleerder ontvang is, is die optel van elke kolom van elke groep om te verseker dat die gegewens klop. In

die ..... /

die enkele gevalle waar 'n antwoord ontbreek, is dit d.m.v. 'n voetnota by die betrokke tabel aangetoon.

Die volgende stap in die verwerkingsproses was die totaalvorming van elke kolom vir st. 8 seuns en st. 8 dogters, asook die totale vir die 430 seuns en die 344 dogters. Hiermee is die finale stadium in die verwerkingsproses bereik en die gegewens van die uiteindelijke twaalf groepe moes omgesit word in persentasievorm - 'n totaal van 4 176 persentasies.

Hierdie persentasies wat deelname aan spesifieke aktiwiteite aantoon, is in die laaste instansie in tabelvorm gerangskik soos aangetoon in hoofstuk IV en VI.

--- oOo ---

H O O F S T U K   I V

DIE VRYETYDSBESTEDING VAN ST. 8, 9 EN 10
SEUNS EN DOGTERS

TABEL 1: OUDERDOM-VERSPREIDING

(JUNIE 1964)

	% ZEUNS					% DOCTERS				
	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL		ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL	
OUDERDOM	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL		ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL	
13 JAAR	-	-	1,0	0,5		-	-	0,5	0,3	
14 JAAR	-	-	10,9	4,8		-	-	11,4	6,4	
15 JAAR	-	19,0	55,6	31,2		-	27,3	62,2	42,7	
16 JAAR	23,2	56,2	25,8	34,9		28,9	58,6	20,2	32,6	
17 JAAR	54,5	19,7	5,7	21,4		59,6	13,1	5,2	15,7	
18 JAAR	17,2	5,1	0,5	5,8		9,6	1,0	0,5	2,0	
19 JAAR en ouer	5,1	-	0,5	1,4		1,9	-	-	0,3	

TABELL 2: OUER-BESIT EN WERKENDE OUEERS

	% SEUNS				% DOGTERS			
	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL
A) BESIT EN HOON NEP (INSLUITENDE STIEFOUEERS):								
a) ALLEI OUEERS	93,9	91,3	91,2	91,8	88,5	84,9	92,2	87,8
b) NETT VADER	0,0	0,7	2,6	1,4	0,0	4,0	1,6	2,0
c) NETT MOEDER	9,1	7,3	6,2	6,3	7,7	9,1	6,2	7,9
d) GEEN OUEERS	1,0	0,7	-	0,5	3,8	2,0	-	2,3
B) WERKENDE OUEERS:								
a) NETT VADER	64,6	70,8	67,5	67,9	59,6	69,7	70,1	63,3
b) NETT MOEDER	3,0	2,9	4,1	3,5	7,8	7,1	3,6	5,2
c) ALLEI OUEERS	26,4	22,6	24,8	24,4	28,8	20,2	22,2	22,7
d) GEEN OUEERS	6,0	3,7	3,6	4,2	3,8	3,0	4,1	3,8

TABEL 3: DEELNAME AAN GEORGANISEERDE SPORT

	% STUNS					% DOGTERS				
	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL		ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL	
NET SCIEDER	5,1	0,7	7,8	5,1		1,9	6,0	3,6	4,1	
NET WIPPER	49,5	49,6	41,8	45,8		28,8	38,4	44,0	40,1	
HELE JAAR	29,2	29,9	22,6	26,5		17,4	16,2	16,6	16,6	
GLAD NIE	16,2	19,8	27,8	22,6		51,9	39,4	35,8	39,2	

TABEL 4: DEELNAME AAN SKOOLSPORTSOORTE

	% SEUNS					% DOGTERS				
	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL		
RUGBY	70,7	70,8	59,8	65,6	0,0	0,0	0,0	0,0		
KRIKETT	10,1	7,3	13,9	10,9	0,0	0,0	0,0	0,0		
ATLETIEK	20,2	16,1	16,9	17,4	19,2	13,1	16,0	15,7		
HOKKIE	5,1	6,6	1,0	3,3	30,8	26,3	35,7	32,3		
NETBAL	0,0	0,0	0,0	0,0	5,8	25,3	22,2	20,6		
TENNIS	8,1	4,4	2,6	4,4	17,3	11,1	7,3	9,9		
SKAAK	5,1	3,7	3,1	3,7	1,9	1,0	0,5	0,9		
SWEM	7,1	11,0	4,6	7,2	5,8	0,0	5,7	4,1		
ANDER	0,0	0,0	0,5	0,2	0,0	0,0	0,5	0,3		
GEEN	14,1	16,1	28,3	21,2	40,4	39,4	34,7	36,9		

TABEL 5: DEELNAME AAN KLUBSPORT

	% STUJNS				% DOGTERS			
	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL
JA	15,2	19,7	39,3	27,4	13,5	12,1	6,2	9,0
NEE	84,8	80,3	60,7	72,6	86,5	87,9	93,8	91,0

TABEL 6: TYDVERDRYWE

(Uitsluitende Radioluisster, Lees, Bioskoop en Dans)

	% SEUNS					% DOGTERS						
	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL
VISVANG	43,4	45,3	56,7	50,0	3,8	8,1	6,7	6,7	6,7			6,7
VISSKIET	7,1	5,8	7,3	6,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0			0,0
ROLLERSKAATS	2,0	2,9	5,7	4,0	0,0	0,0	5,1	4,4	5,2			4,4
YSSKAATS	14,1	5,8	8,8	9,0	23,1	18,2	8,3	13,4	8,3			13,4
SWEM	63,6	75,2	76,3	75,4	59,6	67,7	74,5	69,2	74,5			69,2
GENIGOPTIEL	17,2	15,3	11,8	14,2	0,0	2,0	0,5	0,9	0,5			0,9
FIETSBY	37,4	48,2	48,9	46,0	23,1	16,2	24,3	21,0	24,3			21,0
TENTIS	11,1	10,2	9,8	10,2	26,9	14,1	15,0	16,6	15,0			16,6
TAFELTENNIS/FLUIMBAL	15,2	8,8	13,4	12,3	17,3	9,1	10,9	11,4	10,9			11,4
WATERSKI/SEILJAG	5,1	4,4	0,0	2,6	1,9	1,0	0,5	0,6	0,5			0,6
SNOEKER	17,2	15,3	11,8	14,2	0,0	1,0	0,0	0,3	0,0			0,3
TRAMPOLIEN	4,0	10,2	7,3	7,5	15,4	6,1	13,5	11,6	13,5			11,6
FYLTIJES	13,1	11,0	13,9	12,8	1,9	3,0	1,0	1,7	1,0			1,7
ANDER	23,2	29,9	31,4	29,1	46,2	37,4	21,7	30,0	21,7			30,0
MUSIEK	14,1	23,3	13,4	16,7	40,4	30,3	13,4	25,3	13,4			25,3
GEEN	6,1	3,7	0,0	2,6	11,5	1,0	6,2	5,5	6,2			5,5

N.B. MUSIEK IS INGESLUIT BY "ANDER" EN SPESIFIEK GENOEM BY VOLTOOIING VAN VRAEFLYS

TABEL 7: OIV NC VAN TYDV ERDRYWE

(Uitsluitende Radioluister, Lees, Bioskoop en Dans)

	% STUMS					% DOGTERS						
	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL
1 TYDVERDRYF	19,2	16,0	16,5	17,0	25,0	38,4	37,8	36,0				
2 TYDVERDRYWE	26,3	24,8	28,4	26,8	26,9	27,3	30,0	28,7				
3 TYDVERDRYWE	22,2	29,2	23,8	25,1	13,6	21,2	15,0	16,6				
4 TYDVERDRYWE	11,1	11,7	13,9	12,5	17,3	6,0	7,4	8,5				
5 TYDVERDRYWE	8,1	11,0	8,8	9,3	3,8	2,0	1,0	1,7				
6 TYDVERDRYWE	2,0	2,2	4,6	3,3	0,0	0,0	2,1	1,2				
7 TYDVERDRYWE	4,0	2,2	1,5	2,3	1,9	0,0	-	0,3				
8 TYDVERDRYWE	1,0	0,0	1,5	0,9	0,0	0,0	-	0,0				
9 TYDVERDRYWE	0,0	0,7	1,0	0,7	0,0	0,0	-	0,0				
GEEN TYDVERDRYWE	3,0*	2,2	-	1,4*	11,5	5,1	6,7	7,0				

* - 3 KORT

TABEL 8: EYWONING VAN SPORTWEDSTRYDE

	% SEUNS					% DOCTERS				
	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL		
A) TOESKOUER BY SPORTWEDSTRYDE:										
a) GEREELD	42,4	35,8	42,8	40,5	26,9	29,3	22,8	25,3		
b) SOMS	48,5	58,4	45,0	50,0	55,8	50,5	61,7	57,5		
c) SELDE	9,1	5,1	12,2	9,3	11,5	19,2	19,9	14,6		
d) NOOIT	0,0	0,7	0,0	0,2	5,8	1,0	2,6	2,6		
B) GAAN GEWOONLIK:										
a) ALLEEN	16,2	11,7	15,5	14,4	1,9	3,0	3,1	2,9		
b) MET MAAT(S)	71,6	71,5	60,5	66,5	77,0	76,8	81,3	79,4		
c) MET OUER(S)	5,1	3,7	6,4	5,1	1,9	4,0	2,6	2,9		
d) MET MAAT(S) EN OUER(S)	7,1	12,4	17,6	13,5	15,4	15,2	10,9	12,6		
e) NIE VAN TOEPASSING NIE	0,0	0,7	0,0	0,5	3,8	1,0	2,1	2,0		

TABEL 9: RADIO

	% SEUNS					% DOGTERS				
	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL	TOTAAL	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL	TOTAAL
A) RADIOSTASIE WAT VERKIES WORD:										
a) AFRIKAANS	26,3	14,6	18,1	18,8	18,8	15,4	15,2	11,9	13,4	13,4
b) SPRINGBOK	18,2	13,9	21,7	18,4	18,4	23,0	21,2	10,9	15,7	15,7
c) ENGELS	0,0	0,0	0,5	0,2	0,2	0,0	0,0	0,5	0,3	0,3
d) L.M.	43,4	64,2	53,0	54,4	54,4	46,2	50,5	70,0	60,7	60,7
e) WET NIE	12,1	7,3	6,7	8,2	8,2	15,4	13,1	6,7	9,9	9,9
B) TYD PER DAG AAN RADIO BESTE:										
a) MINDER AS $\frac{1}{2}$ UUR	7,1	5,1	8,3	7,0	7,0	3,8	6,0	7,8	6,7	6,7
b) $\frac{1}{2}$ TOT 1 UUR	24,2	29,2	29,4	28,2	28,2	15,4	11,1	13,5	13,1	13,1
c) 1 TOT 2 UUR	32,4	31,4	30,4	28,8	28,8	30,8	28,3	26,9	27,9	27,9
d) 2 TOT 3 UUR	23,2	14,6	17,6	20,2	20,2	25,0	19,2	18,1	19,5	19,5
e) MEER AS 3 UUR	13,1	19,7	14,3	15,8	15,8	25,0	35,4	33,7	32,8	32,8

TABEL 10: MUSIEK

	% SEUNS					% DOGTERS				
	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL		
A) MUSIEKSOORT WAARVAN MEESTE GEHOU WORD:										
a) POPULÊRE MUSIEK	68,7	43,9	46,5	52,2	80,8	74,7	68,5	72,1		
b) BOERE-/LIG- TE AFRI- KAANSE MU- SIEK	10,1	12,4	20,6	15,6	3,8	9,1	9,8	8,7		
c) JAZZ, TWIST EN ROCK	15,2	29,9	28,8	26,1	1,9	6,1	12,9	9,3		
d) KLASSIEKE MUSIEK	6,0	8,8	4,1	6,1	13,5	10,1	8,8	9,9		
B) MUSIEKSOORT WAARVAN MINSTE GEHOU WORD:										
a) POPULÊRE MUSIEK	1,0	0,0	2,1	1,2	0,0	0,0	0,0	0,0		
b) BOERE-/LIG- TE AFRI- KAANSE MU- SIEK	21,2	8,8	7,8	11,1	28,8	27,3	10,9	18,3		
c) JAZZ, TWIST EN ROCK	17,2	12,4	14,4	14,4	38,5	23,2	18,6	23,0		
d) KLASSIEKE MUSIEK	60,6	78,8	75,7	73,3	32,7	49,5	70,5	58,7		

TABEL 11: RADIONUUS EN --VERVOLGVERHALE

	% SEUNS					% DOGTERS						
	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL
A) LUISTER NA NUUS:												
a) GEREELD	45,5	35,8	39,7	39,8	26,9	25,3	17,6	21,2				
b) SOMS	43,4	52,5	47,5	48,1	59,6	50,5	54,5	54,1				
c) SEIDE	8,1	11,0	11,8	10,7	13,5	22,2	23,8	21,8				
d) NOOIT	3,0	0,7	1,0	1,4	0,0	2,0	4,1	2,9				
B) VOIG VERVOLGVERHALE PER WEEK:												
a) GEEN	29,3	32,1	20,6	26,3	26,9	25,3	27,5	26,7				
b) 1	31,4	20,4	26,8	25,8	19,2	31,3	22,2	24,4				
c) 2	23,2	29,3	25,3	26,0	36,6	21,2	18,1	21,8				
d) 3	12,1	12,4	15,5	13,7	11,5	14,1	14,5	14,0				
e) 4 OF MEER	4,0	5,8	11,8	8,2	5,8	8,1	17,7	13,1				

TABEL 12A: LEESSTOF PER WEEK

	% SEUNS					% DOGTERS				
	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL		
A) ENGELSE BIBLIOTEEK-BOEKE:										
0	53,5	55,4	52,5	53,7	55,8	42,4	44,6	45,7		
1	35,4	39,4	41,2	39,3	34,6	46,5	48,1	45,7		
2	7,1	1,5	4,7	4,2	7,7	5,1	5,7	5,8		
3 EN MEER	4,0	3,7	1,6	2,8	1,9	6,0	1,6	2,8		
B) AFRIKAANSE BIBLIOTEEKBOEKE:										
0	53,5	35,1	22,1	33,5	9,6	16,2	16,0	15,1		
1	34,4	49,6	56,8	49,3	55,8	57,5	47,7	51,7		
2	10,1	12,4	16,0	13,5	19,2	17,2	25,4	22,1		
3 EN MEER	2,0	2,9	5,1	3,7	15,4	9,1	10,9	11,1		

TABEL 12B: LEESSTOF PER WEEK

	% SEUNS					% DOGTERS						
	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL
C) ENGLIJSSE TYDSKRIFTE:												
0	38,4	35,8	34,6	35,8	38,5	33,3	20,2	26,7				
1	39,4	50,4	47,0	46,3	48,0	43,4	49,7	47,1				
2	14,1	8,0	9,2	10,0	7,7	16,2	17,6	15,7				
3 EN MEER	8,1	5,8	9,2	7,9	5,8	7,1	13,5	10,5				
D) AFRIKAANSE TYDSKRIFTE:												
0	16,2	1,7	10,8	9,7	9,6	7,0	6,3	8,2				
1	39,4	41,6	39,2	40,0	25,0	36,4	27,5	29,6				
2	33,3	38,7	32,5	34,7	38,5	40,4	38,3	38,9				
3 EN MEER	11,1	16,0	17,5	15,6	26,9	16,2	25,9	23,3				

TABEL 12C: LEESSTOF PER WEEK

	% SEUNS					% DOGTERS				
	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL		
E) PRENTVERHALE:										
0	47,5	29,9	23,2	30,9	36,5	46,5	23,3	32,0		
1	31,3	35,0	28,4	31,2	44,2	28,3	20,8	26,4		
2	13,1	15,3	19,0	16,5	5,8	14,1	24,9	18,9		
3 EN MEER	8,1	19,8	29,4	21,4	13,5	11,1	31,0	22,7		
F) SLAPBANDBOEKKE:										
0	52,5	43,1	41,8	44,7	82,7	79,9	59,1	68,7		
1	28,3	42,3	38,1	37,2	9,6	14,1	26,4	20,3		
2	14,1	8,0	10,8	10,7	1,9	3,0	8,8	6,1		
3 EN MEER	5,1	6,6	8,8*	7,2*	5,8	3,0	5,7	4,9		

* - 1 KORT

TABEL 12D: LEESSTOF PER WEEK

	% SEUNS					% DOGTERS						
	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL
G) STROKIESVERHAAL (BOEKE):												
0	68,6	48,2	38,1	48,3	84,6	72,7	53,9	64,0				
1	21,2	27,0	30,0	27,0	5,8	20,3	21,8	18,8				
2	5,1	15,3	13,4	12,2	3,8	3,0	6,3	6,1				
3 EN MEER	5,1	9,5	18,5	12,5	5,8	4,0	16,0	11,1				
H) KOERANTE:												
0	2,0	2,9	7,8	4,9	5,8	4,0	6,2	5,5				
1	10,1	11,0	10,8	10,7	17,3	21,2	24,8	22,7				
2	13,1	17,5	23,2	19,1	19,2	26,3	16,6	19,8				
3 EN MEER	74,8	68,6	58,2	65,3	57,7	48,5	52,4	52,0				

TABEL 13A: BIOSKOPPEESOEK PER MAAND

	% SEUNS				% DOGTERS			
	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL
A) MAANDAE TOT EN MET DOUDEDAG:								
0 KEER	82,9	80,3	79,0	80,2	82,7	88,9	81,8	84,1
1 KEER	13,1	18,2	16,4	16,3	11,5	10,1	13,5	12,2
2 KEER	4,0	0,0	1,5	1,6	5,8	1,0	2,1	2,3
3 KEER EN MEER	0,0	1,5	3,1	1,9	0,0	0,0	2,6	1,4
B) VRYDAE:								
0 KEER	32,3	31,4	32,5	32,1	50,0	36,4	37,3	38,9
1 KEER	48,5	35,8	33,5	37,7	26,9	38,4	33,2	33,8
2 KEER	14,1	19,0	22,2	19,3	17,3	14,1	20,2	18,0
3 KEER EN MEER	5,1	13,8	11,8	10,9	5,8	11,1	9,3	9,3

TABEL 13B: BIOSKOOPPRESOEK PER MAAND

	% SEUNS					% DOGTERS				
	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL	TOTAAL	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL	TOTAAL
C) SATERDAE:										
0 KEER	12,2	15,3	13,9	16,0	16,0	15,4	17,2	14,0	15,1	15,1
1 KEER	38,4	37,2	41,3	39,3	39,3	26,9	40,4	41,5	38,9	38,9
2 KEER	24,2	32,2	27,3	28,2	28,2	44,2	29,3	25,4	29,4	29,4
3 EN MEER KEER	16,2	15,3	17,5	16,5	16,5	13,5	13,1	19,1	16,6	16,6
D) TOTAAL PER MAAND:										
0 KEER	9,1	6,6	3,1	5,6	5,6	13,5	10,1	7,8	9,2	9,2
1 TOT 2 KEER	46,5	36,5	44,9	42,5	42,5	46,2	36,4	39,3	39,5	39,5
3 TOT 4 KEER	32,3	35,0	30,9	32,6	32,6	23,0	38,4	30,6	31,8	31,8
5 TOT 6 KEER	8,1	16,1	14,4	13,5	13,5	11,5	12,1	17,1	14,9	14,9
MEER AS 6 KEER	4,0	5,8	6,7	5,8	5,8	5,8	3,0	5,2	4,6	4,6

TABEL 14: GESELSKAP TYDENS BIOSKOOPESEKKE

BESOEK GEWOONLIJ DIE BIOSKOOP:	% STUNS					% DOGTERS				
	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL		
A) ALLEEN	9,1	9,5	12,3	10,7	0,0	1,0	1,0	0,9		
B) MET OUER(S)	4,0	0,7	5,7	3,7	3,8	3,0	4,1	3,8		
C) MET BROER(S) EN/OF SUSTER(S)	5,1	5,1	8,3	6,5	3,8	11,1	10,4	9,6		
D) MET HELE GESIN	2,0	2,2	7,3	4,4	9,6	12,1	7,3	9,0		
E) MET MAATS VAN DIE SELFDE GESLAG	27,3	32,9	41,7	35,6	9,6	12,2	23,3	20,1		
F) MET LID VAN DIE TRENTOORGESTELDE GESLAG FAAR IN 'n GROEP	23,2	27,7	12,3	19,8	28,8	30,3	25,9	27,6		
G) MET 'n LID VAN DIE TRENTOORGESTELDE GESLAG	21,2	16,8	8,8	14,2	30,8	16,2	20,7	20,8		
H) NIE VAN TOEPASSING NIE (NIE-besoekers)	8,1	5,1	3,6	5,1	13,6	7,1	7,3	8,2		

TABEL 15: TIPE ROLPRENT WAT VERKIEFS WORD

TIPE ROLPRENT	% SEJUNS					% DOGTJRS				
	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL		
A) ROMANTIESE	1,0	0,0	0,5	0,5	5,8	10,1	17,6	13,6		
B) OORLOG	17,1	26,3	37,6	29,3	3,8	6,0	5,3	5,2		
C) RILLEN	10,1	16,1	10,3	12,1	11,5	12,1	26,4	20,1		
D) AVONTUUR	48,5	49,6	38,8	44,0	42,3	37,6	31,0	36,6		
E) KOMEDIE	20,3	8,0	11,3	12,3	21,2	8,1	9,3	10,8		
F) MUSIEK	3,0	0,0	1,5	1,4	15,4	26,3	10,4	15,7		

TABEL 16: BESOTVE AAN BESONDERE INSTANSIES GEDURENDE DIE AFGELOPE 3 JAAR

	% SEUNS					% DOGTERS				
	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL		
A) LERENDSE MEDIUM:										
JA	90,9	93,4	90,7	91,6	88,5	88,9	86,5	87,5		
NEE	9,1	6,6	9,3	8,4	11,5	11,1	13,5	12,5		
B) IERBANE KUNSKALERY:										
JA	73,7	79,6	74,2	75,8	78,8	70,7	70,0	71,5		
NEE	26,3	20,4	25,8	24,2	21,2	29,3	30,0	28,5		
C) AKWARIUM:										
JA	98,0	90,5	93,3	93,5	94,2	13,9	90,7	92,1		
NEE	2,0	9,5	6,7	6,5	5,8	6,1	9,3	7,9		
D) n KONSERT (NIE SKOOLKONSERT):										
JA	73,7	74,4	66,5	70,7	92,3	87,9	80,3	84,3		
NEE	26,3	25,6	33,5	29,3	7,7	12,1	19,7+	15,4*		

* KORT

TABEL 17: BYWONING VAN SKOOLFUNKSIES OP VRYDAGAANDE

	% SEUNS					% DOGTERS				
	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL		
GEHEELD	56,6	35,8	28,8	37,4	34,6	38,4	26,9	31,5		
SOMS	28,3	42,3	30,9	34,0	32,7	37,4	39,4	37,8		
SELDE	12,1	14,6	22,8	17,7	21,2	19,1	23,9	22,0		
NOOIT	3,0	7,3	17,5	10,9	11,5	5,1	9,8	8,7		

TABEL 18A: DANS

	% SEUNS				% DOGTERS			
	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL
KAN (NIE) DANS:								
JA	39,4	43,1	26,3	34,7	75,0	70,7	72,1	72,1
NEE	60,6	56,9	73,7	65,3	25,0	28,3*	27,9	27,6*
WIL (NIE) LEER DANS:								
JA	39,4	40,2	52,1	45,4	9,6	14,1	22,2	18,0
NEE	21,2	16,8	21,6	20,0	15,4	15,2	5,7	9,9
NIE VAN TOE- PASSING NIE	39,4	43,0	26,3	34,6	75,0	70,7	72,1	72,1

TABEL 18B: "ROCK" EN/OF "TWIST"

	% SEUNS					% DOGTERS				
	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL		
KAN (NIE) "ROCK" EN/OF "TWIST"										
JA	64,6	70,8	56,7	63,0	67,3	75,8	75,7	74,4		
NEE	35,4	29,2	43,3	37,0	32,7	24,2	24,3	25,6		
WIL (NIE) LEBB "ROCK" EN "TWIST"										
JA	10,1	12,8	16,9	14,2	5,8	5,1	9,3	7,6		
NEE	25,3	16,4	26,4	22,8	26,9	19,1	15,0	18,0		
NIE VAN TOE- PASSING NIE	64,6	70,8	56,7	63,0	67,3	75,8	75,7	74,4		

TABEL 18C: VOLKSPELE

	% SEUNS					% DOGTERS			
	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL	
KAN (NIE) VOLKSPELE SPEEL:									
JA	41,4	42,3	38,7	40,5	73,0	69,7	70,5	70,6	
NEE	58,6	57,7	61,3	59,5	27,0	30,3	29,5	29,4	
WIL (NIE) LEER VOLKSPELE SPEEL:									
JA	16,2	18,3	23,2	20,0	13,5	16,2	16,6	16,0	
NEE	42,4	38,7	38,1	39,3	13,5	14,1	12,9	13,4	
NIE VAN TOE- PASSING NIE	41,4	43,0	38,7	40,7	73,0	69,7	70,5	70,5	

TABEL 19: DEELNAME AAN DANSVORME PER MAAND

	% SEUMS					% DOGTERS				
	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL		
DANS, "ROCK" OF "TWIST" PER MAAND:										
0 KEER	54,6	46,7	57,7	53,5	44,2	45,5	39,4	41,9		
1 KEER	30,3	29,2	23,2	26,8	32,8	28,2	26,9	28,1		
2 KEER	11,1	16,0	10,8	12,5	9,6	15,2	15,5	14,6		
3 KEER	1,0	1,5	7,3	4,0	11,5	5,1	6,2	6,7		
4 KEER	2,0	2,9	0,5	1,6	1,9	2,0	7,3	4,9		
5 KEER EN MEER	1,0	3,7	0,5	1,6	0,0	4,0	4,7	3,8		

TABEL 20A: SOSIALE BESOEK PER MAAND (SAANS)

	% SEUNS					% DOCTERS				
	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAL	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAL		
A) ALLEEN OF MET BROER(S)/SUSTER(S):										
0	8,1	13,3	18,6	14,4	21,2	21,2	19,1	20,1		
1	11,1	10,3	18,6	14,2	23,0	21,2	21,3	21,5		
2	20,2	15,3	10,8	14,4	19,2	23,2	18,6	20,1		
3	20,2	12,4	12,8	14,4	15,4	17,2	17,1	16,8		
4 EN MEER	40,4	48,9	38,7	42,3	21,2	17,2	23,9	21,5		
B) SAAM MET OUER(S):										
0	25,3	29,9	30,9	29,3	28,8	19,3	20,8	21,5		
1	30,3	38,7	31,9	33,7	28,8	33,3	45,6	39,5		
2	35,4	13,9	20,7	21,8	28,8	22,2	18,6	21,2		
3	6,0	13,1	6,2	8,4	7,8	11,1	8,8	10,2		
4 EN MEER	3,0	4,4	10,3	6,8	5,8	11,1	6,2	7,6		

TABEL 20B: SOCIALE BESOEKE PER MAAND (SAANS)

	% SEUNS					% DOGTERS				
	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL		
A) BESOEKE ONTVANG VAN MAATS:										
0	13,1	11,0	16,5	13,9	7,7	8,1	10,5	9,3		
1	20,2	13,9	15,5	16,0	19,2	15,2	17,5	15,4		
2	19,2	23,4	16,9	19,5	17,3	20,1	15,5	17,2		
3	17,2	15,3	15,5	15,8	11,5	26,3	17,6	19,2		
4 EN MEER	30,3	36,4	35,6	34,6	44,3	30,3	41,9	38,9		
B) BESOEKE SAAM MET OUDIS OOR NAWEGE:										
GERNEED	2,0	5,8	9,8	6,8	3,8	14,1	7,8	9,0		
SOMS	38,4	28,5	32,9	32,8	40,4	36,4	35,3	36,3		
SELDE	33,3	43,1	36,2	31,6	34,6	33,3	43,4	39,3		
NOOIT	26,3	22,6	21,1	22,8	21,2	16,2	13,5	15,4		

TABEL 21: WEGGEGAAN MET VAKANSIE GEDURENDE AFGELOPE 3 JAAR

	% SEUNS					% DOGTENS				
	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL		
3 KEER OF MEER	73,7	62,7	58,9	63,4	73,1	62,6	58,2	61,8		
2 KEER	17,2	24,1	22,6	21,9	19,2	22,2	19,1	20,0		
1 KEER	8,1	8,8	11,8	10,0	5,8	11,2	16,0	13,0		
NIE WEGGEGAAN NIE	1,0	4,4	6,7	4,7	1,9	4,0	6,7	5,2		

TABEL 22A: VERGADER MET VRIENDE NA SKOOL

	% SEUNS					% DOGTERS				
	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL		
A) GEREELD	23,2	21,2	32,6	26,8	19,2	5,1	16,0	13,4		
B) SOMS	28,3	40,2	28,3	32,0	7,7	28,3	23,8	22,6		
C) SELDE	28,3	24,8	10,5	22,8	25,0	32,3	29,0	29,4		
D) NOOIT	20,2	13,1	10,0	17,0	46,2	34,3	23,8	30,2		
E) NIE VAN TOE- PASSING NIE*	0,0	0,7	2,6	1,4	1,9	0,0	7,4	4,4		

* -- KOSHUISLEERLINGE

TABEL 22B: VERGADER MET VRIENDE NA SKOOL

VERGADERPLEK:	% SEUNS				% DOCTERS			
	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL
A) LE n PARK	1,0	2,2	6,2	3,7	0,0	0,0	1,6	0,9
B) IN n STRAAT	6,1	2,2	7,3	5,4	1,8	5,1	4,1	4,1
C) BY IEMAND SE HUIS	51,5	67,8	53,0	57,4	38,5	60,6	51,4	52,0
D) BY DIE STRAND	14,1	11,0	6,2	9,5	5,8	1,0	6,7	4,9
E) ELDERS	9,1	2,9	7,3	6,3	7,7	3,0	5,2	5,5
F) NIE VAN TOE-- PASSING NIE*	18,2	13,9	20,0	17,7	46,2	30,3	30,0	32,6

* KOSHUISLEERLINGE

TABEL 23A: STOKPERDJIES

STOKPERDJIES:	% SEUNS					% DOGTERS				
	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL		
A) FOTOGRAFIE	17,2	13,8	16,4	15,8	13,5	3,0	14,0	10,8		
B) VERSAMELING VAN IETS	50,5	55,5	53,6	53,5	48,1	47,5	68,4	59,4		
C) FOUTWERK	4,0	5,1	10,8	9,7	0,0	0,0	0,0	0,0		
D) LAALJWERK	0,0	0,0	0,0	0,0	53,8	47,5	50,2	50,0		
E) TUINBOU	17,2	11,7	16,4	15,1	9,6	7,1	7,8	7,9		
F) KUNS	8,1	4,4	4,1	5,1	11,5	12,1	9,8	10,8		
G) MODELBOU	19,2	24,8	23,2	22,8	0,0	1,0	0,0	0,3		
H) DIER-, VOEL- OF INSEKBOERDERY	13,1	22,6	22,1	20,2	9,6	2,0	-	7,3		
I) ANDER	9,1	11,0	6,7	8,6	9,6	5,1	-	4,9		
J) NIE VAN TOEPASSING NIE	18,2	13,1	13,9	11,6	5,8	14,1	7,3	9,0		

TABEL 23B: TYD PER WEEK BESTEE AAN STOKPERDIJES

TYD PER WEEK:	% SEUNS					% DOCTERS				
	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL		
A) GEEN	20,2	13,8	15,4	16,0	5,8	14,1	7,3	9,0		
B) ONDER ½ UUR	14,1	16,0	17,5	16,3	9,6	13,1	11,9	11,9		
C) ½ TOT 1 UUR	19,2	19,0	26,9	22,6	13,5	13,2	28,5	23,3		
D) 1 TOT 2 UUR	13,1	21,2	14,4	16,3	30,8	23,2	32,1	29,4		
E) 2 TOT 3 UUR	15,2	10,2	8,3	10,4	13,5	6,1	9,3	9,0		
F) 3 TOT 4 UUR	9,1	8,8	3,1	6,3	3,8	9,1	4,1	5,5		
G) MEER AS 4 UUR	9,1	11,0	14,4	12,1	23,0	16,2	6,8	11,9		

TABEL 24A: WERKSAMHEDE IN EN OM DIE HUIS

	% SEUNS					% DOGTERS				
	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL		
NAALDWERK (OOK BREI)	0,0	0,0	0,5	0,2	38,5	47,5	45,5	45,0		
KOSKOOK	11,1	8,8	5,2	7,7	46,2	47,5	49,1	48,3		
WAS/STRYK	7,1	2,9	6,7	5,6	34,6	27,3	26,9	28,2		
TAFELDEK/SKOTTELGOEDWAS	39,4	27,0	46,9	38,8	69,3	73,7	79,7	76,5		
VERSORGING VAN VLOERE	7,1	2,9	9,8	7,0	17,3	13,1	9,8	11,9		
BEDCPMAAK	35,4	29,9	31,9	32,1	80,8	68,7	64,3	68,0		
TUIN/GRASPERK/TROETELDIERE	72,7	65,7	33,5	53,0	51,9	36,4	34,2	37,5		
MOTORWAS	40,4	56,2	48,5	49,0	7,7	19,2	16,6	16,0		
ANDER	13,1	6,6	7,8	8,6	23,1	19,2	5,2	11,9		
NIE VAN TOEPASSING NIE#	7,1	5,0	2,6	4,4	1,9	1,0	1,6	1,4		

* GEEN DEELNAME

TABEL 24B: OMVANG VAN WERKIES IN EN OM DIE HUIS

	% SEUNS					% DOGTERS				
	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL		
GEEN AKTIWITEIT	7,1	5,1	3,1	4,7	1,9	1,0	1,6	1,4		
1 AKTIWITEIT	24,2	26,3	25,3	25,4	3,8	7,1	8,8	7,6		
2 AKTIWITEITE	29,3	39,4	31,9	33,7	28,8	16,2	22,2	21,5		
3 AKTIWITEITE	21,2	17,5	21,1	20,0	13,5	32,3	26,9	26,5		
4 AKTIWITEITE	8,1	8,8	9,8	9,0	21,2	22,2	17,2	19,2		
5 OF MEER AKTIWITEITE	10,1	2,9	8,3*	7,0*	30,8	21,2	23,3	23,8		

* 1 KORT

TABEL 24C: VERPLIGTING EN BELONING T.O.V. AKTIVITEITEN IN EN OM DIT HUIS

	% SEUNEN				% DOCHTERS			
	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL
WORDT TOEGELIJD VERPLIGT OM HIERDIE AKTIVITEITEN UIT TE VOEREN?								
JA	30,3	23,4	31,4	28,6	71,2	19,2	30,5	33,5
NEE	62,6	71,5	64,5	66,3	28,8	79,8	67,4	65,1
NIE VAN TOEPASSING NIE*	7,1	5,1	4,1	5,1	0,0	1,0	2,1	1,4
WORDT TOEGELIJD BELONING HIERVOOR?								
JA	13,1	20,4	30,0	23,0	5,8	8,1	11,9	9,9
NEE	81,8	73,0	65,9	71,9	94,2	90,9	86,0	88,7
NIE VAN TOEPASSING NIE*	5,1	6,6	4,1	5,1	0,0	1,0	2,1	1,4
WORDT TOEGELIJD BELONING WORDT?								
JA	13,1	26,3	18,0	19,5	1,9	10,1	7,8	7,6
NEE	86,9	73,7	82,0	80,5	98,1	89,9	92,2	92,4

* GEEN DEELNAME

TABEL 25: A EN B: TUISWERK

	% SEUNS					% DOGTERS				
	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL		
A) TYD PER DAG BESTE AAN TUISWERK:										
1 UUR EN MINDER	12,1	15,3	23,8	18,4	5,8	6,1	20,2	14,0		
1½ UUR	19,3	24,8	20,0	21,4	5,8	17,2	15,5	14,6		
2 UUR	22,2	29,9	27,9	27,2	11,1	19,2	23,4	21,8		
2½ UUR	13,1	10,3	6,7	9,2	5,8	12,1	14,0	12,2		
MEER AS 2½ UUR	23,2	11,7	17,5	17,0	57,7	43,4	20,7	32,8		
NIE VAN TOEPASSING NIE*	10,1	8,0	4,1	6,8	3,8	2,0	6,2	4,6		
B) LUISTER NA RADIO TERWYL TUISWERK VERRIG WORD:										
JA	48,5	43,8	31,4	39,3	40,4	41,4	44,6	43,0		
NIE	43,4	50,4	64,5	55,1	55,8	55,6	48,7	51,7		
NIE VAN TOEPASSING NIE*	8,1	5,8	4,1	5,6	3,8	3,0	6,7	5,3		

* KOSHUISLEERLINGE INGESJUIT

TABEL 25: C EN D: HANTIER TUISWERK GEDOEN WORD

	% SEUTS					% DOGTERS				
	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL		
A) VERKESDAE										
a) SPIDDAE	6,1	18,2	16,4	14,6	5,8	13,1	16,0	13,7		
b) SAANS	39,4	35,8	29,5	33,7	19,2	18,2	22,2	20,6		
c) BEIDE SPIDDAE EN SAANS	44,4	40,2	50,0	45,6	71,2	66,7	55,6	61,0		
d) NIE VAN TOEPASSING NIE*	10,1	5,8	4,1	6,1	3,8	2,0	6,2	4,7		
B) STREKES:										
e) VRYDAE	21,2	27,7	32,9	28,5	32,0	28,3	37,8	34,3		
b) SATERDAE	10,1	8,0	14,4	11,4	23,1	21,2	18,6	20,1		
c) SONDAE	15,5	41,5	42,4	43,7	28,8	40,4	30,6	33,5		
d) WAANDAGTORPS	0,1	10,3	6,2	7,9	11,5	5,1	5,7	6,4		
e) NIE VAN TOEPASSING NIE*	15,2	9,5	4,1	8,4	3,8	4,0	6,7**	5,5		

* TOSHUISLEERLINGE

** 1 WORT

TABEL 25F: TUISWERK-KONTROLE

	% SEUNS					% DOCTERS				
	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL		
OUERS WAT TUIS- WERK KONTROLEER;										
a) JA	2,0	5,8	23,2	12,8	5,8	6,1	22,8	15,4		
b) NEE	87,9	87,6	72,7	80,9	90,4	90,9	70,5	79,4		
c) NIE VAN TOEPAS- SING NIE+	10,1	6,6	4,1	6,3	3,8	3,0	6,7	5,2		

* KOSHUISLEERLINGE

TABEL 26: SONDAGSKOOL- EN KERNONDERSOEK

	% SEUNS					% DOGTERS						
	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL
A) SONDAGSKOOLONDERSOEK:												
WERELD	12,1	42,4	65,6	45,8	5,8	44,4	84,9	52,3				
SOMS	2,0	2,2	4,6	3,3	0,0	1,0	5,2	3,2				
SELDE	0,0	0,7	4,1	2,1	0,0	1,0	2,6	1,7				
NOOIT	7,1	5,1	8,8	7,2	5,8	5,1	5,7	5,5				
NIE VAN TOEPASSING NIE*	78,8	49,6	16,9	41,6	88,4	48,5	17,6	37,3				
B) KERNONDERSOEK:												
WERELD	54,6	56,2	41,2	49,0	65,4	58,7	51,3	55,4				
SOMS	23,2	27,0	35,1	29,8	23,1	33,3	32,1	31,2				
SELDE	11,1	9,5	14,4	12,1	5,8	3,0	7,3	5,8				
NOOIT	4,0	2,2	5,2	4,0	1,9	3,0	3,6	3,2				
NIE VAN TOEPASSING NIE**	7,1	5,1	4,1	5,1	3,8	2,0	5,7	4,4				

* KOSUUISLEERLINGE EN DIE REEDS AANGEFTEEN

** KOSUUISLEERLINGE

TABEL 27: A EN B: ROOKTWOONTE

	% SEUNS					% DOGTERS				
	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL		
A) HOEVEEL LEERLIJGE ROOK:										
JA	28,3	19,7	21,6	22,6	3,8	2,0	2,0	2,3		
NEE	71,7	80,3	78,4	77,4	96,2	98,0	98,0	97,7		
B) HOEVEEL SIGARETTE PER DAG:										
a) 1 TOT 4	20,2	13,8	16,9	16,7	0,0	2,0	1,0	1,2		
b) 5 TOT 8	5,1	3,7	2,7	3,5	3,8	0,0	0,0	0,5		
c) 9 TOT 12	2,0	0,7	0,5	1,0	0,0	0,0	0,5	0,3		
d) MEER AS 12	1,0	1,5	1,5	1,4	0,0	0,0	0,5	0,3		
e) NIE VAF TOEFASSING NIE	71,7	80,3	78,4	77,4	96,2	98,0	98,0	97,7		

TABEL 27C: ROOKGEWOONTE

	% SEUNEN					% DOCTERS				
	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL		
C) TYDFERK WAT LERLING REEDS ROOK:										
a) MINDER AS 1 JAAR	7,1	3,7	11,9	8,2	3,8	2,0	0,5	1,4		
b) 1 TOT 2 JAAR	7,1	5,8	4,6	5,6	0,0	0,0	0,0	0,0		
c) 2 TOT 3 JAAR	7,1	5,8	3,6	5,0	0,0	0,0	0,5	0,3		
d) MEER AS 3 JAAR	7,1	4,4	1,5	3,7	0,0	0,0	1,0	0,6		
e) NIE VAN TOEPASSING NIE	71,6	80,3	78,4	77,5	96,2	98,0	98,0	97,7		

TABELL 27: D EN E: ROOKGEWOONTE

	% SEUNS				% DOGTERS			
	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL
D) HOEVEEL OUIERS WEET:								
JA	15,2	11,0	5,7	9,5	1,9	1,0	1,5	1,4
NEE	13,1	8,8	15,9	13,0	1,9	1,0	0,5	0,9
NIE VAN TOE- PASSING NIE	71,7	80,2	78,4	77,5	96,2	98,0	98,0	97,7
E) HOEVEEL OUIERS WAT WEET HET TOESTEMMING VERLEEN:								
JA	11,2	3,7	1,0	4,2	1,9	1,0	1,0	1,2
NEE	4,0	8,0	4,6	5,6	0,0	0,0	0,5	0,3
NIE VAN TOE- PASSING NIE	84,8	88,3	94,4	90,2	98,1	99,0	93,5	98,5

TABEL 28: SWEM: BISOEK AAN STRAND EN/OF SWEMBAD PER MAAND

BESOEKE PER MAAND:	% SEUNS					% DOGTERS				
	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL		
e.) GAAN GLAD NIE	4,0	2,2	5,2	4,0	1,9	1,0	7,3	4,7		
b) 1 KEER	11,1	5,1	5,7	6,8	7,7	6,1	7,8	7,3		
c) 2 KEER	16,2	4,4	10,3	9,7	17,3	13,1	10,4	12,2		
d) 3 KEER	19,2	16,8	19,5	18,6	30,8	22,3	29,5	27,6		
e) 4 TOT 8 KEER	17,2	30,6	25,3	25,1	11,5	32,3	29,5	27,6		
f) MEER AS 8 KEER	32,3	40,9	34,0	35,8	30,8	24,2*	15,5	20,3*		

* 1 KORT

TABEL 29: GROOTSTE VRIENDE

GROOTSTE VRIENDE IS:	% SEUNS					% DOGTERS				
	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL		
a) NOG OF SKOOL	85,9	89,0	92,7	90,0	80,4	88,9	82,9	84,3		
b) REEDS WERKSAAM	14,1	11,0	7,3	10,0	19,2	11,1	17,1	15,7		

TABEL 30: SAKGELD PER MAAND

SAKGELD PER MAAND:	% SEUNS					% DOGTERS				
	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL		
a) MINDER AS 50c	6,0	6,6	8,3	7,2	0,0	9,1	9,8	8,2		
b) 50c TOT R1,00	8,1	7,3	19,6	13,0	17,3	17,2	17,6	17,4		
c) R1,00 TOT R1,50	15,2	24,0	17,5	19,1	19,2	14,1	15,5	15,6		
d) R1,50 TOT R2,00	18,2	27,0	15,9	20,0	19,2	24,2	20,8	21,5		
e) R2,00 TOT R3,00	15,2	18,3	18,6	17,7	15,4	17,2	15,6	16,0		
f) R3,00 TOT R4,00	15,2	5,8	10,3	10,0	9,6	4,0	8,3	7,3		
g) R4,00 TOT R5,00	12,0	7,3	3,1	6,5	5,8	7,1	5,7	6,1		
h) MEER AS R5,00	10,1	3,7	6,7	6,5	13,5	7,1	6,7	7,9		

TABEL 31: A EN B: SLAPENSTYD EN OPSTAANTYD

	% SEUNS						% DOGTERS			
	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL		
A) SLAPENSTYD:										
a) TUSSEN 7 EN 8 nm.	0,0	0,7	4,1	2,1	0,0	7,1	2,1	3,2		
b) TUSSEN 8 EN 9 nm.	4,0	11,7	17,5	12,5	9,6	35,4	16,0	20,6		
c) TUSSEN 9 EN 10 nm.	33,3	48,2	48,0	44,7	28,8	44,4	44,7	42,2		
d) TUSSEN 10 EN 11 nm.	39,4	29,2	19,6	27,2	46,2	12,1	26,4	25,3		
e) NA 11 nm.	15,2	9,5	6,2	9,3	15,4	1,0	4,1	4,9		
f) NIE VAN TOEPASSING NIE+	8,1	0,7	4,6	4,2	0,0	0,0	6,7	3,8		
B) OPSTAANTYD:										
a) VOOR 5 vm.	5,1	2,9	4,1	4,0	1,9	2,0	3,6	2,9		
b) TUSSEN 5 EN 5,30 vm.	6,1	6,6	10,3	6,2	7,7	3,0	8,8	7,0		
c) TUSSEN 5,30 EN 6 vm.	10,1	9,5	13,9	11,6	17,3	23,3	24,9	23,3		
d) TUSSEN 6 EN 6,30 vm.	28,2	24,0	30,9	28,5	40,4	34,3	29,0	32,2		
e) TUSSEN 6,30 EN 7 vm.	28,2	36,5	28,9	31,2	25,0	27,3	24,9	25,6		
f) NA 7,00 vm.	15,2	16,0	7,8	12,0	5,8	9,1	3,1	5,2		
g) NIE VAN TOEPASSING NIE+	7,1	3,7	4,1	4,7	1,9	1,0	5,7	3,8		

TABEL 32: BELANGRIKSTE VRYTYDSAKTIVITEIT

	% SEUNS					% DOGTERS				
	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL	ST. 10	ST. 9	ST. 8	TOTAAL		
BELANGRIKSTE VRYTYDSAKTIVITEITE WAARAAN LEERLING DEELNEEM:										
a) STOKPERDJIE	7,1	8,8	10,8	9,3	1,9	3,0	5,7	4,4		
b) LEES	15,2	8,8	10,8	11,1	34,6	31,3	23,3	27,3		
c) SPORT	43,4	38,6	30,5	36,0	15,4	16,2	12,9	14,3		
d) BIOSKOOP	2,0	5,8	6,7	5,4	1,9	3,0	6,7	4,9		
e) RADIOLUISTER	10,1	10,2	5,7	8,2	5,8	14,1	18,2	15,1		
f) DANS	1,0	3,7	1,0	1,9	9,6	6,1	3,6	5,2		
g) SWEM	3,0	6,6	4,6	4,9	3,8	8,1	7,3	7,0		
h) WERK IN EN OM DIE HUIS	2,0	2,2	4,1	3,0	9,6	2,0	8,3	6,7		
i) GESELS MET VRIENDE	11,1	8,0	10,3	9,8	9,6	9,1	6,2	7,6		
j) ANDER	5,1	7,3	15,5	10,4	7,8	6,1*	7,8	7,3*		

* 1 KORT

HOOFSTUK V'N BESPREKING VAN ST.8, 9 EN 10 SEUNS EN DOGTERS T.O.V. DIE BETROKKE VRYETYDSAKTIWITEITEa) ALGEMEEN:

Tabel 1, wat die ouderdomsverspreiding van die groep aantoon, is saamgestel uit die ouderdomme in volle jare van die leerlinge op die betrokke dag wat die vraelys voltooi is (Junie 1964). Dit toon dat in die ouderdomsgroepe 14 en 15 jaar daar in verhouding meer dogters as seuns is, terwyl die seuns weer in die ouderdomsgroepe 16, 17, 18 en 19 jaar en ouer in die meerderheid is. Hierdie verskynsel in die groep kan bloot toevallig wees, maar dit kan ook wees dat dogters gemiddeld ietwat vroeër in die skool geplaas word as seuns, of dat seuns oor die algemeen meer vertraag of gedruip word as dogters. Die afwesigheid van 30 st.9 dogters mag in hierdie verband statisties betekenisvol wees.

62% van die st.8 dogters is 15 jaar oud, 59% van st.9 dogters is 16 jaar oud en 60% van st.10 dogters is 17 jaar oud - die verhouding bly dus min of meer konstant. Kyk mens egter na die volgende ouderdomsgroep in hierdie standerds, vind mens dat die verhouding afneem van 20% 16 jariges in st.8 tot 10% 18 jariges in st.10. Dieselfde verskynsel is by die seuns waarneembaar. Hieruit kan afgelei word dat ouer leerlinge geneig is om vroeër skool te verlaat as hul jonger klasgenote. Hul is ouer waarskynlik weens die feit dat hul moontlik op een of ander stadium gedruip het, en verlaat dus skool vroeër as die res omdat hul nie die pas kan volhou nie.

h Ouderdomsinterval van 6 maande in plaas van 1 jaar sou baie bruikbaarere resultate gelewer het, maar weens praktiese en ekonomiese oorwegings moes die omvang van resultate beperk word.

Tabel 2 toon dat 8% van die seuns en 12% van die dogters nie meer albei ouers besit of nie saam met albei

ouers ...../

ouers woon nie. Weens praktiese redes kon hier nie vasgestel word watter rol egskeidings in hierdie gegewens speel nie, maar die algemene syfer is tog verrassend hoog! Hierdie verskynsel, veral die feit dat 6% van die seuns en 8% van die dogters saam met net 'n moeder woon, moet beslis die vryetydsbesteding van hierdie betrokke leerlinge beïnvloed. Die gemis aan veral 'n vader in die huislike kring kan gewis lei tot ernstige dissiplinêre probleme.

Verdere feite wat aan die lig kom, is dat 24% van die seuns en 23% van die dogters se ouers albei werk. Die feit dat 1 uit elke 4 kinders se ouers albei werk, verteenwoordig 'n faktor wat beslis 'n invloed moet hê op die vryetydsbesteding van hoërskool- (en noodwendig ook laerskool-) leerlinge in Durban. Hierdie leerlinge is grootliks op hulself aangewese in die namiddae totdat hul ouers tuis kom. Dit is vanselfsprekend dat die ouers dus relatief min kontrole kan hê oor hul kinders se doen en late in hul afwesigheid. Ook kan die feit dat albei ouers werk meebring dat hierdie leerlinge meer sakgeld tot hul beskikking kry wat weereens inwerk op vryetydsbesteding.

Sel's saans wanneer die gesin uiteindelik almal tuis is, kan die toestand ontstaan dat die ouers te moeg voel om hul voelvuldige verpligtinge tuis na te kom, en dat hul maar die kinders laat begaan om sodoende self 'n bietjie te rus of te ontspan. So 'n gebrek aan kontrole aan die kant van die ouers kan nie net die vryetydsbesteding en skoolwerk van die leerlinge raak nie, maar ook die leerlinge se lewensuitkyk en lewenshouding.

b) SPORT:

Uit Tabel 3 spreek die volgende feite: slegs 5,1% van die seuns en 4,1% van die dogters neem net gedurende die somermaande gereeld deel aan georganiseerde sport. Dit sluit in sportsoorte soos krieket, tennis, swem en atletiek asook klubsport. Die meerderheid, 46% van die

seuns ...../

seuns en 40% van die dogters, neem net gedurende die wintermaande gereeld deel aan georganiseerde sport, terwyl slegs 27% van die seuns en 17% van die dogters gedurende die hele jaar deelneem. Dit is opvallend dat ongeveer twee keer soveel dogters as seuns glad nie deelneem aan georganiseerde sport nie - 39% teenoor die 23% van die seuns.

Die seuns besit beslis meer fasiliteite vir georganiseerde skoolsport. Dit mag die rede of die oorsaak wees waarom meer seuns as dogters deelneem. Dogters se deelname aan take in en om die huis (Tabel 24B) is groter as die van seuns en gevolglik laat dit ook minder tyd vir deelname aan sport.

Die feit dat so baie leerlinge nie aan georganiseerde sport deelneem nie, moet in 'n mindere of meerdere mate beperkings aan hul stel in die volwasse lewe t.o.v. vrytydsbesteding. Hier moet egter onthou word dat weens praktiese oorwegings, die skole nie voorsiening kan maak vir sportgeriewe vir al sy leerlinge nie. Ook moet daar onthou word dat die stadsomgewing talle ontspanningsfasiliteite bied wat die plek van georganiseerde sport kan inneem.

Die persentasie seuns wat nie aan georganiseerde sport deelneem nie, toon 'n afname van st.8 na st.10; en in die geval van die dogters is daar weer 'n afname van st.10 na st.8. Waarom die deelname aan georganiseerde sport neig om te styg met ouderdom in die geval van die seuns en daal in die geval van die dogters is nie maklik te verklaar nie. Miskien is dit daarin geleë dat dogters neig om vroeër volwassenheid te bereik as seuns en dat hul belangstellings en vryetydsaktiwiteite vinniger ontplooi in ander rigtings. Dit is ook moontlik dat die senior dogters meer tyd bestee as seuns aan skoolwerk en voorbereiding vir die finale eksamen.

Tabel 4 toon dat rugby (66%), atletiek (17%) en daarna krieket (14%) die drie populêrste sportsoorte onder die seuns is, terwyl hokkie (32%), netbal (21%) en atletiek (16%) .....

(16%) die meeste deur die meisies beoefen word. Hier moet ook gelet word op die feit dat deelname aan atletiek en swem (in spanne) nie noodwendig aaneenlopend in alle gevalle is deur die somerseisoen nie. Dit is opvallend dat die gewildste sportsoorte gedurende die wintermaande beoefen word - rugby, hokkie en netbal. Die afmattende klimaat wat Durban gedurende die somermaande ondervind, is gewis deels verantwoordelik vir hierdie feit. 'n Verdere opvallende verskynsel is die groot gaping in populariteit tussen rugby en krieket. Die algemene gedagte wat onder Afrikaanssprekende seuns gehuldig word, is dat krieket 'n dooie spel is - vir hulle is daar te min aksie in te veel tyd. Dit is waarskynlik 'n kwessie van temperament. Die feit dat krieket baie tyd in beslag neem en dus minder tyd laat vir ander aktiwiteite, doen waarskynlik ook afbreuk aan die populariteit van hierdie spel.

10% van die dogters teenoor 4% van die seuns speel gereeld tennis. Die populêre opvatting onder Afrikaanssprekende seuns dat tennis 'n "meisiespel" is, is waarskynlik verantwoordelik vir hierdie verspreiding. Eintlik is dit baie jammer dat so min leerlinge hierdie spel beoefen: weens die sosiale waarde daarvan en die feit dat dit tot 'n betreklik hoë ouderdom gespeel kan word. Dit is opvallend dat die deelname aan tennis styg met ouderdom in beide die geval van die seuns en die dogters. Aangesien al vier skole onder bespreking gemengde skole is, en tennis 'n spel is wat hom tot sosiale omgang leen, is dit moontlik dat die deelname aan hierdie spel toeneem namate die leerling op sosiale gebied ontwikkel.

Baie opvallend is ook die feit dat meer as 22% van die st.8 en 9 dogters gereeld deelneem aan netbal terwyl slegs 5,3% van die st.10 dogters hierdie spel speel. Dit is 'n spel waarin grootte en lengte 'n belangrike rol speel en dit bied dus 'n geleentheid vir die ouer dogters om uit te blink en tog vind mens die skielike afname in deelname

in .....

in st. 10. Die feit dat matriekdogters neig om lomper (selfs gesetter) en minder atleties as st.8 en 9 dogters blyk te wees, is miskien deels verantwoordelik vir hierdie verskynsel. Ook neig st.10 dogters om waardiger te wees as hul jonger medeleerlinge met die gevolg dat die belangstelling vir netbal in hierdie standerd skielik afneem, aangesien hierdie spel vlugvoetigheid en baie rondspringery vereis.

27% van die seuns en slegs 9% van die dogters neem gereeld deel aan klubsport volgens Tabel 5. Dit is 'n erkende feit dat daar meer openbare sportfasiliteite vir seuns is as vir dogters en vandaar ook die groter deelname deur seuns. Die fasiliteite vir dogters is relatief beperk, moontlik weens die feit dat daar nie so 'n groot behoefte daaraan bestaan soos in die geval van die seuns nie.

Die deelname aan klubsport daal in die geval van die seuns van 39% in st.8 na 15% in st.10. Verskeie redes is waarskynlik hiervoor verantwoordelik. St.10 seuns spandeer oor die algemeen meer tyd aan tuiswerk as ander seuns (Tabel 25) en hul belangstelling in die teenoorgestelde geslag is ook groter (Tabel 14) en dit laat minder tyd en belangstelling vir klubsport. Oor die algemeen neem st.10 seuns ook meer deel aan skoolsport (Tabel 3) as st.9 en 8 seuns en vandaar die kleiner behoefte aan klubsport by st.10 seuns.

In die geval van die dogters egter styg die deelname aan klubsport van 6,2% in st.8 tot 13,5% in st.10. Dit is veilig om te aanvaar dat die st.10 dogters meer vryheid van ouerkant ontvang as st.8 dogters en vandaar die groter geleentheid om aan openbare sport deel te neem. Aangesien kontak met volwasse spelers of speelsters tot 'n groot mate geskied op hierdie gebied, dien dit dan ook as sosiale kontakpunte vir hierdie dogters wat op die punt staan om volwassenheid te betree, en kan hulle dus ook hierdeur "eksperimenteer" met die volwasse lewe. 'n Belangrike aspek .....

aspek van klubsport wat nie geanaliseer is nie, is die sportsoorte waaraan leerlinge deelneem en dit veroorsaak 'n belangrike leemte.

Tydverdrywe (Tabel 6) met die grootste aanhang onder die seuns is visvang (50%), swem (75%), fietsry (46%), musiek (17%) en gewigoptel en snoeker (14%). Die populariteit van visvang en swem in 'n stad soos Durban is te verwagte. Opvallend egter is die feit dat die jonger seuns neig om meer aan hierdie tydverdrywe deel te neem as die oueres, veral t.o.v. visvang. Die st.8 seuns ontdek nou moontlik dat hulle hierdie aktiwiteite selfstandig kan beoefen, terwyl st.10 seuns se belangstellingsveld al wyer uitgekring is en daar nou meer aktiwiteite is wat aandag verlang.

Wat fietsry betref, moet dit beskou word as 'n middel van vervoer eerder as fietsry as 'n sport. Dit is uiters ekonomies, gerieflik en stel die seuns in staat om besoeke te bring aan vriende buite hul onmiddellike omgewing asook aan die strand en ander vergaderplekke. 'n Toenemende verskynsel, veral gedurende die vakansies, is dat baie seuns ryloop op busroetes na waar hulle wil wees. Nou dat die bustarriewe in Durban drasties verhoog is, kan mens verwag dat hierdie verskynsel groter afmetings sal aanneem.

Dit is verbasend dat 14% van die seuns gereeld snoeker speel. Ofskoon nie al die salonne drank bedien nie, moet aanvaar word dat baie van die seuns sodanige salonne besoek. Soos mens kan verwag beoefen 'n groter persentasie st.10 seuns as st.9 of st.8 seuns hierdie tydverdryf. Die st.10 seun veral se geleidelike inlywing in die volwasse lewe en sy waarskynlike groter kontak met werkende jongmanne is moontlik hiervoor verantwoordelik.

In die geval van die dogters oorheers swem (69%), musiek (25%), fietsry (22%) en tennis (17%). Mens vind dat waar 'n groter persentasie st.10 dogters as st.8 dogters deelnaam aan ysskaats, dit weer net die teenoorgestelde is

in ...../

in die geval van swem. Verder is dit opvallend dat die bespeling van musiekinstrumente toeneem van 13,4% in st.8 tot 40,4% in st.10. Hierdie verskynsel kan in noue verband staan met die ontwikkeling van estetiese waardering by die kind. Indien dit wel die geval is, kan afgelei word dat hierdie ontwikkeling by seuns stadiger is, aangesien dieselfde patroon nie by die seuns waarneembaar is nie. Wat wel opvallend blyk te wees, is die feit dat die deelname aan 'n verskeidenheid tydverdrywe neig om te daal van st.8 na st.10 in die geval van beide die seuns en die dogters. Dit is weer eens moontlik as gevolg van 'n groter betrokkenheid onder andere tuis en met skoolwerk. Hier word veral verwys na swem en visvang. Hierdie afname geskied blykbaar ook deels ten gunste van snoeker in die geval van seuns en tennis in die geval van dogters - albei sosiale aktiwiteite wat maklik aansluiting met volwassenes verskaf.

'n Groot verskeidenheid ongeklassifiseerde aktiwiteite is onder "ander" genoem en sluit in ongeorganiseerde sport (golf, sokker, muurbal, karate, jukskei, skaak, branderplankry en perdry), werk met masjinerie, miniatuur motorresies, model-treine en -vliegtuie, duik, sang en drama, uitstappies, penmaats, skyfskiet, besoeke aan siekes en bestuur van motors.

Die feit dat 46,2% van st.10 dogters ander aktiwiteite as die gespesifiseerdes genoem het, dui moontlik daarop dat die vraelys beter aangepas is vir seuns as vir dogters. Tog is dit opvallend dat onder ANDER die persentasie toeneem in die geval van dogters terwyl dit afneem in die geval van seuns van st.8 na st.10.

Tabel 7 toon die aantal betrokke tydverdrywe wat deur die leerlinge beoefen word. Hiervolgens beoefen 81% van die dogters 1, 2 of 3 tydverdrywe gereeld teenoor 69% van die seuns. Gevolglik is daar in verhouding meer seuns as dogters wat aan 4 of meer tydverdrywe gereeld deelneem. Dit ondersteun die mening dat seuns meer geleentheid buite

die ...../

die huislike kring het as dogters om hul vrye tyd te bestee.

Tabel 8 toon dat 10% van die seuns selde of nooit sportwedstryde as toeskouers bywoon, terwyl dit in 17% van die dogters se gevalle van toepassing is. Ook gaan dogters minder as gereelde toeskouers na sportwedstryde - 25% teenoor 41% van die seuns. Dit, te same met die gegewens in Tabelle 3 tot 5, toon dat die belangstelling in sport groter is onder seuns as in die geval van dogters. Omdat seuns fisies sterker is as dogters kan die groter aktiewe deelname hierin geleë wees. Dit moet tot 'n mate toeskouerbelangstelling wek in soortgelyke sportaktiwiteite. Ook onderlinge invloede binne die vriendekring kan hierdie toeskouerbelangstelling laat uitbrei.

Die oorgrote meerderheid van die leerlinge woon sportwedstryde by saam met maats: 67% van die seuns en 80% van die dogters, terwyl slegs 5% van die seuns en 3% van die dogters saam met hul ouers gaan. 13% van die seuns en dogters gaan saam met hul maats en ouers. St.8 seuns en st.10 dogters neig om meer met maats en hul ouers sportwedstryde by te woon as die res van die leerlinge.

Dit is opvallend dat die meeste ouers nie die sportbelangstellings van hul kinders deel nie. Dit is moontlik dat ouer en kind in dieselfde sportsoorte mag belangstel maar dat hulle nie dieselfde wedstryde bywoon nie. Dit bevestig egter die probleem of verskynsel waarmee onderwysers in die stad steeds te kampe het: die gebrek aan belangstelling, aan die kant van die ouers in buitemaarse skoolbedrywighede. In hierdie opsig toon die Afrikaanssprekende stads,esin 'n losse karakter: die meerderheid ouers en kinders ontmoet mekaar nie tydens sportbedrywighede nie. Indien die verskynsel homself voordoet in 'n verskeidenheid ander aktiwiteite, is die implikasies verreikend. Dit sal onder meer beteken dat elke gesinslid neig om 'n eie koers in te

slaan gedurende sy/haar vrye tyd. Dit bied outomaties meer vryheid aan die kinders/leerlinge, meer ongekontroleerde vrye tyd met al die opvoedkundige implikasies wat daarmee saamhang.

c) RADIO:

Tabel 9 toon die radiostasies waarna die leerlinge verkies om te luister, asook die tyd per dag wat aan radioluister bestee word. Hiervolgens is die Afrikaanse stasie en Springbokradio ongeveer ewe populêr: elk word verkies deur ongeveer 18% seuns en ongeveer 15% dogters. Die persentasie st.10 dogters wat Springbokradio verkies, is ongeveer twee keer so groot soos die van st.8 dogters. Minder as 1% van die seuns en dogters verkies om na die Engelse stasie te luister, terwyl 54% van die seuns en 60,7% van die dogters Lourenco Marques (L.M.) verkies. Veral in die geval van die dogters is daar die neiging onder die jonger leerlinge om L.M. te verkies.

Ongelukkig kon die voorkeure van die leerlinge t.o.v. radioprogramme nie nader ondersoek word nie weens praktiese oorwegings. 'n Mens sou verwag dat die persentasie leerlinge wat die Afrikaanse sender verkies, veel hoër sou wees; en hoewel mens kan verwag dat dit laag sal wees in die geval van die Engelse sender, is 1% tog baie laag, veral in 'n stad wat oorwegend Engelssprekend is. Die populariteit van die handelsenders, veral J.M., is baie opvallend. Moontlik het populêre musiekprogramme en vervolgverhale 'n groot aandeel in hierdie populariteit.

Ongeveer 65% van die seuns en 80% van die dogters luister minstens 1 uur per dag na die radio. Waar slegs 16% van die seuns minstens 3 uur per dag na die radio luister, is die persentasie in die geval van die dogters 33% - twee keer soveel. Die feit dat dogters oor die algemeen meer na die radio luister as seuns, bevestig weereens die standpunt dat seuns meer geneig is om hul vrye tyd buitenshuis deur te bring. Daar moet egter op gelet .....

gelet word dat die omvang van radioluister hier ter sprake is en nie die intensiteit waarmee die aktiwiteit beoefen word nie. Dit is te verwagte dat, veral dogters, na die radio luister terwyl ander aktiwiteite in die huis uitgevoer word (vgl. Tabel 24A en 25B). Die omvang van hierdie aktiwiteit kan dus misleidend wees soos Tabel 25B ook toon: 39,3% van die seuns en 43% van die dogters luister gewoonlik na die radio terwyl hul hul tuiswerk verrig.

Tabel 10 toon die musieksoort(e) wat die meeste en die minste verkies word om na te luister. Populêre musiek word verkies deur 52% van die seuns en 72% van die dogters. Omdat populêre musiek baie dikwels sentimenteel van aard is, dui dit moontlik op 'n voorkeur vir hierdie tipe musiek, veral in die geval van die dogters. Hier vind mens 'n interessante verskynsel naamlik dat die populariteit van hierdie musieksoort toeneem van st.8 na st.10. Slegs 1% van die seuns en 0% van die dogters hou die minste van populêre musiek.

Boere- en ligte Afrikaanse musiek is populêrder onder die seuns as onder die dogters - 16% teenoor 9% van die dogters. Ook hou 18% van die dogters die minste van hierdie tipe musiek teenoor 11% van die seuns. Die populariteit van hierdie musieksoort daal van st.8 na st.10 en in ooreenstemming hiermee styg die onpopulariteit van st.8 na st.10 in die geval van die seuns sowel as die dogters. Dit wil voorkom of populêre musiek op 'n latere ouderdom geneig is om die plek van Boeremusiek in te neem.

26,1% van die seuns teenoor slegs 9,3% van die dogters verkies Jazz, Twist en Rock musiek. In beide die geval van die seuns en dogters daal die belangstelling vir hierdie tipe musiek van st.8 na st.10 en dit is veral die st.8 en 9 seuns wat baie van hierdie musiek hou.

Minder as 10% van die seuns en dogters verkies klassieke musiek en hier styg die populariteit met ouderdom. Dit is te verwagte weens die ontwikkeling van estetiese waardering by die leerlinge - hul ontwikkel 'n fyner aanvoeling

vir hierdie tipe musiek. Waar 73% van die seuns hierdie musieksoort die minste verkies, is die persentasie 59% in die geval van die dogters.

Tabel 11 toon hoe dikwels na die nuus gesluister word en die aantal vervolghverhale wat per week gevolg word. Hiervolgens luister ongeveer 40% van die seuns gereeld na die nuus terwyl slegs 21% van die dogters hiervoor kwalifiseer. 12% van die seuns en 24% van die dogters luister selde of nooit na die nuus. Onder die dogters luister 28% van st.8 en 13,5% van st.10 selde of nooit na die nuus. Dit dui daarop dat seuns oor die algemeen meer belangstel in wêreldsake as dogters, hoewel die toestand effens verbeter met ouderdom in die geval van die dogters.

In die geval van vervolghverhale stem die luistergewoontes van seuns en dogters asook st.8, 9 en 10 leerlinge baie ooreen. Ongeveer 25% van die leerlinge luister nooit na vervolghverhale nie, terwyl ongeveer 25% weer na 3 of meer vervolghverhale luister. In laasgenoemde geval daal die deelname ietwat van st.8 na st.10.

Hier is aanvaar dat al die leerlinge radios tuis het, maar dit is tog moontlik dat dit nie honderd persent waar is nie. Die afwyking behoort egter onbeduidend te wees.

d) LEES:

Tabel 12A toon die aantal Afrikaanse en Engelse biblioteekboeke wat per week gelees word. 53,7% van die seuns en 45,7% van die dogters lees geen Engelse biblioteekboeke nie, terwyl 33,5% van die seuns en 15,1% van die dogters geen Afrikaanse biblioteekboeke lees nie. Hierdie persentasies is baie hoog veral as in aanmerking geneem word dat al die skole biblioteekgeriewe besit en dat die plaaslike munisipaliteit verskeie biblioteektakke in die voorstede en ook een in die middestad oophou. Dogters neig om meer van hierdie tipe boeke te lees as seuns.

Dit ...../

Dit is te verwagte dat die leerlinge meer biblioteekboeke, in hul moedertaal geskryf, sal lees as andersins.

Dit is opvallend dat 22,1% van st.8 seuns geen Afrikaanse biblioteekboeke lees nie, teenoor 53,5% van st.10 seuns. In die geval van dogters neig die omgekeerde die geval te wees: 16% st.8 dogters teenoor 9,6% in st.10. Veral st.10 seuns lees dus of meer ander tipes leesstof of verkies eerder ander aktiwiteite bo lees. Dit kan natuurlik deels toegeskryf word aan groter betrokkenheid met skoolwerk en buitenshuise aktiwiteite.

Ongeveer 40% van die seuns en dogters lees een Engelse biblioteekboek per week, terwyl 50% een Afrikaanse biblioteekboek per week lees.

Tydskrifte, Tabel 12B, word meer gelees as biblioteekboeke. Slegs 35,8% van die seuns en 26,7% van die dogters lees geen Engelse tydskrifte nie; 9,7% van die seuns en 8,2% van die dogters lees geen Afrikaanse tydskrifte nie. Hierteenoor lees 17,9% van die seuns en 26,2% van die dogters 2 of meer Engelse tydskrifte per week, terwyl die persentasies 50,3% en 62,2% vir seuns en dogters respektiewelik is ten opsigte van Afrikaanse tydskrifte. Tydskrifte skyn populêre leesstof te wees: moontlik omdat tydskrifte maklik gekies kan word volgens smaak en voorkeur; omdat tydskrifte gewoonlik 'n verskeidenheid bied, en omdat tydskrifte makliker met tussenpouses gelees kan word as boeke.

Hoewel nie in 'n groot mate nie, neig dogters om weer eens in hierdie afdeling meer te lees as seuns en st.8 dogters meer as st.10 dogters.

Tabel 12C toon aan hoeveel prentverhale en slapbandboeke per week gelees word. Prentverhale skyn baie populêre leesstof te wees aangesien slegs 30,9% van die seuns en 32% van die dogters geen prentverhale lees nie. Ongeveer 22% van die leerlinge lees minstens 3 prentverhale per week. St.8 leerlinge lees baie meer van hierdie tipe leesstof as st.10 leerlinge. Ook slapbandboeke vind
meer .....

meer byval onder st.8 leerlinge as onder st.10 leerlinge. Minstens een van hierdie tipe boeke word weekliks gelees deur 55,1% van die seuns en 40,3% van die dogters. Hier moet egter onthou word dat 'n groot verskeidenheid, veral t.o.v. kwaliteit, in die vorm van slapbandboeke aangebied word. Tog kan mens verwag dat 'n groot persentasie hiervan 'n minderwaardige tipe leesstof uitmaak.

Tabel 12D toon aan die aantal strokiesverhale (boeke) en koerante wat weekliks gelees word. Strokiessverhale word meer gelees deur seuns as dogters ne meer deur st.8 leerlinge as st.10 leerlinge. Minstens een strokiesverhaal word per week gelees deur 61,9% van st.8 seuns teenoor 31,4% van st.10 seuns in vergelyking met 46,1% en 15,4% respektiewelik in die geval van st.8 en st.10 dogters.

Dit is te verwagte dat die eienskappe van fantasie, avontuur en onwerklikheid wat baie van hierdie verhale kenmerk, meer bevrediging sal bring aan jonger leerlinge. Ouer leerlinge stel blykbaar meer belang in die verhale of leesstof wat nader aan die werklike lewe hou - dit bied aan hierdie volwasse-wordendes die geleentheid om die wêreld van die volwassene te leer ken en hul kan hulself ook maklik identifiseer met karakters in die verhale wat hul lees. Die feit dat seuns meer strokiesverhale lees as dogters, dui op die sterker drang by seuns na avontuur as by dogters. Hierdie tipe leesstof prikkel en bevorder tot 'n mate avontuur-fantasieë by seuns.

Seuns lees gereelder koerante as dogters en st.10 leerlinge meer as st.8 leerlinge. Ongeveer 5% van al die leerlinge lees nooit koerante nie, terwyl 41,8% van die seuns en 48% van die dogters minder as 3 koerante per week lees. Hiervolgens geoordeel, stel seuns meer belang in die wêreld- of landsgebeure as dogters, en die belangstelling styg met ouderdom. Dit sou baie interessant wees om te sien wat die korrelasie is tussen
nuus-luister .....

nuus-luister en koerantlees. Weens seuns se groter belangstelling in sport in die algemeen, moet dit ook in 'n mindere of meerder mate verantwoordelik wees vir die seuns se groter belangstelling in koerante.

'n Analise van die tyd per dag in plaas van per week wat aan koerantlees bestee word, sou moontlik 'n duidelike beeld van deelname aan hierdie aktiwiteit gelewer het.

Volgens bogenoemde gegewens is lees 'n baie belangrike vryetydsaktiwiteit van hierdie leerlinge, veral van die dogters. Volgens Tabel 32 word lees beskou as die belangrikste vryetydsaktiwiteit van 11% van die seuns en 27% van die dogters.

e) OPENBARE VERMAAKLIKHEDE:

Tabel 13a toon dat 20% van die seuns en 16% van die dogters minstens een keer per maand die bioskoop besoek op 'n Maandag tot en met 'n Donderdag; 68% seuns en 61% dogters op 'n Vrydag en dat ongeveer 10% van al die leerlinge die bioskoop op minstens 3 Vrydae in die maand besoek. Daar moet aanvaar word dat hierdie besoeke meestal in die aande plaasvind, daar die skole te laat smiddae sluit om middagvertonings by te woon in Durban. In Tabel 13b verskyn die bioskoopbywonings op Saterdag per maand. Slegs 16% van die seuns en dogters besoek nie die bioskoop gewoonlik op een Saterdag per maand nie. Aan die anderkant besoek 17% van die leerlinge die bioskoop 3 maal op 'n Saterdag per maand. Van st.10 dogters besoek 58% die bioskoop minstens 2 keer per maand (st.8 - 44,5%) op 'n Saterdag teenoor 40,4% van st.10 seuns (st.8 - 44,8%). Vrydagaande en Saterdag blyk die populêrste tye te wees vir bioskoop besoek. Dit gebeur dikwels dat die skole rolprentvertonings reël vir Vrydagaande en baie van genoemde besoeke op Vrydagaande vind dus by die skool plaas. Bioskoopbesoeke gedurende die week blyk minimaal te wees. St.10 leerlinge neig ook om die bioskoop ietwat minder te besoek as die

res .....

res van die leerlinge. Ander bedrywighede o.a. tuiswerk, sport en radioluister moet deels hiervoor verantwoordelik wees.

Ongeveer 50% van die seuns en dogters besoek die bioskoop minstens drie maal per maand, en ongeveer 20% van die seuns en dogters besoek die bioskoop minstens 5 keer per maand. Die bywoning per maand onder seuns en dogters en st.8, 9 en 10 leerlinge is betreklik eweredig. Slegs 5,6% van die seuns en 9,2% van die dogters besoek nie die bioskoop minstens een keer per week nie.

Aangesien die bioskoop 'n gekommersialiseerde tydverdryf is en aangesien dit soos uit die voorafgaande blyk 'n groot aanhang geniet, moet die leerlinge redelik baie sakgeld tot hul beskikking hê om dit in so 'n mate te kan ondersteun.

Tabel 14 verskaf die volgende feite: 11% van die seuns en slegs 1% van die dogters besoek die bioskoop gewoonlik alleen. Dit is ook opvallend dat slegs 8% van die seuns en 13% van die dogters gewoonlik óf met hul ouers óf met die hele gesin die bioskoop besoek. Net soos in die geval van sportbywoning, blyk die rol van die ouer ten opsigte van deelname aan hierdie aktiwiteit, saam met hul kinders, minimaal te wees. Ten opsigte van ook hierdie aktiwiteit neig ouer en kind om in 'n groot mate weg van mekaar te beweeg.

Tabel 14 toon verder dat slegs in 6,5% van die seuns en 9,6% van die dogters se gevalle bioskoopbywoning geskied saam met broers en/of susters (sonder die ouers). Hoewel baie leerlinge wel nie broers en/of susters het wat saam met hulle 'n bioskoopvertoning kan geniet nie, lyk hierdie lae persentasies tog verdag. 'n Mens kry die indruk dat 'n losse verwantskap, veral ten opsigte van en na aanleiding van bioskoopbywoning in 'n redelike mate kan bestaan.

Soos 'n mens kan verwag besoek baie leerlinge die

bioskoop ..... /

bioskoop saam met maats van dieselfde geslag as hulself: 35,6% van die seuns en 20,1% van die dogters. Wat besoeke saam met lede van die teenoorgestelde geslag egter betref, oortref die persentasie dogters die van die seuns: 34% van die seuns en 48% van die dogters. Hiervan gaan 19,8% van die seuns gewoonlik met 'n lid van die teenoorgestelde geslag, maar in 'n groep teenoor 27,6% van die dogters; 14,2% van die seuns gaan gewoonlik net met 'n lid van die teenoorgestelde geslag teenoor 20,8% van die dogters. Soos te verwagte gaan veel minder st.8 seuns proporsioneel saam met lede van die teenoorgestelde geslag, maar in die ander groepe is die persentasie verbasend eweredig.

Dit is opvallend dat 20,7% van st.8 dogters reeds gewoonlik net met 'n lid van die teenoorgestelde geslag die bioskoop besoek.

Die feit dat dogters neig om meer as seuns saam met 'n lid van die teenoorgestelde geslag die bioskoop te besoek, toon en bevestig dat dogters oor die algemeen vinniger ontwikkel as seuns. Ongelukkig kon hier nie vasgestel word watter persentasie dogters gewoonlik saam met werkende lede van die teenoorgestelde geslag bioskoop toe gaan nie.

Die syfers toon verder dat daar in beide die seuns en dogters se geval 'n groot belangstelling bestaan in lede van die teenoorgestelde geslag. Omdat al hierdie leerlinge verbonde is aan gemengde skole, is onderlinge kontak maklik, en is dit 'n gesonde verskynsel mits dit binne perke bly.

Die tipe rolprent (Tabel 15) wat verkies word, is in die geval van die seuns avontuur (44%) en oorlog (29%), gevolg deur komedie en riller (12%). Ook die meeste dogters verkies avontuurrolprente (35%), en dan volg rillers (20%). Baie meer dogters as seuns verkies romantiese en musiek-rolprente: 14% en 16% respektiewelik teenoor 1% en 2% van die seuns. Die feit dat meer dogters proporsioneel ...../

proporsioneel as seuns musiek beoefen (Tabel 6), verklaar in 'n mate die verskil in belangstelling t.o.v. musiekrolprente. Die feit dat meer dogters musiekinstrumente bespeel, kan dui op 'n groter belangstelling in musiek as sulks en vandaar hierdie verskynsel.

Tabel 16 toon besoeke aan besondere instansies gedurende die drie jaar voor die voltooiing van die vraelys. Hiervolgens het 8% van die seuns en 13% van die dogters nie die Durbanse museum besoek nie; 24% seuns en 29% dogters nie die Durbanse Kunstgalerie besoek nie; 7% seuns en 8% dogters nie die Durbanse Akwarium besoek nie, en 29% seuns en 15% dogters nie konserte (nie skoolkonsert) bygewoon nie. Dit wil voorkom of kulturele bedrywighede, veral konserte, nie 'n groot aanhang geniet nie. Die gegewens dek egter 'n driejaar tydperk en omdat frekwensie nie ter sprake gebring is nie, kan geen definitiewe gevolgtrekking gemaak word nie. 'n Vollediger analise van hierdie aspek kon interessante gegewens gelewer het.

Dit verdien gemeld te word dat minder leerlinge die Kunstgalerie besoek en konserte bygewoon het as die ander instansies. Eersgenoemde verk 'n groter mate van estetiese waardering terwyl die Museum en Akwarium meer op die vlak van die konkrete verkeer.

f) SOSIALE FUNKSIES:

Al vier die betrokke skole hou skoolfunksies, veral debatte, gewoonlik op Vrydagaande. Tabel 17 toon die ondersteuning wat hierdie funksies geniet. 37,4% van die seuns en 31,5% van die dogters woon hierdie funksies gereeld by, terwyl 28,6% van die seuns en 30,7% van die dogters dit selde of nooit ondersteun nie. Die feit dat ongeveer 30% van die leerlinge gewoonlik die bioskoop op Vrydagaande besoek (Tabel 13a) verklaar gedeltelik waarom slegs ongeveer een derde gereeld opdaag. Die opkoms onder st.10 leerlinge is beter as die van st.8 leerlinge,

waarskynlik ...../

waarskynlik weens die feit dat die senior leerlinge meer aktief aan die programme deelneem en mekaar ondersteun, en ook omdat hulle dit beskou as 'n geleentheid om sosiaal met lode van die teenoorgestelde geslag te verkeer.

Tog kan die opkomste na sulke funksies as bevredigend bestempel word, aangesien daar so baie instansies is wat die leerlinge se belangstelling kan wegkanaliseer vanaf die skool, veral na 5 dae op die skoolbanke. Ook moet in ag geneem word dat daar altyd 'n groep sal wees wat so min van die skool en sy bedrywighede wil sien as moontlik omdat hul geen ware belang in skoolgaan het nie.

Slegs 34,7% van die seuns kan dans teenoor 72,1% van die dogters (Tabel 18a). Die persentasie dansers onder die dogters is nie alleen twee keer so hoog soos in die geval van die seuns nie, maar die dogters begin ook veel jonger dans: 72,1% van st.8 dogters kan dans teenoor 26,3% van st.8 seuns. 20,1% van die seuns kan nie of wil nie graag leer dans nie teenoor slegs 9,9% van die dogters.

Omdat dans by uitstek 'n sosiale aktiwiteit is, dui hierdie syfers daarop dat dogters 'n groter mate sosiale ontwikkeling ondergaan het en miskien ook 'n groter belangstelling in hierdie verband het as seuns. Die vermoede van 'n vinniger sosiale ontwikkeling in die geval van dogters word weer eens bevestig.

Volgens Tabel 18b kan 63% van die seuns en 74% van die dogters "rock" en/of "twist". St.8 seuns blyk hier in geringe mate die voorbokke te wees. In hierdie geval kan 23% van die seuns nie "twist" en/of "rock" nie of wil hul nie graag leer nie, teenoor 18% van die dogters. Dit is opvallend dat so baie van die leerlinge hierdie "dansvorm" kan uitvoer. Dit kan waarskynlik grotendeels toegeskryf word aan die wye belangstelling wat daar heers vir hierdie tipe musiek.

Ook ten opsigte van volkspele (Tabel 18c) is die dogters die seuns voor: 71% van die dogters kan dit speel

teenoor 41% van die seuns. Dit is opvallend dat die persentasie in al die groepe, seuns sowel as dogters, egalig versprei is. Die persentasie seuns wat nie volkspele kan speel nie of nie graag wil leer nie, is 39%, teenoor 13% van die dogters.

Ongelukkig is hier nie vasgestel hoe dikwels daar aan volkspele deelgeneem word nie. Die uiteindelijke prentjie is afhanklik van sowel die persentasie wat deelneem aan hierdie aktiwiteit as die aard van die deelname hieraan.

Dit is opvallend dat 'n groot persentasie, veral in die geval van die seuns, nie kan of wil deelneem aan hierdie aktiwiteit nie. Ook hierdie gegewens dui daarop dat tradisionele kulturele aktiwiteite en sosiale gewoontes besig is om of uit te sterf of 'n aanpassing te ondergaan in die massamaatskappy of stadskultuur soos dit ook bekend staan.

47% van die seuns en 58% van die dogters dans, "rock" of "twist" minstens een keer per maand (Tabel 19), en 20% van die seuns en 30% van die dogters beoefen hierdie aktiwiteit(e) minstens twee keer per maand. Die verskillende dansvorme kan dus deur 'n groot persentasie van die leerlinge beoefen word, en word dan ook redelik gereeld beoefen.

g) SOSIALE BESOEKE:

Tabel 20a toon besoeke per maand (saans): (i) alleen of met broer(s)/suster(s); (ii) met ouers. 14% van die seuns besoek nie vriende saans alleen of met broer(s) of suster(s) nie, terwyl 29% nooit saam met hul ouers vriende besoek nie. Die ooreenstemmende persentasie vir dogters is 20% en 21%. 42% seuns en 22% dogters besoek vriende saans minstens 4 keer per maand alleen of met broer(s)/suster(s), terwyl slegs 7% van die seuns en 8% van die dogters minstens 4 keer per maand saans vriende besoek saam met hul ouers.

35% ...../

35% van die seuns en 39% van die dogters ontvang saans minstens 4 besoeke per maand van vriende en 14% van die seuns en 9% van die dogters ontvang geen besoeke per maand van vriende saans nie (Tabel 20b). Slegs 7% van seuns en 9% dogters besoek vriende gedurende naweke gereeld saam met hul ouers, terwyl 60% seuns en 54% dogters selde of nooit hierdie besoeke bring nie.

Dit blyk dus dat seuns oor die algemeen meer besoeke saans aflê sonder hul ouers as dogters. Dit is te verstaan aangesien 'n mens kan verwag dat ouers saans stronger kontrole oor dogters uitoefen as in die geval van seuns. Wat egter baie opvallend is, is die feit dat ouers en kinders so min saam sosiale besoeke aflê. Dit verteenwoordig weer een 'n afwyking ten opsigte van 'n tradisionele sosiale gewoonte onder Afrikaanssprekendes. Ook in hierdie opsig dus neig die stadsfamilie blykbaar om meer as individue op te tree, eerder as 'n eenheid. Ongelukkig kon nie vasgestel word wat die omvang van sosiale besoeke deur ouers is nie, maar dit is moeilik om te glo dat dit so laag is om hierdie syfers te regverdig.

Tabel 21 toon dat 5% van die seuns en die dogters nie weggegaan het met vakansie gedurende die drie jaar voor die voltooiing van die vraelys nie; 10% van die seuns en 13% van die dogters het slegs een keer weggegaan gedurende hierdie tydperk. Hier is nie vasgestel of die leerlinge saam met of sonder die ouers weggegaan het nie. Die feit egter dat 'n betekenisvolle persentasie leerlinge gebrekkige ervaring in hierdie verband besit, hou belangrike opvoedkundige implikasies in.

27% van die seuns teenoor 13% van die dogters vergader gereeld in die middag na skool met hul vriende (sportveld uitgesluit) (Tabel 22a). Onder die betrokke groepe vergader st.8 seuns en st.10 dogters (32,6% en 19,2% respektiewelik) die meeste gereeld met hul vriende. Tog is daar 46% dogters in st.10 wat nooit in die middag na skool .....

skool met vriende vergader nie, teenoor 20% van st.10 seuns. Vir al die seuns en die dogters is die persentasies 17% en 30% onderskeidelik, wat betreklik hoog is. 'n Mens verwag dat seuns meer met maats sal vergader as dogters, daar baie dogters waarskynlik meer tye in die huis het om te verrig as seuns. Tuiswerk, sport en tye in en om die huis kan beskou word as belangrike faktore wat verhoed dat meer leerlinge meer dikwels smiddae met maats vergader.

Die gewildste vergaderplek is by iemand se huis (Tabel 22b) - hier vergader 57% van die seuns en 52% van die dogters. 10% van die seuns en 5% van die dogters vergader gewoonlik by 'n strand of swembad en slegs ongeveer 5% van die seuns en dogters vergader gewoonlik in 'n straat.

Die feit dat so baie leerlinge by iemand se huis vergader, skep 'n gesonde toestand, mits een van die ouers van die jonge gasheer/gasvrou natuurlik nie werk nie. Dit is baie verblydend om te sien dat daar so min leerlinge is wat in 'n straat of by 'n swemplek vergader, want mens voel dat kontrole in sulke gevalle moeiliker is as andersins. Die feit dat slegs 3,7% van die seuns en 0,9% van die dogters gewoonlik smiddae in 'n park vergader met hul vriende, kan òf dui op die onaantreklikheid van parke vir die leerlinge òf op onvoldoende fasiliteite in hierdie verband. Dit hoort interessant te wees om te weet wat leerlinge se sienswyse is in dié verband.

h) STOKPERDJIES:

Verreweg die belangrikste groep stokperdjies (Tabel 23a) onder die seuns (54%) en dogters (59%) is die versameling van iets. Dit is opvallend dat hierdie persentasie in die geval van st.8 dogters ongeveer 20% hoër is as in die geval van st.9 en 10 dogters. Hierdie versamelings sluit waarskynlik in die versameling van seëls, muntstukke, foto's en sporthelde en filmsterre, plate, pot-

plante ...../

plante ens.

Ander populêre stokperdjies onder die seuns is modelbou (23%), dier-, voël- en insekboerdery (20%), fotografie (16%) en tuinbou (15%). Onder die dogters word verder beoefen naaldwerk (50%), kuns en fotografie (11%), gevolg deur tuinbou (8%). Slegs 9% van die seuns en 5% van die dogters beoefen ander stokperdjies as die wat genoem is. 15% van die seuns en 9% van die dogters beoefen geen stokperdjies nie.

Hoewel stokperdjies 'n wye omvang blyk te hê, word verbasend min tyd aan stokperdjies bestee (Tabel 23b): 55% van die seuns en 44% van die dogters bestee hoogstens een uur per week hieraan, terwyl ongeveer 75% van die leerlinge hoogstens twee uur per week aan stokperdjies bestee. Baie stokperdjies vereis 'n groot mate van kreatiwiteit en gevolglik is dit betreurenswaardig om te sien dat so min tyd werklik aan hierdie besondere vryetydsaktiwiteit bestee word.

i) WERKSAAMHEDE IN EN OM DIE HUIS:

Die werkies in en om die huis (Tabel 24a) wat die meeste deur seuns verrig word, is:

(i) Tuin/grasperk en troeteldiere	53%
(ii) Motorwas	49%
(iii) Tafeldek en skottelgoedwas	39%
(iv) Bedopmaak	32%

Alle ander werkies word elk deur minder as 10% van die seuns verrig. Afgesien van die versorging van die tuin/grasperk, is die ander werkies in die reël aktiwiteite wat relatief min tyd verg. In die geheel gesien, kan ons dus aanneem dat seun min tyd bestee aan werkies in en om die huis en dat hul dus in hierdie opsig baie vrye tyd tot hul beskikking het.

Hier moet egter melding gemaak word van die 39% seuns wat help met tafeldek en/of skottelgoedwas. Hierdie seuns word waarskynlik ingespan in gevalle waar daar nie

n .....

'n bediende aangehou word nie en waar daar nie 'n groot suster(s) in die gesin is nie of waar die seun die aangewese persoon is om die moeder, suster of broer te help.

In die geval van die dogters word die volgende werkies die meeste verrig:

(i)	Tafeldek/skottelgoedwas	77%
(ii)	Bedopmaak	68%
(iii)	Koskook	48%
(iv)	Naaldwerk #	45%
(v)	Tuin/grasperk/troeteldiere	38%
(vi)	Was/stryk	28%
(vii)	Motorwas	16%
(viii)	Versorging van vloere	12%

'n Groot mate van oorvleueling met naaldwerk as stokperdjie moet hier verwag word.

Dit is baie treffend dat minder as die helfte van die dogters tuis help met koskook en naaldwerk. Vaardigheid in hierdie twee afdelings van die huishouding is 'n groot bate vir elke huisvrou. Daar so baie dogters blykbaar nie hierdie vaardighede tuis aanleer nie, kan verwag word dat hul later in hul eie huise moeite in hierdie verband sal ondervind. Ook ten opsigte van stryk blyk dit dat nagenoeg 75% van die dogters nie hul eie klere stryk nie. Hierdie toedrag van sake moet tot 'n groot mate te danke wees aan die feit dat meeste mense bediendes aanhou.

Volgens bostaande gegewens asook Tabel 24B is die kwantitatiewe deelname aan werk in en om die huis veel groter in die geval van dogters as in die geval van seuns. Slegs 36% van die seuns teenoor 70% van die dogters verrig minstens 3 werkies gereeld in en om die huis. Omdat huiswerk tradisioneel die taak van die huisvrou is, moet dus verwag word dat dogters eerder as seuns hiervoor ingespan sal word. Waar toestande dit natuurlik vereis, help seuns in hierdie verband - binnenshuis.

Volgens Tabel 24c hou 28,6% van die seuns en 33,5% van die dogters voor dat hul verplig word om hierdie takies uit .....

uit te voer. 23% van die seuns en slegs 10% van die dogters ontvang 'n spesiale beloning vir hul werk in en om die huis. 20% van die seuns en 8% van die dogters voel dat hul beloon moet word vir hul werk. Die moontlikheid van 'n korrelasie tussen die wat beloon word en die wat voel dat hul beloon moet word blyk groot te wees.

j) TUISWERK:

Volgens Tabel 25a en b doen 40% van die seuns en 29% van die dogters minder as 2 uur tuiswerk per dag, terwyl 26% van die seuns en 45% van die dogters meer as 2 uur per dag aan tuiswerk bestee. In die kategorie van meer as 2½ uur tuiswerk per dag bevind 32,8% van die dogters hulle teenoor slegs 17% van die seuns. Dit blyk dus dat seuns oor die algemeen minder tyd aan tuiswerk bestee as dogters. Daar bestaan geen noemenswaardige verskille tussen die verskillende standerds ten opsigte van tyd wat aan tuiswerk bestee word nie, behalwe in die geval van dogters wat meer as 2½ uur per dag tuiswerk doen. Hier neem die persentasie toe van 21% in st.8 tot 58% in st.10.

Kyk mens nou na die voorskrifte van die Natalse Onderwysdepartement soos uiteengesit in die Skoolhandboek, dan staan daar in Hoofstuk G, paragraaf 9, onder meer:

"(i) ..... die hoeveelheid huiswerk wat elke klas kry om te doen, nie groter is as wat die leerlinge redelikerwys kan behartig nie, en dat die verrigting daarvan die kind nie onnodig van vrye tyd beroof wat hy aan ander belange kan bestee nie ....." en

"(d) In standerds VII tot X moet huiswerk nie meer as 1½ uur per aand te bowe gaan nie, en hier is dit ook in belang van die leerling om slegs vir vier aande per week huiswerk te gee."

Hoewel .....

Hoewel hoofde nie hierdeur gebind word nie, is dit duidelik dat die meeste leerlinge of meer tuiswerk gegee word of meer tuiswerk doen (of huiswerk) as wat die "gematigde sienswyse" van die Skoolhandboek verlang. Die sienswyse dat 4 aande tuiswerk per week in belang van die leerlinge is, word nie deur die 4 betrokke skole gehuldig nie. Die Handboek impliseer dat geen tuiswerk oor naweke gegee behoort te word nie, maar dit word tog wel gedoen.

'n Mens wonder onwillekeurig of die waarde van tuiswerk nie al te dikwels oorskat word nie. Hier word definitief nie geïmpliseer dat tuiswerk geheel en al oorbodig is nie, maar dit is tog immers die kwaliteit wat waarde het veel eerder as die kwantiteit. Die gevaar bestaan gedurig dat 'n toename in kwantiteit die kwaliteit van die werk kan verlaag met ander woorde baie tuiswerk bevorder afskeepwerk. Ook kan dit lei tot verveling, gedempte belangstelling en geesdrif en algemene skoolmoegheid.

Die 5½ uur op die skoolbanke plus nog 'n verdere 2 uur of wat se tuiswerk plus nog moontlike sportaktiwiteite gee vir die leerling 'n normale kantoordag. Die skrywer wil hier die stelling maak dat die moontlikheid groot is dat in baie gevalle die leerling meer werk per dag verrig as daardie onderwyser wat so baie van hom/haar verwag.

Deur die leerling met tuiswerk te oorlaai, maak die onderwyser inbreuk op die leerlinge se vrye tyd en verwaarloos die leerling moontlik aktiwiteite wat vir hom van veel meer waarde kan wees, as die, in baie gevalle, retoriese tuiswerk wat min uitdaging maar baie tyd behels. Word die tuiswerk egter verminder, is die volgende vraag ter sprake: wat plaas wie in die plek daarvan?

Ongeveer 40% van al die leerlinge luister gewoonlik na die radio terwyl hulle hul tuiswerk verrig. Wat die aandagverspreiding tussen die tuiswerk en die radio is,

is .....

is onbekend. Dit is moontlik dat hierdie 'n faktor is wat die tyd beïnvloed wat aan tuiswerk bestee word, en dat die gegewens in Tabel 25a nie die ware toedrag van sake toon nie. Aan die ander kant kan die tussen-in luistery na die radio die kwaliteit van die verrigte tuiswerk beïnvloed en kan dit dui op die mate van intelligente aandag waarmee baie leerlinge hul tuiswerk verrig.

Meeste leerlinge verrig hul tuiswerk gedurende die week beide smiddae en saans: 46% van die seuns en 61% van die dogters, terwyl slegs ongeveer 15% van die leerlinge slegs smiddae tuiswerk doen. Die feit dat die gemiddelde leerling 2 uur per dag aan tuiswerk spandeer tesame met die feit dat die betrokke skole tussen 2,20nm. en 2,45nm. sluit, laat min tyd vir leerlinge om al hul tuiswerk in die middag te voltooi. Hier moet ook onthou word dat baie leerlinge ver van die skole af bly en dat naskoolse bedrywigheede ook baie tyd in beslag neem.

Gedurende naweke doen 28,6% van die seuns en 34,3% van die dogters hul tuiswerk op Vrydae; slegs 11,4% van die seuns en 20,1% van die dogters doen dit op Saterdag, terwyl die grootste groep dit laat tot Sondag: 43,7% van die seuns en 33,5% van die dogters. Die persentasie leerlinge wat tuiswerk op Sondag doen, is verbasend hoog daar die heiliging van die Sabbat as 'n tradisie van Afrikaanssprekendes beskou word. Ook in hierdie opsig dan kom die verandering ten opsigte van tradisionele waardes ter sprake.

Die feit dat so min leerlinge tuiswerk op Saterdag doen, weerspieël 'n behoefte by die leerlinge om ander aktiwiteite te verrig - aktiwiteite soos sport, bioskoop, swem, visvang, ens.

Ongeveer 7% van die leerlinge laat tuiswerk gewoonlik oorstaan tot Maandagmôres.

Slegs 13% van die seuns en 15% van die dogters se tuiswerk word deur die ouers gekontroleer. Die persen-

tasie ...../

tasies daal van 23% in st.8 na 2% in st.10 in die geval van seuns, en van 23% in st.8 tot 6% in st.10 in die geval van dogters. Hierdie gebrekkige kontrole deur die ouers kan minstens gedeeltelik verklaar word deur 'n verskeidenheid faktore of moontlikhede:

1. Gebrekkige belangstelling
2. Die onvermoë om leiding te gee as gevolg van
  - a) die gevorderde aard van die werk
  - b) die vreemdheid van die werk
3. Op grond van die vertrouwe-verhouding tussen ouer en kind is die bevredigende verrigting van tuiswerk die kind se verantwoordelikheid
4. Die ouer glo dat die skool verantwoordelik is vir toesig oor tuiswerk.
5. Die tydsfaktor beïnvloed toesig: vergelyk gevalle waar albei ouers werk; waar een of albei ouers ongereelde ure werk en groot gesinne.

Ten spyte van bogenoemde bly die ouer medeverantwoordelik vir toesig oor tuiswerk want dit is in belang van sy kind. Toesig impliseer nie noodwendig bemoeiing nie - inteen-deel, dit hoort belangstelling te impliseer en dit is 'n sterk motiverende krag in die leerproses. Laastens kan genoem word dat toesig of kontrole nie noodwendig op die fisiese vlak hoef plaas te vind nie. In baie gevalle sal die aard van die toesig bepaal word deur die besondere verhouding tussen ouer en kind. Deur nie toesig te hou oor die tuiswerk van die kind nie, verwaarloos die ouer 'n belangrike raakpunt in die gesinsverhoudinge.

k) ANDER AKTIVITEITE EN INLICHTING:

Volgens Tabel 26 gaan 13% van die seuns en 11% van die dogters soms, selde of nooit Sondagskool toe (die wat aangeneem is, uitgesluit) nie. Die rede waarom die persentasie gereelde Sondagskoolbesoekers veel hoër is in st.8 as in st.9 en 10, is omdat leerlinge in die Afrikaanse kerke 16 jaar oud moet wees om aangeneem te

word ...../

word, en gevolglik vrygestel te word van Sondagskool. Baie meer leerlinge in st.9 en 10 is dus vrygestel van Sondagskool en dus is Sondagskoolbesoek nie op hulle van toepassing nie.

Die feit dat ongeveer een uit elke tien leerlinge nie gereeld Sondagskool toe gaan nie, dui daarop dat 'n groot groep Afrikaanssprekendes in die stad moontlik nie so kerkvas of godsdiensvas as wat tradisioneel voorgehou word nie. Waar ouers nie gereeld die kerkdienste bywoon nie, vind mens egter in die reël dat hul hul kinders aanmoedig om Sondagskool by te woon. In ongeveer 10% van die gevalle is dit blykbaar egter nie van toepassing nie.

Ongeveer 50% van al die leerlinge gaan gereeld kerk toe, terwyl 16% van die seuns en 9% van die dogters selde of nooit kerk besoek nie. Die leerlinge neig om kerk gereeld te besoek na mate hul ouer word - 'n geringe styging, veral ten opsigte van dogters, is in die persentasies te bespeur.

Ook dus ten opsigte van kerkbesoek deur die leerlinge vind mens tekens dat die tradisionele kerkvastheid van die Afrikaanssprekendes nie stand hou nie. Dit is te verwagte in die stadsomgewing, veral in 'n hawestad soos Durban, waar daar 'n groot verskeidenheid belange is wat met die kerk kompeteer ten opsigte van aandag en deelname. Hierdie syfers weerspieël ook 'n waarskynlike swak ondersteuning van ouerkant ten opsigte van die kerk.

Volgens Tabel 27a rook 22,6% van die seuns en slegs 2,3% van die dogters. Hierdie persentasies hoort waarskynlik veel hoër te wees, veral in die geval van dogters, aangesien 100% eerlikheid nie hier verwag word nie.

Die persentasie rokers in st.10 is hoër as in st.8 en 9 soos mens ook kan verwag. Wat baie opvallend is, is die feit dat die persentasie-spanning tussen die 4 betrokke skole minder as 4% is. Dit beteken dus dat die rookver-

skynsel ...../

skynsel onder die seuns eweredig versprei is tussen die 4 skole.

Die leerlinge soos blyk uit die voorafgaande, besit 'n groot mate van vryheid en gevolglik ontbreek die situasies waarin hulle kan rook, nie.

Die meeste rokers rook slegs 1 tot 4 sigarette per dag en 5% van die seuns rook minstens 5 sigarette per dag. 9% van die seuns rook al minstens 2 jaar lank. In 10% van die seuns se gevalle (totale groep) weet die ouers dat hul rook en in slegs die helfte gevalle dra dit die goedkeuring van die ouers weg.

Oor die algemeen kan dus aanvaar word dat baie min ouers hul kinders toelaat om te rook, en tog neem hierdie verskynsel wye afmetings aan. Die groot mate van vryheid wat meeste leerlinge geniet, baie sakgeld, grootdoenerigheid, advertensies en konformasie met die groep, is faktore wat waarskynlik grotendeels hiervoor verantwoordelik is. Veral laasgenoemde faktor kan 'n belangrike rol speel in hierdie verband. Die gedragkode van die groep dra 'n sterk voorskriftelike karakter. Om een te voel van die groep doen die individu in baie gevalle mee om geborge te voel en om aanvaar te word. Verkeer die adolessent dus gereed met rokers, is die moontlikheid groot dat hy ook hierdie gewoonte sal aanleer.

Swem is 'n vryetydsaktiwiteit wat baie byval vind onder hierdie leerlinge (Tabel 28). 61% van die seuns en 48% van die dogters gaan minstens 4 keer per maand strand of swembad toe. Slegs ongeveer 4% van die leerlinge gaan relatief nooit strand of swembad toe nie.

Swem moet hier ook beskou word as 'n sosiale aktiwiteit, aangesien mens kan verwag dat baie leerlinge in groepe of saam met 'n maat(s) die strand besoek. Wanneer 'n mens die jong klomp op die strand waarneem, kry mens die indruk dat die kleem hier meer val op die samesyn op die strand eerder as op swem as fisiese ontspanning.

Tabel 29 ...../

Tabel 29 toon dat 10% van die seuns en 16% van die dogters se grootste vriende reeds werksaam is. 'n Vollediger beeld sou verkry geword het indien die vraelys voorsiening gemaak het vir leerlinge wat voel dat sommige van hul grootste vriende werk terwyl ander nog op skool is. Die invloed wat hierdie buitenskoolse vriende op die vryetydsbesteding van die leerlinge het, kon ongelukkig nie nagegaan word nie, maar mens kan verwag dat dit groot sal wees. Ten opsigte van die rookgewoonte sou dit insiggewend gewees het indien vasgestel kon word waar en onder wie se invloed die rookgewoonte posgevat het, m.a.w. watter aandeel het onder andere werkende maats in hierdie verband.

Volgens Tabel 30 kry 20,2% van die seuns en 25,6% van die dogters R1 of minder sakgeld per maand; 56,8% van die seuns en 52,1% van die dogters ontvang R1 tot R3, en 20,1% van die seuns en 21,3% van die dogters ontvang meer as R3. Ongeveer 7% van al die leerlinge ontvang meer as R5 sakgeld per maand.

Die gemiddelde leerling ontvang dus in die omgewing van R2 sakgeld per maand. Daar kan aanvaar word dat leerlinge ook hier en daar geld tussenin ontvang vir spesiale geleenthede wat die hoeveelheid sakgeld nog verder verhoog. Dit is dus geen wonder nie dat so baie leerlinge kan bekostig om te rook, om die bioskoop dikwels te besoek en in baie gevalle vir hul vervoer kan betaal. Sakgeld is 'n belangrike voorwaarde vir deelname aan baie vryetydsaktiwiteite in die stadsomgewing en die feit dat leerlinge oor die algemeen redelik baie sakgeld ontvang, stel hul in staat om aan 'n groot verskeidenheid aktiwiteite deel te neem.

Tabel 31a en b toon dat st.10 leerlinge in die algemeen saans later gaan slaap as st.8 leerlinge. Dit kan tot 'n groot mate toegeskryf word aan die feit dat st.10 leerlinge meer aan sport deelneem as st.8 leerlinge en gevolglik later tuiswerk moet doen, ook omdat hul neig om

meer ...../

meer tuiswerk te doen as st.8 leerlinge, en waarskynlik ontvang hul meer vryheid in hierdie opsig as hul jonger skoolmaats.

Slegs 15% van die seuns en 23,8% van die dogters gaan gewoonlik saans voor negeuur slaap. 37% van die seuns (st.10 - 55%) en 30,2% van die dogters (st.10 - 62%) gaan na tienuur slaap. Die meeste van die leerlinge se tyd word saans waarskynlik in beslag geneem deur tuiswerk, radioluister, lees en besoeke aan/van maats.

Ongeveer 10% van al die leerlinge staan soggens voor 5,30vm. op, terwyl ongeveer 25% van die seuns en 30% van die dogters voor 6,00vm. opstaan. Meer as 50% van die leerlinge staan tussen 6,00 en 7,00vm. op, terwyl 7,8% van die seuns en 5,2% van die dogters na 7,00vm. opstaan. Die afstand wat leerlinge van die skool af bly tesame met vervoergeriewe, bepaal natuurlik tot 'n groot mate die tyd wat hul soggens opstaan. Dan kan ook verwag word dat veral dogters in baie gevalle takies soos ontbyt- en toebroodjies-maak het wat hul ook noodsaak om vroeër op te staan as wat hul normaalweg sou.

Die belangrikste vryetydsaktiwiteit (Tabel 32) vir 36% van die seuns teenoor slegs 14% van die dogters is sport. Dit kan mens verstaan omdat seuns fisies sterker is as dogters, en ook omdat volwassenes se belangstelling en omvang van sport in die geval van mans hoër is as in die geval van vroue. Mans se sportprestasies inspireer seuns en wek belangstelling in die betrokke sportsoorte, terwyl dieselfde verskynsel veel geringer voorkom onder die teenoorgestelde geslag.

Vir 27% van die dogters is lees hul belangrikste vryetydsaktiwiteit teenoor slegs 11% van die seuns. Ook ten opsigte van radioluister oortref die dogters die seuns: 15% teenoor 8%. Soos te verwagte is, is die liggaamlik-aktiewe aktiwiteite van meer belang onder die seuns, terwyl die liggaamlik-passiewe aktiwiteite weer domineer in die geval van dogters. St.8 dogters

heg ...../

heg meer waarde aan radioluister as st.10 dogters -
18% teenoor 6%.

Die voorafgaande gee vir ons 'n aanduiding van die aard en omvang van die vryetydsbesteding van hierdie groep leerlinge in die stadsomgewing. Moontlike patrone in en invloede op hierdie vryetydsaktiwiteite word in Hoofstuk 8 in oënskou geneem.

--- oOo ---

H O O F S T U K VI

DIE VRYETYDSBESTEDING VAN ST. 8 GEVORDERDE EN
GEWONE STROOM LEERLINGE

TABEL 33

OUDERDOM - VERSPREIDING (JUNIE 1964)

OUDERDOM	% SEUNS		% DOGTERS	
	GEV.	GEW.	GEV.	GEW.
13 JAAR	1,5	-	0,9	-
14 JAAR	11,5	9,4	13,9	8,2
15 JAAR	69,3	28,1	71,4	50,6
16 JAAR	14,6	48,4	12,9	29,4
17 JAAR	3,1	10,9	0,9	10,6
18 JAAR	-	1,6	-	1,2
19 JAAR EN OUER	-	1,6	-	-

OUDER-BESIT EN WERKENDE OUDERS

	% SEUNEN		% DOCHTERS	
	GEV.	GEW.	GEV.	GEW.
A) BESIT EN WOON MET (INCLUITENDE STIEFOUDERS):				
a) ALLE OUDERS	90,8	92,2	91,7	85,8
b) NET VADER	2,3	3,1	0,9	2,4
c) NET MOEDER	6,9	4,7	7,4	7,1
d) GEEN OUDERS	-	-	-	4,7
B) WERKENDE OUDERS:				
a) NET VADER	64,6	73,5	65,8	75,3
b) NET MOEDER	5,4	1,6	4,6	2,4
c) ALLE OUDERS	26,2	21,8	25,9	17,6
d) GEEN OUDERS	3,8	3,1	3,7	4,7

TABEL 35

DEELNAME AAN GEORGANISEERDE SPORT

	% SEUNEN		% DOCHTERS	
	GEV.	GEW.	GEV.	GEW.
NET SOMER	10,0	4,7	2,8	4,7
NET WINTER	36,9	50,0	50,9	35,3
HELE JAAR	27,7	12,5	13,9	20,0
GLAD NIE	25,4	32,8	32,4	40,0

DEELNAME AAN SPORTSOORTE (SKOOL)

	♂ SEUNS		♀ DOGTERS	
	GEV.	GEW.	GEV.	GEW.
RUGBY	59,2	60,9	0,0	-
KRIEKST	18,5	4,7	0,0	-
ATLETIEK	16,9	17,2	12,0	21,2
HOKKIE	1,5	-	41,7	28,2
NETBAL	0,0	-	24,1	20,0
TENNIS	3,1	1,6	5,6	9,4
SKAAK	4,6	-	0,9	-
SWEM	6,2	1,6	5,6	5,9
ANDER	0,8	-	0,0	1,2
GEEN	25,4	34,3	30,6	40,0

TABEL 36BKAPTEINS OF ONDERKAPTEINS VAN SPORTSPANNE

	♂ SEUNS		♀ DOGTERS	
	GEV.	GEW.	GEV.	GEW.
KAPTEIN-/ONDERKAPTEINSKAPPE GEDURANTE AFGELOPE JAAR				
JA	16,9	20,3	12,0	15,3
NEE	83,1	79,7	88,0	84,7

DEELNAME AAN KLUBSPORT

	% SEUNS		% DOGTERS	
	GEV.	GEW.	GEV.	GEW.
DEELNAME AAN KLUBSPORT:				
JA	40,7	35,9	3,7	9,4
NEE	59,3	64,1	96,3	90,6

TABEL 38

TYDVERDRYWE (UITSLUITENDE RADIO, LEES,
BIOSKOOP EN DANS)

	% SEUNS		% DOGTERS	
	GEV.	GEW.	GEV.	GEW.
VISVANG	49,2	71,8	1,9	12,9
VISKLET	5,4	10,9	-	-
ROLLERSKAATS	6,9	3,1	4,6	5,9
YSSKAATS	10,8	4,7	8,3	8,2
SWEM	80,8	67,2	72,2	77,6
GEWIGOPTEL	9,2	17,2	-	1,2
FIEETSEY	40,7	65,6	21,3	28,2
TENNIS	12,3	4,7	13,9	16,5
TAFELTENNIS/PLUIMBAL	14,6	10,9	9,3	12,9
WATERSKI/SEILJAG	-	-	-	-
SNOEKER	5,4	25,0	-	-
FRANFOLIE	6,2	9,4	9,3	18,8
PYLTIJES	13,8	14,1	1,9	-
ANDER	25,4	43,8	27,8	14,1
MUSLEK **	10,0	20,4	27,7	7,0
GEEN	-	-	4,6	8,2

** MUSLEK IS INGESLUIT BY "ANDER" EN SPESIFIEK GEROEP BY VOLTOOIING VAN VRAEKS.

TABEL 39

OMVANG VAN TYDVERDRYWE -
(UITSLUITENDE RADIO, LEES, BIOSKOOF EN DANS)

OMVANG VAN AKTIWITEITTE GENOEM IN TABEL 6	% SEUNS		% DOGTERS	
	GEV.	GEW.	GEV.	GEW.
1 TYDVERDRYF	18,5	12,5	38,9	36,5
2 TYDVERDRYWE	30,0	25,0	33,3	25,0
3 TYDVERDRYWE	24,6	21,8	15,8	14,2
4 TYDVERDRYWE	14,6	12,5	4,6	10,6
5 TYDVERDRYWE	6,2	14,1	0,9	1,2
6 TYDVERDRYWE	3,8	6,3	0,9	3,5
7 TYDVERDRYWE	0,8	3,1	-	-
8 TYDVERDRYWE	1,5	1,6	-	-
9 TYDVERDRYWE	-	3,1	-	-
GEEN	-	-	5,6	8,2

TABEL 40

BYWONING VAN SPORTWEDSTRYDE

	% SEUNGS		% DOGTERS	
	GEV.	GEW.	GEV.	GEW.
A) TOESKOUER BY SPORTWEDSTRYDE:				
a) GEREELD	41,5	45,3	23,1	22,4
b) SOMS	47,7	39,1	63,0	60,0
c) SELDE	10,8	15,6	12,0	14,1
d) NOOIT	--	--	1,9	3,5
B) GAAN GEWOONLIK:				
a) ALLEEN	15,4	15,6	3,7	2,4
b) MET MAAT(S)	60,7	59,3	78,7	84,0
c) MET OUER(S)	6,2	6,3	3,7	1,2
d) MET MAAT(S) EN OUER(S)	16,9	18,8	12,0	9,4
e) NIE VAN TOE- PASSING NIE	0,8*	--	1,9	2,4

* 1 KORT

TABEL 41

R A D I O

	% SEUNS		% DOGTERS	
	GEV.	GEW.	GEV.	GEW.
A) RADIOSTASIE WAT VERKIEES WORD:				
a) AFRIKAANS	24,6	4,7	15,7	7,1
b) SPRINGBOK	25,4	14,1	12,9	8,2
c) ENGELS	0,8	-	0,9	-
d) L.M.	42,3	74,9	64,0	77,6
e) WEET NIE	6,9	6,3	6,5	7,1
B) TYD PER DAG AAN RADIO BESTEE:				
a) MINDER AS $\frac{1}{2}$ UUR	9,2	6,3	11,1	3,5
b) $\frac{1}{2}$ TOT 1 UUR	28,4	31,3	17,6	8,2
c) 1 TOT 2 UUR	30,8	29,6	22,2	32,8
d) 2 TOT 3 UUR	17,8	17,2	20,4	13,5
e) MEER AS 3 UUR	13,8	15,6	28,7	40,0

TABEL 42
M U S I E K

	% SEUNS		% DOGTERS	
	GEV.	GEW.	GEV.	GEW.
A) MUSIEK WAARVAN MEESTE GEHOU WORD:				
a) POPULÊRE MUSIEK	46,1	46,8	73,2	62,3
b) BOERE- EN LIGTE AFRIKAANSE MUSIEK	20,0	21,9	8,3	11,6
c) JAZZ, TWIST EN ROCK	27,7	31,3	4,6	23,5
d) KLASSIEKE MUSIEK	6,2	-	13,9	2,4
B) MUSIEK WAARVAN MINSTE GEHOU WORD:				
a) POPULÊRE MUSIEK	2,3	1,6	-	-
b) BOERE- EN LIGTE AFRIKAANSE MUSIEK	10,0	3,1	14,8	5,9
c) JAZZ, TWIST EN ROCK	17,7	7,8	21,3	15,3
d) KLASSIEKE MUSIEK	70,0	87,5	63,9	78,8

TABEL 43

RADIONUUS EN -VERVOLGVERHALE

	% SEUNS		% DOGTERS	
	GEV.	GEW.	GEV.	GEW.
A) LUISTER NA NUUS:				
a) GERNEED	44,6	29,7	15,7	20,0
b) SOKS	43,1	56,2	52,8	56,5
c) SELDE	11,5	12,5	27,8	18,8
d) NOOIT	0,8	1,6	3,7	4,7
B) LUISTER NA VERVOLGVERHALE PER WEEK:				
a) GEEN	23,1	15,6	35,3	17,6
b) 1	24,6	31,3	21,3	23,6
c) 2	25,4	25,0	19,4	16,7
d) 3	15,4	15,6	12,9	16,5
e) 4 EN MEER	11,5	12,5	11,1	25,8

TABEL 44 A - D
LEESSTOF PER WEEK

	% SEUNS		% DOCTERS	
	GEV.	GEW.	GEV.	GEW.
A) ENGELSE BIBLIOTEEKBOEKE:				
a) 0	53,0	51,6	47,2	41,2
b) 1	38,5	46,8	45,4	51,7
c) 2	6,2	1,6	5,6	5,9
d) 3 EN MEER	2,3	-	2,8	1,2
B) AFRIKAANSE BIBLIOTEEKBOEKE:				
a) 0	18,5	29,7	17,6	14,1
b) 1	58,4	53,1	48,2	47,1
c) 2	16,2	15,6	23,1	28,2
d) 3 EN MEER	6,9	1,6	11,1	10,6
C) ENGELSE TYDSKRIFTE:				
a) 0	36,1	31,3	23,1	16,5
b) 1	47,7	45,3	50,9	45,8
c) 2	6,2	15,6	19,5	15,3
d) 3 EN MEER	10,0	7,8	6,5	22,4
D) AFRIKAANSE TYDSKRIFTE:				
a) 0	12,3	7,8	8,3	8,3
b) 1	40,8	35,9	25,9	29,4
c) 2	28,4	40,7	45,4	29,4
d) 3 EN MEER	18,5	15,6	20,4	32,9

TABEL 44 E -- H

LEESSTOF PER WEEK

	♂ SEUNS		♀ DOCTERS	
	GEV.	GEW.	GEV.	GEW.
E) PRENTVERHALE:				
a) 0	28,4	12,5	29,6	15,3
b) 1	27,7	29,7	23,1	17,6
c) 2	20,8	15,6	24,2	25,8
d) 3 EN MEER	23,1	42,2	23,1	41,3
F) SLAPBANDBOEKE:				
a) 0	40,0	45,4	62,0	55,4
b) 1	40,7	32,8	26,9	25,8
c) 2	10,8	10,9	8,3	9,4
d) 3 EN MEER	7,7	10,9	2,8	9,4
G) STROKIESVERHALE: ("COMIC BOOKS")				
a) 0	37,7	39,1	63,9	41,2
b) 1	36,9	15,6	18,4	24,7
c) 2	11,6	17,2	7,4	9,4
d) 3 EN MEER	13,8	28,1	9,3	24,7
H) KOERANTTE:				
a) 0	5,4	12,5	6,5	5,9
b) 1	10,0	12,5	24,1	25,8
c) 2	18,5	32,8	19,4	11,9
d) 3 EN MEER	66,1	42,2	50,0	56,4

BIOSKOOPBESOEK PER MAAND

	% SEUNS		% DOCTERS	
	GEV.	GEW.	GEV.	GEW.
A) MAANDAG-- TOT EN MET DONDERDAGAAND:				
a) 0	85,4	65,6	86,1	76,5
b) 1	10,8	28,1	11,1	16,5
c) 2	1,5	1,6	0,9	3,5
d) 3 EN MEER	2,3	4,7	1,9	3,5
B) VRYDAGAANDE:				
a) 0	34,6	28,2	38,0	36,5
b) 1	39,3	21,8	30,5	36,5
c) 2	19,2	28,2	25,0	14,1
d) 3 EN MEER	6,9	21,8	6,5	12,9
C) SATURDAG:				
a) 0	16,9	7,8	14,8	12,0
b) 1	41,5	40,6	36,1	48,3
c) 2	26,2	29,8	26,9	23,5
d) 3 EN MEER	15,4	21,8	22,2	15,3
D) TOTAAL PER MAAND:				
a) 0	3,1	3,1	7,4	8,3
b) 1 TOT 2 KEER	50,0	34,3	40,8	37,6
c) 3 TOT 4 KEER	31,6	29,8	28,7	32,5
d) 5 TOT 6 KEER	11,5	20,3	19,4	14,1
e) MEER AS 6 KEER	3,8	12,5	3,7	7,1

TABEL 46

GESELSKAP TYDENS BIOSKOOPBESOEKE

LEERLING GAAT GEWOONLIK:	% SEUNS		% DOGTERS	
	GEV.	GEW.	GEV.	GEW.
a) ALLEEN	12,3	12,5	0,9	1,2
b) MET OUBER(S)	5,4	6,3	3,7	4,7
c) MET BROER(S) OF SUSTER(S)	9,2	6,3	9,3	11,8
d) MET HELE GESIN	8,5	4,7	8,3	5,8
e) MET MAATS VAN DIESELFDE GESLAG	41,5	42,1	24,1	22,4
f) MET LID VAN TENOORGESTELDE GESLAG MAAR IN GROEP	13,1	10,9	28,7	22,4
g) MET LID VAN TENOORGESTELDE GESLAG	6,9	12,5	18,5	23,5
h) NIE VAN TOE- PASSING NIE	3,1	4,7	6,5	8,2

TABEL 47

TIPPE ROLPRENT WAT VERKIES WORD

LEERLINGE VERKIES VOLGENDE TIPES ROLPRENTE:	% SEUNS		% DOGTERS	
	GEV.	GEW.	GEV.	GEW.
a) ROMANTIESE	0,8	-	19,4	15,4
b) OORLOG	30,0	53,1	0,9	10,6
c) RILLER	9,2	12,5	24,1	23,4
d) AVONTUUR	45,4	25,0	29,6	32,9
e) KOMEDIE	13,1	7,8	10,2	8,2
f) MUSIEK	1,5	1,6	15,8	3,5

BESOEKE AAN BESONDERE INSTANSIES
GEDURENDE AFGELOPE 3 JAAR

	% SEUNS		% DOGTERS	
	GEV.	GEW.	GEV.	GEW.
A) DURBANSE MUSEUM:				
a) JA	87,7	96,9	91,7	80,0
b) NEE	12,3	3,1	8,3	20,0
B) DURBANSE KUNSGALERY:				
a) JA	76,2	70,3	76,9	62,2
b) NEE	23,8	29,7	23,1	38,8
C) AKWARIUM:				
a) JA	91,5	96,9	93,5	87,1
b) NEE	8,5	3,1	6,5	12,9
D) 'n KONSERT (NIE SKOOLKONSERT):				
a) JA	71,6	56,2	80,6	80,0
b) NEE	28,4	43,8	19,4	20,0

TABEL 49

BYWONING VAN SKOOLFUNKSIES OP VRYDAGLANDE

	% SEUNS		% DOGTERS	
	GEV.	GEW.	GEV.	GEW.
BYWONING GESKIED:				
a) GEREELD	32,3	21,8	34,3	17,6
b) SOMS	31,6	29,8	37,0	42,4
c) SELDE	21,5	25,0	21,3	27,1
d) NOOIT	14,6	23,4	7,4	12,9

BEOEFENING VAN DANSVORME

	% SEUNS		% DOCTERS	
	GEV.	GEW.	GEV.	GEW.
A) LEERLINGE WAT KAN DANS:				
a) JA	26,2	26,6	72,2	71,8
b) NEE	73,8	73,4	27,8	28,2
LEERLINGE WAT GRAAG SAL WIL LEER:				
a) JA	50,8	54,6	19,4	25,8
b) NEE	23,0	18,8	8,4	2,4
c) NIE VAN TOEPASSING NIE	26,2	26,6	72,2	71,8
B) LEERLINGE WAT KAN "TWIST" OF "ROCK":				
a) JA	53,1	64,1	76,9	74,8
b) NEE	46,9	35,9	23,1	25,6
LEERLINGE WAT GRAAG SAL WIL LEER:				
a) JA	17,7	15,6	7,4	11,7
b) NEE	29,2	20,3	15,7	14,1
c) NIE VAN TOEPASSING NIE	53,1	64,1	76,9	74,1
C) LEERLINGE WAT KAN VOLKSPELE SPEEL:				
a) JA	36,9	42,2	71,3	69,1
b) NEE	63,1	57,8	28,7	30,8
LEERLINGE WAT GRAAG SAL WIL LEER:				
a) JA	26,2	17,2	15,8	17,1
b) NEE	36,9	40,6	12,9	12,1
c) NIE VAN TOEPASSING NIE	36,9	42,2	71,3	69,1

TABEL 51

AANTAL KEER WAT LEERLING DANS,
"ROCK" OF "TWIST" PER MAAND

DEELNAME PER MAAND	% SEUNS		% DOCTERS	
	GEV.	GEW.	GEV.	GEW.
a) 0	63,9	45,3	41,7	36,6
b) 1	25,4	18,7	27,8	25,8
c) 2	6,9	18,7	16,6	14,1
d) 3	3,8	14,1	4,6	8,2
e) 4	-	1,6	5,6	9,4
f) 5 EN MEER	--	1,6	3,7	5,9

TABEL 52A

SOSIALE BESOEKE PER MAAND (SAANS)

	% SEUNS		% DOCTERS	
	GEV.	GEW.	GEV.	GEW.
A) ALLEEN OF SAAM MET BROER(S)/SUSTER(S):				
a) 0	22,3	10,9	23,1	14,1
b) 1	20,8	14,1	17,6	25,9
c) 2	13,1	6,2	18,5	18,8
d) 3	10,0	18,8	18,5	15,3
e) 4 EN MEER	33,1 ⁺	50,0	22,3	25,9
B) SAAM MET OUBER(S):				
a) 0	29,9	32,8	21,3	20,0
b) 1	27,6	40,6	48,1	42,4
c) 2	23,9	14,1	15,7	22,4
d) 3	7,8	3,3	9,3	8,2
e) 4 EN MEER	10,8	9,4	5,6	7,0

+ - 1 KORT

SOSIALE BESOEKE PER MAAND (SAANS)

	% SEUNS		% DOCTERS	
	GEV.	GEW.	GEV.	GEW.
A) BESOEKE ONTVANG VAN MAATS:				
a) 0	20,0	9,4	13,9	5,9
b) 1	16,2	14,1	13,9	15,3
c) 2	18,4	14,1	14,8	16,5
d) 3	14,6	17,2	12,9	23,5
e) 4 EN MEER	30,8	45,2	44,5	38,8
B) BESOEKE SAAM MET OUERS OOR NAWEKE:				
a) GERMELD	13,1	3,1	7,4	8,2
b) SOMS	33,0	32,8	40,8	28,3
c) SELDE	37,7	32,8	39,8	48,2
d) NOOIT	16,2	31,3	12,0	15,3

TABEL 53

WEGGEGAAN MET VAKANSIE GEDURENDE
AFGELOPE 3 JAAR

	% SEUNS		% DOCTERS	
	GEV.	GEW.	GEV.	GEW.
a) 3 KEER OF MEER	61,6	53,2	62,9	51,8
b) 2 KEER	21,5	25,0	20,4	17,6
c) 1 KEER	12,3	10,9	9,3	24,7
d) NIE WEGGEGAAN NIE	4,6	10,9	7,4	5,9

VERGADER MET VRIENDE NA SKOOL

	% SEUNS		% DOCTERS	
	GEV.	GEW.	GEV.	GEW.
a) GEREELD	32,3	32,8	11,1	22,4
b) SOMS	24,6	35,9	21,3	27,0
c) SELDE	18,5	18,8	26,8	31,8
d) NOOIT	20,8	12,5	30,6	15,3
e) NIE VAN TOEPAS- SING NIE *	3,8	-	10,2	3,5

* - KOSHUISLEERLINGE

TABEL 54B

VERGADER MET VRIENDE NA SKOOL

VERGADERPLEK:	% STUNS		% DOCTERS	
	GEV.	GEW.	GEV.	GEW.
a) IN 'n PARK	4,6	9,4	0,9	2,4
b) IN 'n STRAAT	7,7	6,3	1,9	7,1
c) BY IEMAND SE HUIS	53,1	53,0	48,1	55,2
d) BY DIE STRAND	6,9	4,7	2,8	11,8
e) BLDERS	4,6	12,5	6,5	5,9
f) NIE VAN TOEPAS- SING NIE *	23,1	14,1	39,8	17,6

* - KOSHUISLEERLINGE INGESLUIT

TABEL 55A

STOKPERDJIES

	% SEUNS		% DOGTERS	
	GEV.	GEW.	GEV.	GEW.
a) FOTOGRAFIE	20,8	7,8	12,9	15,3
b) VERSAMBLING VAN IETS	60,0	40,6	62,0	76,4
c) HOUTWERK	9,2	14,1	--	--
d) NAALDWERK	--	--	44,4	57,6
e) TUINBOU	17,7	14,1	9,3	5,9
f) KUNS	4,6	3,1	9,3	10,6
g) MODELBOU	22,3	25,0	--	--
h) DIER-, VOEL- OF INSEKBOERDERY	20,0	26,6	9,3	9,4
i) ANDER	8,5	3,1	4,6	2,4
j) NIE VAN TOE- PASSING NIE	13,8	14,1	5,6	9,4

TABEL 553

TYD PER WEEK BESTEE AAN STOKPERDJIES

TYD PER WEEK:	% SEUNS		% DOGTERS	
	GEV.	GEW.	GEV.	GEW.
a) GEEN	14,6	17,2	5,6	9,4
b) ONDER $\frac{1}{2}$ UUR	19,3	14,1	14,8	8,2
c) $\frac{1}{2}$ TOT 1 UUR	24,6	31,3	28,7	28,2
d) 1 TOT 2 UUR	13,8	15,6	33,3	30,6
e) 2 TOT 3 UUR	8,5	7,8	7,4	11,8
f) 3 TOT 4 UUR	1,5	6,2	4,6	3,5
g) MEER AS 4 UUR	17,7	7,8	5,6	8,3

TABEL 56A

WERKSAAMHEDE IN EN OM DIE HUIS

	% SEUNS		% DOGTERS	
	GEV.	GEW.	GEV.	GEW.
NAALDWERK (OOK BRET)	0,8	-	53,7	35,3
KOSKOOK	3,8	1,8	36,1	65,8
WAS/STRYK	6,2	7,8	21,3	34,1
TAFELDEK/SKOTTELGOED WAS	52,3	35,9	75,0	86,0
VERSORGING VAN VLOERE	10,0	9,4	10,2	9,4
BEDOPMAAK	31,5	32,8	62,0	67,0
TUIN/GRASPERK/TROETEL- DIERE	17,7	65,6	29,6	40,0
MOTORWAS	53,8	37,5	17,6	15,3
ANDER	7,7	7,8	3,7	7,1
NIE VAN TOEPASSING NIE *	3,8	-	1,9	1,2

* GEEN DEELNAME

TABEL 56B

OMVANG VAN WERKE IN EN OM DIE HUIS

	% SEUNS		% DOGTERS	
	GEV.	GEW.	GEV.	GEW.
a) GEEN AKTIWITEITE	3,8	1,6	1,9	1,2
b) 1 AKTIWITEIT	23,8	28,1	10,2	7,1
c) 2 AKTIWITEITE	27,7	40,6	21,3	23,5
d) 3 AKTIWITEITE	24,6	14,1	28,7	24,7
e) 4 AKTIWITEITE	12,3	4,7	15,7	18,8
f) 5 OF MEER AKTI- WITEITE	6,9*	10,9	22,2	24,7

* 1 KORT

TABEL 56C

VERPLIGTING EN BELONING T.O.V. AKTIWITEITE IN
EN OM DIE HUIS

	% SEUNS		% DOGTERS	
	GEV.	GEW.	GEV.	GEW.
A) WORD LEERLINGE VERPLIG OM HIERDIE AKTIWITEIT UIT TE VOER:				
JA	40,0	14,1	20,4	43,5
NEE	54,6	1,6	2,8	1,2
NIE VAN TOEPASSING NIE *	5,4	1,6	2,8	1,2
B) WORD LEERLINGE HIERVOOR BELOON?				
JA	29,2	31,3	13,9	9,4
NEE	66,2	65,6	83,3	89,4
NIE VAN TOEPASSING NIE *	4,6	3,1	2,8	1,2
C) MOET LEERLINGE BELOON WORD?				
JA	18,5	17,2	5,6	10,6
NEE	81,5	82,8	94,4	89,4

* GEEN DEELNAME

TABEL 57A & B

TUISWERK

	% SEUNS		% DOGTERS	
	GEV.	GEW.	GEV.	GEW.
A) TYD PER DAG AAN TUISWERK BESTEE:				
a) 1 UUR EN MIN- DER	17,7	35,9	14,8	27,1
b) 1½ UUR	17,7	25,0	18,6	11,8
c) 2 UUR	30,8	21,8	25,0	21,2
d) 2½ UUR	6,9	6,3	14,8	12,8
e) MEER AS 2½ UUR	21,5	9,4	19,4	22,4
f) NIE VAN TOE- PASSING NIE *	5,4	1,6	7,4	4,7
B) LUISTER NA RADIO TERWYL TUISWERK VERKIG WORD:				
a) JA	29,2	35,9	40,7	49,4
b) NEE	65,4	62,5	51,9	44,7
c) NIE VAN TOE- PASSING NIE *	5,4	1,6	7,4	5,9

* KOSHUISLEERLINGE

TABEL 57C & D

WANNEER TUISWERK VERRIG WORD

	% SEUNS		% DOGTERS	
	GEV.	GEW.	GEV.	GEW.
A) WEEKSDAE:				
a) SMIDDAE	11,5	26,6	9,3	24,7
b) SAANS	24,6	39,0	22,2	22,4
c) BEIDE SAANS EN SMIDDAE	58,5	32,8	61,1	48,2
d) NIE VAN TOEPASSING NIE *	5,4	1,6	7,4	4,7
B) NAWEKE:				
a) VRYDAE	30,0	39,1	29,6	48,2
b) SATERDAE	16,2	10,9	21,3	15,3
c) SONDAE	13,8	39,0	35,2	24,7
d) MAANDAGMORDES	4,6	9,4	5,6	5,9
e) NIE VAN TOEPASSING NIE *	5,4	1,6	8,3	4,7

* KOSHUISLEERLINGE

TABEL 57E

TUISWERK-KONTROLE

	% SEUNS		% DOGTERS	
	GEV.	GEW.	GEV.	GEW.
KONTROLEER OUIERS TUISWERK?				
a) JA	19,2	31,3	12,9	35,3
b) NEE	75,4	67,1	78,8	60,0
c) NIE VAN TOEPASSING NIE *	5,4	1,6	8,3	4,7

* KOSHUISLEERLINGE

TABEL 58

SONDAGSKOOL- EN KERKBESOEK

	% SEUNS		% DOGTTERS	
	GEV.	GEW.	GEV.	GEW.
A) SONDAGSKOOLBESOEK:				
a) GEREELD	74,6	46,9	71,2	65,9
b) SOMS	5,4	3,1	7,4	2,4
c) SELDE	2,3	7,8	1,9	3,5
d) NOOIT	8,5	9,4	2,8	9,4
e) NIE VAN TOE- PASSING NIE *	9,2	32,8	16,7	18,8
B) KERKBESOEK:				
a) GEREELD	48,2	31,3	50,0	53,0
b) SOMS	28,4	48,3	33,3	30,6
c) SELDE	12,3	18,8	6,5	8,2
d) NOOIT	5,7	-	2,8	4,7
e) NIE VAN TOE- PASSING NIE **	5,4	1,6	7,4	3,5

* - KOSHUISLEERLINGE EN DIE REKTS AANGENEEM;

** - KOSHUISLEERLINGE

TABEL 59A & B

ROOKGEWOONTE

	% STUNS		% DOGTERS	
	GEW.	GEW.	GEW.	GEW.
A) HOEVEEL LEERLINGE ROOK:				
JA	14,6	35,9	1,9	2,4
NEE	85,4	64,1	98,1	97,6
B) HOEVEEL SIGARETTE (PYPE) PER DAG:				
a) 1 TOT 4	12,3	26,7	0,9	1,2
b) 5 TOT 8	0,8	6,4	0,9	--
c) 9 TOT 12	--	1,6	--	1,2
d) MEER AS 12	1,5	1,6	--	--
e) NIE VAN TOE- PASSING NIE	85,4	63,7	98,2	97,6

TABEL 59C

ROOKGEWOONTE

	% SEUNS		% DOGTTERS	
	GEV.	GEW.	GEV.	GEW.
c) TYDPERK WAT LEER- LING REEDS ROOK:				
a) MINDER AS 1 JAAR	8,5	18,8	0,9	-
b) 1 TOT 2 JAAR	2,3	9,5	-	-
c) 2 TOT 3 JAAR	3,1	4,8	-	1,0
d) MEER AS 3 JAAR	0,8	3,1	0,9	1,2
e) NIE VAN TOE- PASSING NIE +	85,3	63,8	98,2	97,2

TABEL 59D & E

ROOKGEWOONTE

	% SEUNS		% DOGTTERS	
	GEV.	GEW.	GEV.	GEW.
d) HOEVEEL OUIERS WEEET?				
JA	3,8	9,4	1,9	1,2
NIE	11,5	26,6	-	1,2
NIE VAN TOEPASSING NIE	84,7	64,0	98,1	97,6
e) ROOK MET OUIERS SE TOESTEMMING:				
JA	0,8	1,6	0,9	1,2
NIE	3,1	10,9	0,9	-
NIE VAN TOEPASSING NIE	96,1	87,5	98,2	98,8

TABEL 60

SWEM (STRAND EN SWEMBAD)

BESOLITE PER MAAND:	% SEUNS		% DOGTERS	
	GEV.	GEM.	GEV.	GEM.
a) GAAN GLAD NIE	4,6	6,3	9,3	4,7
b) 1 KEER	4,6	7,8	6,5	9,4
c) 2 KEER	10,0	10,9	10,2	10,6
d) 3 KEER	19,3	20,3	28,7	30,3
e) 4 TOT 8 KEER	26,9	21,8	31,5	27,1
f) MEER AS 8 KEER	34,6	32,9	13,8	17,6

GROOTSTE VRIENDE

	% SEUNS		% DOGTERS	
	GEV.	GEW.	GEV.	GEW.
GROOTSTE VRIENDE IS:				
a) NOG OP SKOOL	95,4	87,5	90,7	72,9
b) REEDS WERKSAAM	4,6	12,5	9,3	27,1

TABEL 62

SAKGELD PER MAAND

	% SEUNS		% DOGTERS	
	GEV.	GEW.	GEV.	GEW.
HOEVEELHEID SAKGELD PER MAAND:				
a) MINDER AS 50c	6,9	10,9	8,3	11,8
b) 50c TOT R1,00	16,9	25,0	12,9	23,5
c) R1,00 TOT R1,50	16,2	20,3	16,7	14,1
d) R1,50 TOT R2,00	16,2	15,6	21,3	20,0
e) R2,00 TOT R3,00	23,8	7,8	18,5	11,8
f) R3,00 TOT R4,00	10,8	9,4	10,2	5,9
g) R4,00 TOT R5,00	2,3	4,7	6,5	4,7
h) MEER AS R5,00	6,9	6,3	5,6	8,2

TABEL 63A & B

SLAPENSTYD EN OPSTAANTYD

	% SEUNS		% DOGTERS	
	GEV.	GEW.	GEV.	GEW.
A) SLAPENSTYD:				
a) TUSSEN 7 EN 8,00 nm.	1,5	9,4	1,9	2,4
b) TUSSEN 8 EN 9 nm.	20,8	10,9	14,8	17,6
c) TUSSEN 9 EN 10 nm.	49,2	45,3	48,1	40,0
d) TUSSEN 10 EN 11 nm.	16,9	25,0	25,0	28,2
e) NA 11 nm.	5,4	7,8	2,8	5,9
f) NIE VAN TOE- PASSING NIE *	6,2	1,6	7,4	5,9
B) OPSTAANTYD:				
a) VOOR 5,00 vm.	3,1	6,3	3,7	3,5
b) TUSSEN 5 EN 5,30 vm.	13,1	4,7	8,3	9,5
c) TUSSEN 5,30 EN 6 vm.	13,1	15,6	24,1	25,9
d) TUSSEN 6 EN 6,30 vm.	27,6	37,4	25,9	32,9
e) TUSSEN 6,30 EN 7 vm.	30,8	25,0	38,7	20,0
f) NA 7,00 vm.	6,9	9,4	1,9	4,7
g) NIE VAN TOE- PASSING NIE *	5,4	1,6	7,4	3,5

* KOSHUISLEERLINGE

TABEL 64

BELANGRIKSTE VRYETYDSAKTIWITEITE

BELANGRIKSTE VRYE- TYDSAKTIWITEIT WAAR- AAN LEERLINGE DEELNEEM:	% SEUNS		% DOGTERS	
	GEV.	GEW.	GEV.	GEW.
a) STOKPERDJIE	10,0	12,5	4,6	7,1
b) LEES	14,6	3,1	26,9	18,8
c) SPORT	33,0	25,0	17,6	7,1
d) BIOSKOOP	6,2	7,8	4,6	9,4
e) RADIOLUISTER	7,7	1,6	13,9	23,5
f) DANS	0,8	1,6	3,7	3,5
g) SWEM	4,6	4,7	3,7	11,8
h) WURK IN EN OM DIE HUIS	2,3	7,8	8,3	8,2
i) GESELS MET VRIENDE	5,4	20,3	5,6	7,1
j) ANDER	15,4	15,6	11,1	3,5

HOOFSTUK VIIn VERGELYKING TUSSEN ST. 8 GEVORDERDE (GEV.) EN
GEWONE (GEW.) STROOM LEERLINGE T.O.V. VRYETYDSBE=
STEDING

Hierdie 1964 St. 8 leerlinge verteenwoordig 'n deel van die tweede groep leerlinge in Natal wat op grond van die St. 6 eksamenprestasies in die twee betrokke bane of strome geplaas is. Hierdie groep bestaan uit leerlinge wat gedurende November/Desember 1962 die St. 6 eksamen afgelê het, sook leerlinge wat in 1962 St. 7 gedruip het en leerlinge wat in 1963 St. 8 gedruip het. In die groep is ook moontlike leerlinge wat gedurende 1963 of 1964 vanaf ander provinsies by die groep aangesluit het.

Hier dien op gewys te word dat leerlinge wat die minimum vereistes vir die gevorderde stroom in die St. 6 eksamen behaal het, nie verplig is om die gevorderde kursus te volg nie. Ouers kan daarop aandring dat hul kinders die gewone stroom kursusse moet volg. Of daar sulke gevalle in hierdie groep St. 8 leerlinge verteenwoordig word, is onbekend, maar dit kan met veiligheid aanvaar word dat indien daar wel sulke gevalle is, dit 'n onbeduidende persentasie van die groep uitmaak.

Die minimum prestasies van hierdie 238 gevorderde stroom en 149 gewone stroom St. 8 leerlinge in die St. 6 eindeksamen in 1962 (bykomelinge gedurende 1963/4 ingesluit) is soos volg 20 (bl. 208 - 212):

a) Gevorderde stroom:

- (i) Hoof taal: 45%
- (ii) Rekenkunde: 40%
- (iii) Tweede taal (Engels): 35%
- (iv) 3 ander vakke uit:

1. Geskiedenis .../

1. Geskiedenis
2. Aardrykskunde
3. Algemene Wetenskap
4. Sewende vak: 40%

(v) Gemiddelde vir 7 vakke: 50%

L.W. Die sewende vak moet die beste wees uit:

1. Derde taal (Latyn, Duits of Frans)
2. Wiskunde
3. Gesondheidsleer

b) Gewone Stroom.

- (i) Hoof taal: 40%
- (ii) Rekenkunde of Tweede taal: 30%
- (iii) 2 ander vakke uit:

1. Rekenkunde
2. Tweede taal
3. Geskiedenis
4. Aardrykskunde
5. Algemene Wetenskap
6. Sewende vak: 40%

(iv) Gemiddelde vir 7 vakke: 35%

L.W. Die sewende vak moet die beste wees uit:

1. Derde taal (Latyn, Duits of Frans)
2. Wiskunde
3. Gesondheidsleer
4. Huisvlyt of Handwerk

Uit die voorafgaende blyk duidelik die groot verskil tussen die minimum vereistes vir plasing in die gevorderde en gewone stroom. Daar kan dus met veiligheid beweer word dat die gemiddelde gevorderde stroom leerling baie beter akademies presteer h t in die 1962 St. 6 eksamen as die gemiddelde gewone stroom leerlinge in hierdie betrokke groep.

Beskou mens hierdie leerlinge se intellektuele vermoëns van naderby, soos aangetoon deur die I.K.'s wat deur onderwysers/voorligters getoets is, dan tree die

volgende .....

volgende feite na vore. Van die 387 St. 8 leerlinge se I.K.'s is 360 tot die beskikking van hierdie studie gestel.

Hierdie 360 I.K.'s is soos volg saamgestel:

A. Gevorderde stroom seuns	:	115
B. Gewone stroom seuns	:	62
C. Gevorderde stroom dogters	:	107
D. Gewone stroom dogters	:	76
		<hr/>
TOTAAL	:	360
		<hr/>

Die gemiddelde I.F.'s van die 4 groepe is soos volg:

Groep A.	:	110,3
Groep B.	:	98,4
Groep C.	:	110,6
Groep D.	:	100,7

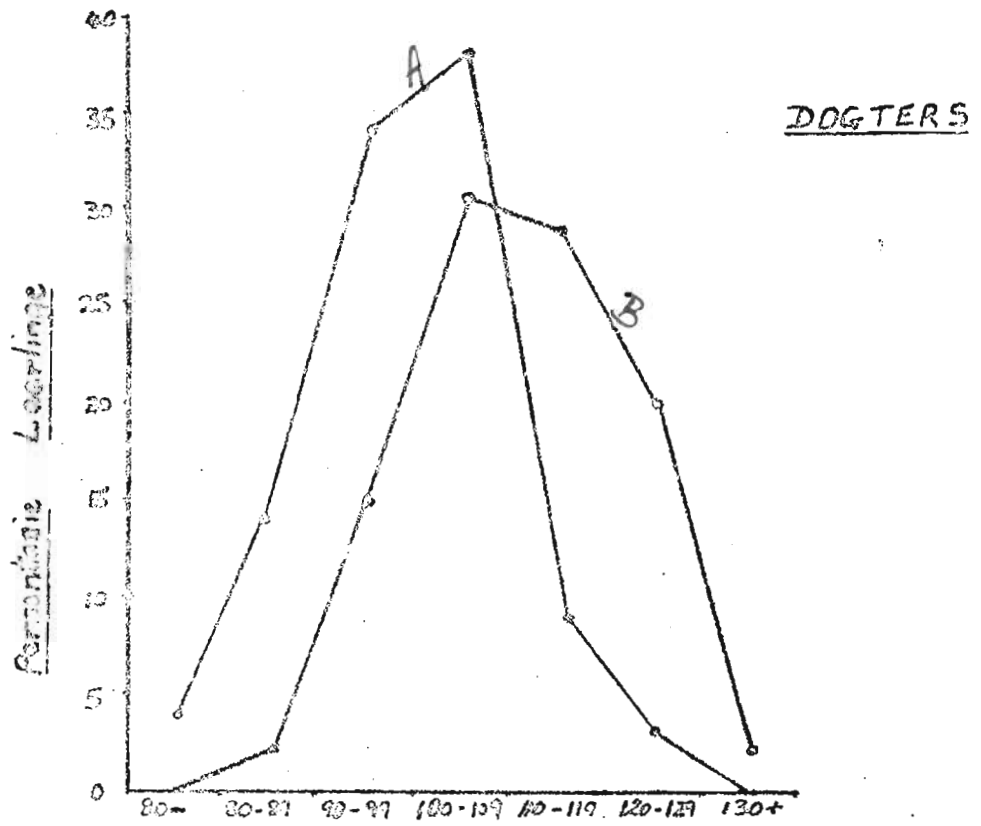
Die gemiddelde I.K.'s vir die gevorderde en gewone stroom (seuns en dogters gemeng) is soos volg:

(i) Gevorderde stroom:	110,4
(ii) Gewone stroom	: 99,6

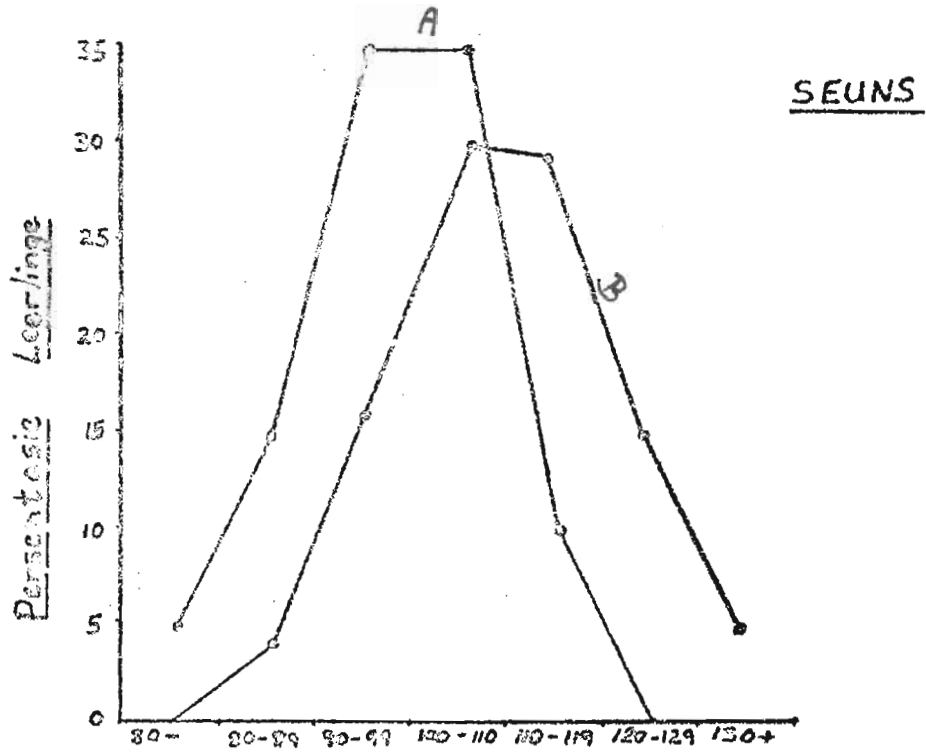
Die verskil tussen die gemiddelde I.K.'s van hierdie twee groepe is dus 10,8.

I.K. - VERSPREIDING ...../

I.K. - VERSPREIDING VAN ST. 8 GEWONE STROOM (A)
EN ST. 8 GEVORDERDE STROOM (B) LEERLINGE

I.K.

I.K.

Samevattend kan dus gesê word dat die verskil tussen St. 8 gevorderde en St. 8 gewone stroom leerlinge tweevoudig is:

- (i) die st. 8 gewone stroom leerlinge is volgens die verkreeë I.K.'s intellektueel swakker toegerus as die st. 8 gevorderde stroom leerlinge - inderdaad gemiddeld 10,8 punte swakker.
- (ii) die akademiese prestasies van die gewone stroom leerlinge in die differensiasie-eksamen in st. 6 is swakker as die van die gevorderde stroom leerlinge, vandaar die feit dat hul hul tans in die gewone stroom bevind.

Hier skyn dus 'n hoë korrelasie te wees tussen I.K. en skoolprestasies. Vervolgens sal gewys word op verskille tussen die twee hoofgroepe t.o.v. vrytydsbesteding soos dit spreek uit Hoofstuk VI.

a) ALGEMEEN:

Ter algemene inligting kan genoem word dat die gemiddelde ouderdom van gewone stroom leerlinge duidelik hoër is as dié van die gevorderde stroom leerlinge (Tabel 33). Ongeveer 70% van die gevorderde stroom leerlinge was in die betrokke toetsmaand 15 jaar oud teenoor 30% van gewone stroom seuns en 50% van gewone stroom dogters.

Ongeveer 50% van die gewone stroom seuns en 30% van die gewone stroom dogters was 16 jaar oud teenoor slegs 14% van al die gevorderde stroom leerlinge. Dit beteken dat 'n groot aantal gewone stroom leerlinge óf laat in die skool geplaas is, óf op een of ander tydstip gedurende hul skoolloopbaan vertraag is. Ten gevolge van hierdie leerlinge se agterstand op verstandelike gebied (soos blyk uit die I.K.'s) en hul swakke prestasies op akademiese gebied (st. 6 eksamen) kan verwag word dat baie van hierdie leerlinge reeds een of meer keer gedruip het.

Hierdie ouderdomsverskil tussen die gevorderde en gewone stroom leerlinge kan betekenisvol wees in terme van

die ...../

die aard en omvang van hul vryetydsbesteding.

b) SPORT EN TYDVERDRIWE:

Die gewone stroom leerlinge neem minder deel aan georganiseerde sport as die gevorderde stroom leerlinge (Tabel 35): 32,8% van die gewone stroom seuns en 25,4% van die gevorderde stroom seuns neem nie deel aan georganiseerde sport nie; ook 40% van gewone stroom dogters teenoor 32,4% van die gevorderde stroom. Oor die algemeen konsentreer die gewone stroom seuns op wintersport: 50% neem slegs gedurende die winter deel aan georganiseerde sport teenoor 36,9% van die gevorderde stroom. In die geval van beoefening van sport slegs gedurende die somermaande, is daar 10% gevorderde stroom seuns en 4,7% gewone stroom seuns. Ook ten opsigte van die beoefening van georganiseerde sport deur die jaar blyk die gewone stroom se voorkeur vir wintersportsoorte: hier neem 27,7% van die gevorderde stroom deel teenoor slegs 12,5% van die gewone stroom.

In die geval van die dogters is die proses net omgekeerd: 50,9% van die gevorderde stroom teenoor slegs 35,3% van die gewone stroom beperk hul deelname aan georganiseerde sport net tot die wintermaande. Deelname net gedurende die somer is in albei gevalle laag - 2,8% gevorderd en 4,7% gewoon. In die geval van deelname deur die jaar, oortref die gewone stroom die gevorderde stroom: 20% teenoor 13,9%.

Kyk mens nou na die deelname aan spesifieke sportsoorte wat by die skool aangebied word (Tabel 36a), word die seisoensdeelname tot 'n groot mate verklaar. Waar ongeveer 60% van al die seuns gereeld deelneem aan rugby, beoefen 18,5% van die gevorderde stroom krieket teenoor slegs 4,7% van die gewone stroom; 6,2% swem vir skool-

spanne ...../

spanne in die gevorderde stroom en slegs 1,6% van gewone stroom leerlinge. Bersnoemde is natuurlik 'n winter= sport en laasgenoemde twee somersportsoorte. Die deelname aan atletiek (somer) is gelykop - ongeveer 17% van albei groepe.

Die deelname aan krieket is interessant. Hierdie spel vereis tot 'n mate onder andere selfvertroue, langdurige konsentrasie en geduld - 'n spesifieke soort temperament. Ook staan spesifieke vaardighede en individuele prestasie sterk op die voorgrond in hierdie spel. Die vraag is nou: waarom neem gewone stroom seuns minder deel aan krieket as gevorderde stroom seuns?

Wat die dogters betref, neem 41,7% en 24,1% van die gevorderde stroom onderskeidelik deel aan hokkie en netbal, teenoor 28,2% en 20% van die gewone stroom. In die geval van atletiek egter, is die deelname omgekeerd: 21,2% van die gewone stroom en 12% van die gevorderde stroom. Ook ten opsigte van tennis geld hierdie patroon: 9,4% teenoor 5,6%. Let wel dat laasgenoemde twee sportsoorte of gedurende die somer of deur die jaar beoefen word.

Ten opsigte van leierskap op die sportveld, oortref die gewone stroom leerlinge die gevorderdes in 'n geringe mate (Tabel 36b): gedurende die voorafgaande jaar was 20,3% van gewone stroom seuns en 16,9% van gevorderde stroom seuns kapteins of onderkapteins van sportspanne. In die geval van dogters is die persentasies 15,3% gewone stroom en 12% gevorderde stroom. Omdat die keuse van hierdie posisies dikwels deur goeie spel en populariteit beïnvloed word, kan dit nie as 'n aanduiding van algemene leierskap beskou word nie. Die ondervinding leer ook dat leerlinge in sulke posisies nie noodwendig goeie leiers is of leierskapskappe besit nie.

Daar ...../

Daar is geen noemenswaardige verskille ten opsigte van deelname aan klubsport nie (Tabel 37).

Geen noemenswaardige verskille tussen die groepe is te bespeur ten opsigte van sportbywoning (toeskouers) nie (Tabel 40). Ook ten opsigte van leierskap op die sportveld volgens kapteins- of onderkapteinskappe is verskille onbeduidend (Tabel 36b).

Daar bestaan duidelike verskille tussen die twee strome ten opsigte van tydverdrywe. Visvang word gereeld beoefen deur 72% van die gewone stroom seuns en 49% van van die gevorderde stroom seuns. Ook in die geval van die dogters is die persentasie deelname interessant: 13% van die gewone stroom en slegs 2% van die gevorderde stroom vang gereeld vis.

Pictury is meer gewild onder gewone stroom seuns: 66% beoefen hierdie tydverdryf gereeld teenoor 41% van die gevorderde stroom seuns. Tennis, agter, word gespeel deur 12% van die gevorderde stroom seuns en 5% van die gewone stroom.

Verdere verskil wat uit Tabel 38 voortvloei, is die feit dat 19% van die gewone stroom dogters gereeld trampoliën spring, teenoor die 9% van die gevorderde stroom dogters. Flekke en tye van deelname in hierdie onsig kan interessante gegewens lewer.

Dogters in die gewone stroom neig om meer as die in die gevorderde stroom deel te neem aan aktiwiteite wat meer met seuns assosieer - veral visvang en trampoliënspring.

In die geval van die bespeeling van musiekinstrumente is 'n interessante verskynsel waarneembaar: ongeveer 20% van die gewone stroom seuns kan 'n musiekinstrument bespeel, terwyl die persentasie in die geval van die gevorderde stroom .....

derde stroom .....

derde stroom seuns slegs 10% is. Die musiekinstrumente wat egter deur oersgenoemde groep bespeel word, is veral die ghitar, tromme en trompet, terwyl die klavier die populêrste instrument is wat bespeel word deur gevorderde stroom seuns. Hierdie verskynsel toon in 'n mate die tipe musiek wat voorkeur geniet.

Wat die dogters betref, bespeel 28% van die gevorderde stroom musiekinstrumente teenoor slegs 7% van die gewone stroom. Oor die algemeen kan dus gesê word dat die gevorderde stroom leerlinge in 'n groter mate aktief deelneem aan die finer musiekkuns as hul minder verstandelik-begaafde tydgenote. Die vraag is: waaraan kan hierdie verskil toegeskryf word? Is dit miskien omdat die begraafder leerlinge oor die algemeen 'n groter aanleg, aanvoeling of belangstelling toon in hierdie rigting; of is dit miskien te danke aan meer belangstelling en aanspoediging van die ouers; of lê dit miskien op die gebied van finansies en fasiliteite?

In die geval van seuns speel 25,0% van die gewone stroom gereeld snoker teenoor slegs 5,4% van die gevorderde stroom. Dit tesame met genoemde feite kan dui op 'n groter vryheid aan die kant van gewone stroom seuns asook 'n neiging om deel te neem aan aktiwiteite wat met ouer mense geassosieer word. Verder moet ook onthou word dat snoker in die stad se salonne en hotelle geassosieer word met die vrye gebruik van drank en roekgoed.

'n Kenmerk van die meeste van hierdie tydverdrywe, veral die wat baie gewild is soos visvang, swem en fietsry, is dat die geestelike stimuleringswaarde daarvan op die oog af laag is.

Tabel 39 toon die omvang aan van die tydverdrywe wat in Tabel 38 genoem is. Hiervolgens beoefen 28%

van die ...../

van die gewone stroom seuns 5 of meer tydverdriewe gereeld, teenoor 12% van die gevorderde stroom. In die geheel gesien, wil dit voorkom dat gewone stroom seuns meer tyd aan hierdie spesifieke tydverdriewe bestee as gevorderde stroom seuns. Dit is waarskynlik te danke aan die feit dat die meeste van hierdie aktiwiteite veral 'n mate van liggaamlike vaardigheid vereis eerder as die aanwending van verstandelike toerusting.

c) RADIOLUISTER EN MUSIEK:

Ook wat radioluister betref (Tabel 41), vind mens duidelike verskille tussen die twee strome. Ongeveer 25% van die gevorderde stroom seuns verkies om na die Afrikaanse sender of Springbokradio te luister, teenoor 5% en 14% onderskeidelik van die gewone stroom.

In die geval van die dogters is dieselfde patroon in 'n mindere mate waarneembaar. Nog 'n groter verskil merk mens ten opsigte van L.M.: 75% van die gewone stroom seuns en 42% van die gevorderde stroom seuns verkies om na hierdie stasie te luister. Wat die dogters betref is die persentasies vir die gewone en gevorderde stroom onderskeidelik 78% en 64%. Die gewone stroom oorheers dus in belangstelling in L.M. Die tipe musiek, veral populêre musiekprogramme, is waarskynlik grotendeels hiervoor verantwoordelik.

Na L.M. volg die Afrikaanse sender en Springbokradio wat ongeveer eweveel byval geniet. 'n Absolute minimum leerlinge verkies om na die Engelse sender te luister, wat heeltemal te verwagte is, aangesien die tweede taal van hierdie leerlinge gebruik word en boonop moet die sender kompeteer met die handelsstasies.

Ongeveer 30% van al die seuns en 50% van al die dogters luister gereeld minstens 2 uur per dag na die radio.

Indien ...../

Indien al die ander aktiwiteite van die leerlinge in gedagte gehou word, klink dit na ontsettend veel tyd wat aan radioluister afgestaan word. Dit moet egter onthou word dat die intensiteit waarmee na die radio geluister word nie hierby betrek is nie, dus is oorvleueling met ander aktiwiteite soos tuiswerk, werkies in die huis, lees en sekere stokperdjies nie uitgesluit nie.

Ook ten opsigte van die tipe musiek wat verkies word (Tabel 42a), vind mens verskille tussen die twee groepe dogters: ongeveer 70% van die gevorderde stroom en 60% van die gewone stroom verkies om na populêre musiek te luister. Slegs 5% van die gevorderde stroom teenoor 24% van die gewone stroom verkies Jazz-, Twist- en Rock-musiek. Aan die anderkant weer verkies 14% van die gevorderde stroom klassieke musiek teenoor slegs 2% van die gewone stroom. Hierdie tipe verspreiding is te verwagte na aanleiding van Tabel 38 (bespeling van musiekinstrumente). Geen noemenswaardige verskille is egter te bespeur onder die seuns nie. Ongeveer 20% van die seuns en 10% van die dogters verkies om na Boere-Ligte Afrikaanse musiek te luister.

Verreweg die onpopulêrste musieksoort is klassieke musiek, wat natuurlik te verwagte is. Hierdie st. 8 leerlinge se beperkte geestelike ontwikkeling stel hul nog nie in staat om hierdie musiek te waardeer of te begryp nie. Soos mens kan verwag, is klassieke musiek onpopulêrder onder gewone stroom leerlinge as andersins - waarskynlik weens die verwagte gebrekkiger geestelike ontwikkeling.

Wat radionuus betref (Tabel 43a), luister 45% van die gevorderde stroom seuns gereeld na die nuus, teenoor 30% van die gewone stroom. Minder as 20% van die dogters

luister ...../

luister gereeld na nuus. Hierdie toedrag van sake kan die gevolg wees van 'n groot verskeidenheid moontlike oorsake, onder andere:

- a) 'n Groot groep leerlinge stel nie belang in sake van die dag nie.
- b) Nuus word nie gereeld gevolg nie weens gebrekkige kennis en ervaring.
- c) Die leerlinge word nie deur hul ouers/omgewing gestimuleer om nuus te volg nie.
- d) Die leerlinge is nie altyd tuis om gereeld na die nuus te luister nie.
- e) Ander aktiwiteite byvoorbeeld tuiswerk oorvleuel met nuustye.

Ten opsigte van vervolghverhale (Tabel 43B) luister 35% van die gevorderde stroom dogters na geen vervolghverhale per week nie, terwyl dit in 17,6% van gewone stroom dogters se geval van toepassing is. 11% van die gevorderde stroom dogters luister na minstens 4 vervolghverhale per week, teenoor 26% van die gewone stroom. Gewone stroom dogters luister dus baie meer na vervolghverhale oor die radio as gevorderde stroom dogters.

d) LEESSTOF:

'n Aantal verskille tussen gewone stroom seuns en dogters blyk uit Tabel 44A - D ten opsigte van leesstof per week gelees. 30% van die seuns en 14% van die dogters lees geen Afrikaanse biblioteekboeke per week nie. Min of meer dieselfde persentasies lees ook geen Engelse tydskrifte nie. Ongeveer 8% van die seuns en 22% van die dogters lees egter minstens 3 Engelse tydskrifte per week, en 16% van die seuns teenoor 33% van die dogters lees minstens 3 Afrikaanse tydskrifte per week.

Ook dus in die geval van die gewone stroom lees die dogters meer as die seuns. Dit is te verwagte na aanleiding van al die aktiwiteite wat die seuns buitenshuis

beoefen ...../

beoefen.

Volgens Tabel 44E lees slegs 23% van die gevorderde stroom leerlinge minstens 3 prentverhale per week, teenoor ongeveer 42% van die gewone stroom leerlinge. Ook wat strokiesverhale betref (Tabel 44G) vind mens noemenswaardige verskille: 25,4% van gevorderde stroom seuns en 45,3% van die gewone stroom seuns lees minstens twee strokiesverhale per week; ook ongeveer 17% en 34% in die geval van gevorderde en gewone stroom dogters onderskeidelik.

Die prentverhale en strokiesverhale wat as minderwaardige tipes leesstof bestempel kan word, word dus meer gelees deur gewone stroom as gevorderde stroom leerlinge. Die feit dat hierdie verhale normalweg ongekompliceerd oppervlakkig en bondig is, en op 'n konkrete vlak aangebied word, dra waarskynlik baie daartoe by dat gewone stroom leerlinge veral, hierna gryp.

Die laaste verskil ten opsigte van leesstof waarop gewys wil word, is die feit dat ongeveer 66% van die gevorderde stroom seuns minstens 3 koerante (eksemplare) per week lees, teenoor slegs 42% van die gewone stroom seuns. Dit volg dieselfde patroon as in die geval van luister na radionuus en toon weer eens dat gevorderde stroom seuns veral, neig om meer belang te stel in sake van die dag. Die prentjie is egter nie volledig nie: ouerdeelname, die beskikbaarheid van koerante en die rangorde van voorkeure moet noodwendig 'n rol speel in hierdie verband.

e) OPENBARE VERMAANLIJNDE:

Tabel 45A - D toon dat gewone stroom seuns die bioskoop meer dikwels besoek as gevorderde stroom seuns. Hiervolgens besoek 34,4% van gewone stroom seuns en

slegs ...../

slegs 14,6% van gevorderde stroom seuns die bioskoop op minstens een weeksaand (Maandag- tot en met Donderdagaand) per maand. Die ooreenstemmende syfers vir gewone en gevorderde stroom dogters is 23,5% en 13,9% respektiewelik.

Ook ten opsigte van bioskoopbesoek op Vrydagaande is die gewone stroom seuns die grootste deelnemers: 50% van hulle gaan op minstens 2 Vrydagaande per maand gewoonlik bioskoop toe, teenoor slegs 26,1% van gevorderde stroom seuns. Die bioskoop besoek van seuns op Saterdag toon min variasie asook die van dogters op Vrydagaande en Saterdag.

Wat die totale bioskoopbesoek per maand betref, gaan 32,8% van die gewone stroom minstens 5 keer per maand bioskoop toe, teenoor slegs 15,3% van die gevorderde stroom seuns. Daar is min verskil in hierdie verband tussen die twee groepe dogters.

Uit die voorafgaande is dit dus baie duidelik dat die bioskoop 'n veel groter aantrekkingskrag vir die gewone stroom seuns is as vir sy meer begaafde standerdmaat. Dit dui weer eens op 'n moontlike groter vryheid (ongekontroleerde vryetydsbesteding) vir gewone stroom leerlinge. Ook in hierdie geval blyk dit dat die minder begaafde leerlinge, nl. die in die gewone stroom, neig om daardie vryetydsaktiwiteite te kies en te ondersteun wat relatief min fisiese en breininspanning verg. By hulle val die klem blykbaar meer op "vermaak deur ander" as op "die vermaak".

Ten opsigte van geselskap tydens bioskoopbesoeke (Tabel 46) is daar geen noemenswaardige verskille tussen die twee groepe seuns asook tussen die twee groepe dogters nie. Wat hier egter dien genoem te word, is die feit dat minder as 7% van al vier groepe gewoonlik saam met

hul ...../

hul ouers bioskoop toe gaan, wat dus tot 'n groot mate dui op ongekontroleerde vryetydsbesteding - wat die ouers in elk geval betref.

Wat die tipe rolprent betref wat verkies word (Tabel 47), verkies 53,1% van die gewone stroom seuns oorlogsprente teenoor slegs 30% van die gevorderde stroom seuns. Hierteenoer verkies slegs 25% gewone stroom seuns avontuurfilms teenoor 45,4% van die gevorderde stroom seuns. In die geval van die dogters verkies slegs 3,5% van die gewone stroom musiekprente, teenoor 15,8% van die gevorderde stroom. Ons het reeds gesien dat slegs 7% van die gewone stroom dogters musiekinstrumente bespeel teenoor 27,7% van die gevorderde stroom. Daar kan dus 'n positiewe korrelasie wees tussen die bespeeling van musiekinstrumente en die belangstelling in musiekfilms. Oor die algemeen kan aanvaar word dat gevorderde stroom dogters 'n groter belangstelling en aanvoeling het vir musiek as gewone stroom dogters. Daar moet egter steeds in gedagte gehou word dat gevorderde stroom leerlinge oor die algemeen moontlik uit meer gegoede huise kom waar musiek groter aandag geniet en instrumente geredeliker beskikbaar is en vandaar hierdie verskynsel.

Tabel 48 toon dat 3% van die gewone stroom seuns en 12,3% van die gevorderde stroom seuns asook 20% van gewone stroom dogters en 8,3% van gevorderde stroom dogters nie gedurende die afgelope 3 jaar die Durbanse museum besoek het nie. Wat die Durbanse Kunstgalerie betref, is dit die meeste besoek deur die gevorderde stroom. Die Durbanse akwarium is deur verreweg die meeste leerlinge besoek en hier is onbeduidende verskille. Interessant genoeg is die feit dat gewone stroom dogters in al drie instansies die kleinste persentasie besoeke gebring het.

Hierdie ...../

Hierdie tabel toon verder dat 20% van al die dogters nie gedurende die afgelope drie jaar n konsert (nie skoolkonsert) bygewoon het nie, teenoor 43,8% van gewone stroom seuns en 28,4% van gevorderde stroom seuns. Veral gewone stroom seuns skyn dus die minste belang te stel in konserte van al die groepe.

Wat die bywoning van skoolfunksies op Vrydagaande betref, (Tabel 49), gaan ongeveer 33% van al die gevorderde stroom leerlinge gereeld, teenoor 21,8% van gewone stroom seuns en 17,6% van gewone stroom dogters. Hier moet onthou word dat die gewone stroom seuns meer dikwels die bioskoop op Vrydagaande besoek as gevorderde stroom seuns. Dit wil dus voorkom of ander aktiwiteite meer belangstelling op Vrydagaande by gewone stroom as gevorderde stroom leerlinge lok. Die feit dat gewone stroom leerlinge nie so n groot belangstelling toon in musiek as gevorderde stroom leerlinge nie, asook die feit dat hul blykbaar neig om aktiwiteite van n minder intellektuele aard te verkies, verklaar in n mate hierdie verskil in bywoning van skooldebate (waar musiek en sang gewoonlik n groot rol speel) en ander skoolfunksies.

f) SOSIALE FUNKSIES - DANS:

Ten opsigte van die beoefening van dansvorme is daar min verskil tussen die twee strome. Die groot verskille wat daar egter bestaan tussen hierdie st. 8 seuns en dogters, dien egter op gewys te word:

- (i) Ongeveer 20% van die seuns en slegs 6% van die dogters kan nie of wil nie leer dans nie;
- (ii) Ongeveer 25% van die seuns en 15% van die dogters kan nie of wil nie graag leer "rock" of "twist" nie;
- (iii) Ongeveer 37% van die seuns teenoor slegs 13% van die dogters kan nie of wil nie graag leer volkspele speel nie.

Tabel 50 toon verder dat ongeveer 26% van die seuns

en ...../

en 72% van die dogters kan dans; 58% van die seuns en 75% van die dogters kan "twist" en/of "rock" en 40% van die seuns teenoor 70% van die dogters kan volkspele speel. In die dansvorme is die deelname deur dogters dus veel groter as die van die seuns, en omdat die verhouding seuns-dogters min of meer gelyk is, toon dit dat st. 8 dogters die verskillende dansvorme beoefen met lede van die teenoorgestelde geslag buite hul ouderdomsgroepe en standerd.

Dit is verder opvallend dat 'n groter persentasie seuns en dogters nie volkspele wil leer speel nie, as in die geval van dans.

g) SOSIALE BESOEKE:

43% van die gevorderde stroom seuns besoek vriende minstens 3 keer per maand gedurende die aande - alleen of met broer(s) en/of suster(s), teenoor 69% van die gewone stroom (Tabel 52A). 45% van die gevorderde stroom seuns ontvang sulke besoeke teenoor 62% van die gewone stroom. Ook in hierdie geval blyk dit dat gewone stroom seuns meer vryheid/ongekontroleerde tyd geniet as gevorderde stroom seuns. Hulle word blykbaar meer toegelaat om op hul eie rond te loop, of gevorderde stroom seuns word net soveel toegelaat maar het nie so 'n groot behoefte daaraan nie.

Tabel 52B toon verder dat gevorderde stroom leerlinge meer gedurende naweke vriende besoek saam met hul ouers as wat die geval is met gewone stroom leerlinge. Ook gaan gevorderde stroom leerlinge in 'n geringe mate meer gereeld weg gedurende vakansies (Tabel 53) as gewone stroom leerlinge.

Van die gewone stroom dogters vergader 22,4% gereeld in die middag na skool met hul vriende, teenoor slegs

11,1% .....

11,1% van die gevorderde stroom dogters. Slegs 15,3% van die gewone stroom teenoor 30,6% van die gevorderde stroom dogters vergader nooit in die middag met vriende nie (Tabel 54A). 12% van die gewone stroom vergader gewoonlik in die middag by die strand, teenoor slegs 3% van die gevorderde stroom (Tabel 54B). Ook in hierdie geval dui dit op groter vryheid.

h) STOKPERDJIES:

Verreweg die belangrikste stokperdjie is die versameling van iets (Tabel 55): ongeveer 60% van die gevorderde stroom hou hul hiermee besig, teenoor 40% van die gewone stroom seuns en 76% van die gewone stroom dogters. Waar 7,8% van die gewone stroom seuns fotografie beoefen, is die persentasie vir gevorderde stroom seuns 20,8%. Ten opsigte van tyd per week wat aan stokperdjies bestee word (Tabel 55B), is hier min verskil tussen die twee strome.

i) WERKSAAMHEDE IN EN OM DIE HUIS:

Ten opsigte van tafeldekskottelgoedwas (Tabel 56A) het 52,3% van die gevorderde stroom seuns n deelname teenoor 35,9% van die gewone stroom. Wat die versorging van die tuin/grasperk/troeteldiere betref, is ongeveer 17,7% van die gevorderde stroom seuns hiermee doenig, teenoor 65,6% van die gewone stroom. In die geval van motorwas is die persentasies gevorderd 53,8% en gewoon 37,5%.

In die geval van die dogters doen 53,7% van die gevorderde stroom naaldwerk tuis, teenoor 35,3% van die gewone stroom. In die geval van n veel meer elementêre werk - koskook, is die prentjie anders: hier help 36,1% van die gevorderde stroom en 65,8% van die gewone stroom. Ten opsigte van was/stryk, tafeldekskottelgoedwas, bedopmaak en dan ook versorging van tuin/grasperk/troeteldiere is die deelname van die gewone stroom groter as in die

geval ...../

geval van die gevorderde stroom. Oor die algemeen dus blyk dit dat gewone stroom dogters meer werk tuis verrig as gevorderde stroom dogters. Een rede hiervoor kan wees dat meer gewone stroom leerlinge se ouers nie bediendes aanhou nie. Dit dui weer eens op die moontlikheid van 'n swakker finansiële posisie.

Volgens Tabel 56C voel 40% van die gevorderde stroom seuns dat hul verplig word om hierdie aktiwiteite uit te voer, teenoor slegs 14% van die gewone stroom. In die geval van die dogters egter, meen 20% van die gevorderde stroom en 44% van die gewone stroom dat hul verplig word om hierdie werkies te doen.

Mens kan verwag dat die tyd wat dogters aan huiswerkies bestee, veel groter is as in die geval van seuns, en vandaar die afleiding dat dogters se sienswyse hier geldiger is as in die geval van die seuns. Dit is opvallend dat 44% van die gewone stroom dogters voel dat hul óf deur hul ouers, óf deur omstandighede gedwing word om hierdie werk in en om die huis te verrig.

j) TUISWERK:

Van die gewone stroom seuns doen 60,9% $1\frac{1}{2}$ uur of minder tuiswerk per dag teenoor 35,4% van gevorderde stroom seuns, 33,4% van gevorderde stroom dogters en 38,9% van gewone stroom dogters. Van die vier groepe dus bepaal die gewone stroom seuns hul die minste by tuiswerk - vandaar die feit dat so baie van hulle seans bioskoop toe kan gaan en sosiale besoeke kan aflê, afgesien van ander aktiwiteite.

Hoewel die Skoolhandboek in Natal slegs $1\frac{1}{2}$ uur tuiswerk per dag aanbeveel, doen die meerderheid leerlinge meer as $1\frac{1}{2}$ uur se tuiswerk per dag. Volgens die Skoolhandboek moet die tuiswerk nie onnodig inbreuk maak op

die ...../

die leerlinge se vrye tyd nie, maar mens wonder of dit nie 'n bedekte seën in sommige gevalle is, indien onderwysers veel meer tuiswerk gee as wat van hul verwag word nie -- veral met die doel om grootskaalse ongekontroleerde vryetydsbesteding te bekamp.

Ongeveer 10% meer dogters as seuns luister gewoonlik na die radio terwyl tuiswerk verrig word: (Tabel 57B) 35,9% van gewone stroom seuns en 49,4% van gewone stroom dogters kwalifiseer hier teenoor 29,2% en 40,7% gevorderde stroom seuns en dogters onderskeidelik. Hier oortref die gewone stroom leerlinge die gevorderde stroom leerlinge ietwat. Dit is miskien weens groter verveeldheid en/of probleme ten opsigte van tuiswerk wat gewone stroom leerlinge meer belangstelling in die radio laat toon wanneer tuiswerk verrig word. Dogters oor die algemeen bly meer binnenshuis as seuns en vandaar die feit dat hul meer bereid is as seuns om tussenin na die radio te luister en sodoende dus die tuiswerk intrek. Mens kan verwag dat die seuns meer geneig sal wees om hul tuiswerk so spoedig moontlik te voltooi (vgl. weer die tyd aan tuiswerk bestee deur gewone stroom seuns) om hul ander aktiwiteite te kan beoefen.

Die feit dat so baie leerlinge gewoonlik na die radio luister terwyl hul tuiswerk verrig, verklaar ook in 'n mate waarom so baie leerlinge meer as 1½ uur per dag aan tuiswerk bestee. Die verdeelde aandag kan nie alleen die kwaliteit van die tuiswerk verlaag nie, maar ook die kwantiteit relatief verhoog.

60% van die gevorderde stroom leerlinge verrig hul tuiswerk beide smidse en saans, teenoor slegs 33% van die gewone stroom seuns en 48% van gewone stroom dogters (Tabel 57C). Indien ons hierdie gegewens met dié in Tabel 57A

CON. ....//

sou beskou, kan tot die gevolgtrekking geraak word dat veral die gewone stroom seuns minder tuiswerk verrig (of tyd daaraan bestee) as die gevorderde stroom leerlinge, en daarom vind meer van hulle dit gerieflik om al hul tuiswerk in een sessie af te handel. Tog bestaan die moontlikheid dat onderwysers oor die algemeen minder tuiswerk aan hierdie leerlinge opdra as aan gevorderde stroom leerlinge, en vandaar dus hierdie verskynsel.

Tabel 57D toon dat 39% en 24,7% van gewone stroom seuns en dogters onderskeidlik, asook 43,8% van gevorderde stroom seuns en 35,2% van gevorderde stroom dogters hul tuiswerk op Sondag (oor naweke) verrig - n ietwat hoër persentasie ten gunste van die gevorderde stroom dus, maar n groter gaping tussen seuns en dogters. Die feit dat sport, bioskoop en sommige ander tydverdriewe net op Saterdag en nie op Sondag beoefen kan word nie, is deels hiervoor verantwoordelik. Dit is interessant om te merk dat 9,4% van die gewone stroom seuns, 4,6% van gevorderde stroom seuns en ongeveer 5,7% van al die dogters hul tuiswerk oor naweke laat tot Maandagmores. Weer eens is dit die gewone stroom seuns wat neigings van onverskilligheid toon ten opsigte van tuiswerk.

In teenstelling hiermee toon Tabel 57E dat die ouers van gewone stroom leerlinge meer geneig is om hul kinders se tuiswerk te kontrolleer. In 31,3% en 35,3% van gewone stroom seuns en dogters se gevalle is dit van toepassing, teenoor 19,2% van gevorderde stroom seuns en 12,9% van gevorderde stroom dogters. Miskien is dit die wete dat hulle kinders nie verstandelik baie goed toegerus is nie, wat meer van hierdie ouers aanspoor om begaan te wees om hulle kinders se vordering op skool.

k) VERDERE AKTIWITEITE EN INLIETING: ...../

k) VERDERE AKTIWITEITE EN INLIGTING:

Tabel 58A en B toon Sondagskool- en Kerkbesoek.

Weer eens word daarop gewys dat mens nie dit as vryetyds-aktiwiteite hoort te klassifiseer nie, maar omdat n nie-deelname aan hierdie plegtighede tog vryetydsbesteding beïnvloed, word dit ingeskakel in hierdie studie.

Ten opsigte van Sondagskoolbesoek is daar min verskil tussen die twee groepe dogters. Hier moet daar ook onthou word dat daar min verskil is in ouderdom tussen hierdie twee groepe, want die ouderdomsfaktor speel n belangrike rol in die geval van die seuns. Volgens Tabel 33 is daar n duidelike ouderdomsverskil tussen die twee groepe seuns - die gewone stroom seuns blyk oor die algemeen ouer te wees as die gevorderde stroom seuns. Dit is moontlik en waarskynlik hieraan te danke dat 33% van die gewone stroom en slegs 9% van die gevorderde stroom seuns nie vir Sondagskool kwalifiseer nie, met ander woorde hulle is reeds aangeneem. Hierdie sanninge kan in die Afrikaanse kerke (waaraan die meeste behoort) alleenlik geskied nadat die ouderdom van 16 jaar bereik is. Hierdie persentasies beïnvloed outomatics die persentasie gereelde Sondagskoolbesoekers en om hierdie rede moet daar geskroom word om verdere afleidings van Tabel 58A te maak.

Ten opsigte van Kerkbesoek (Tabel 58B) vind mens dat, terwyl daar geen noemenswaardige verskil tussen die twee groepe dogters is nie, 48,2% van die gevorderde stroom seuns gereeld kerk toe gaan, teenoor 31,3% van die gewone stroom seuns. In die Afrikaanse kerke vind die kerkdienste in die reël Sondagsmores net voor of net na Sondagskool plaas en dit is n algemene gewoonte by Sondagskoolleerlinge om die erediens by te woon. Nou kan die swakker kerkbesoek van die gewone stroom seuns hierin geleë wees

dat ...../

dat hul ook die kleinste persentasie gereelde Sondagskoolbesoekers verteenwoordig. Omdat n groot persentasie van hierdie leerlinge nie meer Sondagskool toe hoef te gaan nie, kom hul gevolglik ook minder in die kerk.

Tabel 59 toon dat 36% van die gewone stroom seuns rook in teenstelling met slegs 15% in die gevorderde stroom. Verskeie moontlike redes kan vir hierdie verskynsel aangevoer word. In die eerste plek is gewone stroom seuns ietwat ouer as gevorderde stroom seuns en is hul volwasse belangstellings dus meer ontwikkel. Soos ook blyk uit voorafgaande besprekings, geniet gewone stroom seuns meer vryheid of maak hul groter gebruik van vryheid ten opsigte van sekere vryetydsaktiwiteite bv. bioskoopbesoeke en sosiale besoeke saans. Dit is by hierdie geleenthede waartydens maklik gerook of geleer rook kan word, veral in geselskap van seuns wat reeds werk. Die moontlikheid dat gewone stroom seuns makliker beïnvloed kan word deur ander as gevorderde stroom seuns is moontlik groter weens hul agterstand op verstandelike gebied.

Wat die dogters betref, het slegs ongeveer 2% van albei groepe te kenne gegoe dat hulle rook. Omdat daar n sosiale stigma verbonde aan rook onder dogters is, is eerlikheid in hierdie geval waarskynlik baie meer onbetroubaar as in die geval van die seuns.

Verreweg die meeste rokers rook slegs 1 - 4 sigarette per dag - (Tabel 59B), omdat hul skelm moet rook want ongeveer 75% van die rokers se ouers is nie bewus van die feit dat hul kinders rook nie (Tabel 59D). Ongeveer 50% van die rokers rook al minstens 1 jaar lank (Tabel 59C). n Absolute minimum van die ouers wat weet dat hul kinders rook, koe die gewoonte goe (Tabel 59E). Dit kan met veiligheid aanvaar word dat die ouers wie se kinders nie rook ..../

rook nie, ook nie die gewoonte of aktiwiteit goedkeur nie, vandaar die feit dat hul kinders dan nie rook nie.

Volgens Tabel 61 is meer van die gewone stroom leerlinge se grootste vriende reeds werksaam as in die geval van die gevorderde stroom - 13% en 17% van gewone stroom seuns en dogters onderskeidelik, teenoor 5% van gevorderde stroom seuns en 9% van gevorderde stroom dogters. Die ouderdomsfaktor mag in 'n mate 'n rol speel in die geval van die seuns, maar dit is afwesig in die geval van dogters en hier lê die grootste verskil. Dit is moontlik dat die gewone stroom leerlinge makliker beïndruk en beïnvloed word deur werkende jeug as gevorderde stroom leerlinge. Die moontlike invloed van werkende jeug op die vryetydsbesteding van hierdie st. 8 leerlinge is nie nagegaan nie.

L.W. Tabelle in verband met rook verskil ten opsigte van gewone stroom seuns. 'n N.V.T.N. tabel: sonder ouers se toestemming mag betekenisvol wees.

Uit Tabel 62 blyk dit dat gevorderde stroom leerlinge oor die algemeen 'n bietjie meer sakgeld per maand ontvang as gewone stroom leerlinge. In hierdie verband ontvang 23,8% van gevorderde stroom seuns en 35,9% van gewone stroom seuns 'n maksimum van R1 sakgeld per maand. Vir die dogters is die persentasies 21,2% en 35,3% vir gevorderde en gewone stroom dogters onderskeidelik. Ongeveer 10% meer gevorderde stroom leerlinge ontvang R1 tot R3 sakgeld per maand. Hierdie syfers dui weer op 'n moontlike verskil in die ekonomiese agtergrond van die twee groepe.

Tabel 64 toon daardie aktiwiteite wat die leerlinge beskou as hul belangrikste vryetydsaktiwiteit. Soos mens moontlik kan verwag, beskou meer van die gevorderde stroom leerlinge lees as hul belangrikste vryetydsaktiwiteit as

gewone ...../

gewone stroom leerlinge. Dit is die belangrikste aktiwiteit van 15% seuns en 27% dogters in die gevorderde stroom en 3% seuns en 19% dogters in die gewone stroom. Mens kan verwag dat die meer akademiese leerlinge (gevorderde stroom) veral in die geval van die seuns, belang sal stel in lees. Baie dogters neem waarskynlik hul toevlug tot lees weens die kleiner omvang van die aktiwiteite waaraan hul gereedelik kan deelneem. Die tipe leesstof moet hier in aanmerking geneem word.

Net soos in die geval van lees, heg die gevorderde stroom meer waarde aan sport as die gewone stroom: 33% van die seuns en 18% van die dogters neem sport as hul belangrikste vryetydsaktiwiteit, teenoor 25% van die seuns en slegs 7% van die dogters van die gewone stroom.

Verdere noemenswaardige verskille tussen die twee strome in hierdie opsig is:-

- (i) Slegs 5% van die gevorderde stroom seuns teenoor 20% van die gewone stroom seuns beskou gesels met vriende as hul belangrikste vryetydsaktiwiteit. Dit dui op 'n relatiewe gebrek aan oorspronklikheid en doelgerigtheid aan die kant van die gewone stroom leerlinge asook 'n groter neiging tot groepverring en waarskynlike beïnvloeding deur so 'n groep. Dit kom dus meer op minder **individualisme** in gewone stroom seuns ten opsigte van vryetydsbesteding.
- (ii) 24% van gewone stroom dogters, teenoor 14% in die gevorderde stroom kies radioluister as hul belangrikste vryetydsaktiwiteit. Dit, gekoppel met sport, toon 'n groter passiwiteit aan die kant van gewone stroom dogters.

(iii) Tog ...../

- (iii) Tog is daar 12% van die gewone stroom dogters wat swem kies, teenoor slegs 3,7% van gevorderde stroom dogters. Hier moet onthou word dat swem gekoppel word met ontmoeting van maats in dikwels ongekontroleerde toestande. Swem as alleenstaande aktiwiteit is dus nie ter sprake nie.

SAMEVATTING

Uit hierdie hoofstuk blyk dit dat gevorderde en gewone stroom st. 8 leerlinge van mekaar verskil ten opsigte van:

- a) Skolastiese prestasies soos getoon in die differensiërende st. 6 eksamen wat hierdie leerlinge afgelê het;
- b) Intellektuele vermoëns soos aangetoon deur die I.K.'s;
- c) Die deelname aan 'n groot verskeidenheid vryetydsaktiwiteite.

Daar blyk dus 'n verwantskap te wees tussen hierdie verskillende terreine, veral tussen skolastiese prestasies, intelligensie en vryetydsbesteding. Uit die voorafgaande blyk dit dat die gewone stroom leerlinge met hul deurgaans laer verstandelike vermoëns meer geneig is om sekere vryetydsaktiwiteite te verkies as wat dit met gevorderde stroom leerlinge die geval is. Gevolgtrekkings en aanbevelings in hierdie verband kom ter sprake in Hoofstuk VIII.

HOOFSTUK VIII

In die voorafgaande vier hoofstukke is gepoog om 'n beeld te skep van die aard en omvang van hierdie leerlinge se vryetydsaktiwiteite. Om 'n groter betekenis en perspektief aan hierdie gegewens te verleen, is dit nodig dat dit gesien moet word as behorende tot 'n besondere omgewing met 'n tipiese klimaat. Hier word doelbewus verwys na 'n "besondere omgewing" omdat die eietydse stadsomgewing grootliks verskil en steeds groter verskille ontwikkel ten opsigte van voriges of ander tipes. Verder toon veral die Westerse stede 'n groot mate van gemeenskaplike, eie karakter ten opsigte van kragte, waardes en kodes wat hierin optree.

A. Die eietydse stadsgemeenskap

Die aard en omvang van sekere aspekte van vryetydsbesteding van st. 8, 9 en 10-leerlinge in al die Afrikaansmedium-hoërskole in Durban, gee in vele opsigte 'n goeie beeld van die jong Afrikaner as stadsmens. Tog moet daar in gedagte gehou word dat hier net met een bepaalde groep in een bepaalde omgewing gewerk is en dat afleidings nie noodwendig veralgemeen kan word tot die groter gemeenskap nie. Die woord "beeld" word dus hier in die enger betekenis gebruik.

Daar bestaan - of word nagestreef - 'n gangbare beeld van die Afrikaner na aanleiding van sekere waardes en tradisies wat eie aan hom is, of waarmee hy graag geassosieer word. Dit is veral met die beeld van die landelike Afrikaner waarmee die stads-Afrikaner soms geassosieer word.

In hierdie verband sê Loubser 32(bl. 12): "Maar byvoorbeeld die knoping van die Afrikaner se identiteit

aan 'n landelike, gesinsvaste, godsdiensvaste tradisie, dit moet ons nie meer aan die mense opdwing nie."

So 'n assosiasie is in vele opsigte verkeerd en onbillik, daar die lewens- en gemeenskapspatroom van die twee groepe uiteraard moet verskil. Tog word hierdie onderskeid al te dikwels uit die oog verloor en word daar nie beseef dat die hedendaagse stads-Afrikaner in baie opsigte nie meer voldoen aan die beeld van die tradisionele landelike Afrikaner nie. "Die Afrikaner", sê Loubser 32(bl. 12), "het stedelike mens geword, is ingestem by die strominge van die moderne wêreld en wil daarby ingestem wees."

Vervolgens staan ons by verskeie van hierdie strominge stil om aan te toon in hoe 'n mate dit veral die stadsburger se vryetydsgebruik raak.

1. Massafikasie

As gevolg van die digte samedromming van mense, geskied baie van die vryetydsaktiwiteite in die teenwoordigheid van en saam met die massa. Die steeds groeiende stadsbevolking bring mee dat hierdie tendens waarskynlik sal versnel. Ten opsigte van die groei van stedelike bevolkings verstrek Levenson 31(bl. 14) die volgende feite: "The world's population increases some 2% a year, but urban populations grow at more than twice the general rate."

Havighurst 29(bl. 11 - 19) noem dat nagenoeg 65% van die Amerikaanse bevolking tans in standaard metropolitaanse gebiede woon. Die metropolitaanse gemeenskappe in die V.S.A., sê hy, toon die patroon dat die sentrale stadsgebied en die voorstedelike stadsgebiede meer soortgelyk word eerder as om meer verskillend van mekaar te word.

Dieselfde skrywer sê voorts: "The earlier term -

urbanization - no longer describes the process we are concerned with. It is not the growth of a city, but the development of a metropolitan area, on which our attention will be fixed during the remainder of the century."

Die hedendaagse stadskind leer vandag om te ontspan in die massa: hier word onder meer verwys na sport (beide as deelnemer en as toeskouer), bioskoop, swem, skoolfunksies, en in 'n mindere mate ook visvang, skaats, snoeker en trampolienspring. Eintlik het hy geen keuse nie, want weens oppervlakte-beperkings en omdat voorsiening gemaak moet word vir groot getalle, is dit noodsaaklik dat die massafikasieproses moet intree. Tog blyk dit dat die individu gekondisioneer raak ten opsigte van hierdie gemeenskapspatroom.

In hierdie verband sê Cronje 25(bl. 11): "Hy loop blykbaar gevaar om al hoe meer massamens te word en om onpersoonlik te lewe, om steeds meer passief te word en te vereensaam, om in toenemende mate los te raak van wat waarde het of as waarde geag word, en om meer en meer die prooi te word van beïnvloeding vanuit alle oorde en geleidelik eenders met ander mense te word."

2. Massakommunikasie en die gemeenskap

Die massafikasieproses word gesteun deur die invloed van massakommunikasiemedie. Daar is reeds gewys op die rol wat veral bioskoopbywoning, radioluister en lees (koerante en tydskrifte) in die vryetydsprogram van hierdie groep leerlinge speel.

Rowntree en Lavers 37(bl. 228 - 230) wys byvoorbeeld op 'n studie van K. Box (bron en jaar van hierdie studie nie beskikbaar nie), waarin gevind is dat bioskoopbesoek in Engeland met ouderdom styg tot 'n maksimum tussen 16 en 19 jaar; dat bioskoopbesoek meer plaasvind in die stad as op die platteland, en dat 18%

van die groep tussen 16 en 19 jaar oud die bioskoop minstens twee keer per week besoek.

Die opvoeder moet rekening hou met die ambivalente karakter van hierdie media. Aan die batekant kan dit 'n positiewe bydrae lewer tot die interpretasie en oordrag van kulturele waardes en kan dit 'n hoë ontspanningswaarde besit. Aan die anderkant kan dit die aanvaarde waardestelsel ondermyn en kan dit ook aktiewe selfekspresie beperk. Dat hierdie media 'n groot rol speel, is gewis, want dit word getuig deur die aanhang wat dit geniet.

Met die daarstelling van 'n televisie-netwerk in Suid-Afrika, moet ons grootskaalse veranderinge verwag in die vryetydspatroom van die gemeenskap. Dit is gevolglik noodsaaklik om die aard van vryetydspatrone voor en na die instelling van hierdie massakommunikasiemiddel vas te stel om sodoende 'n beeld van sekere aspekte van die invloed daarvan te kry.

Verder moet die opvoeder hierdie kommunikasiemedium, soos ook van toepassing op die ander media, as opvoedkundige hulpmiddel gebruik. Hy moet ook weet watter aspekte daarvan hy moet beveg, waarom hy dit moet beveg en hoe hy dit moet beveg.

Maar die taak van die opvoedende onderwys strek nog verder: die opvoeder moet by sy leerlinge 'n objektief-kritiese houding kweek teenoor onder meer die rolprent, radio en leesstof. Die leerlinge moet leer om die waarde van hierdie kommunikasiemedia op 'n objektiewe wyse te evalueer as deel van hulle alledaagse omgewing. Die samestelling van leerplanne vir "weerbaarheidsprogramme" sal wel deeglik moet rekening hou met hierdie aspek.

3. Kommersialisering van vrye tyd

'n Groot persentasie van die aktiwiteite waaraan die leerlinge deelneem, is gekommersialiseer. Hier word onder andere verwys na sekere fasette van die massakommunikasiemedia, sport as skouspel, tydverdrywe soos swem (openbare swembaddens), snoeker, trampolien, skaats en formele dans, asook 'n verskeidenheid stokperdjies. Hierdie toedrag van sake is te wyte aan die feit dat die bestaande stadsgemeenskap 'n welvaartsgemeenskap is. Sakgeld, soos aangetoon, is geredelik beskikbaar en gevolglik floreer hierdie bedrywe.

Rudy 38(bl. 114 - 128) wys onder meer op die sterk kommersiële karakter wat skoolsport in die V.S.A. begin aanneem. Hekgelde word gevorder en die ondersteuning is so groot en die programme so druk dat selfs aandwedstryde, veral in atletiek, gehou word. Omdat sukses die hekgelde beïnvloed, moet daar gewen word ten alle koste.

Dieselfde skrywer sê voorts 38(bl. 137) dat in menige Amerikaanse skole die skoollewe om die atletiekbaan draai in plaas van om die klaskamer. Die vraag wat hier onmiddellik opkom, is: beweeg ons ook in dieselfde rigting?

Vir Lamprecht 30(bl. 7 - 9) gaan dit nie hier net om die deelname nie, maar ook hoe en waarom daar meegedoen word. Met ander woorde, in die besit van welke geestes- en karaktereienskappe daar meegedoen word, is vir hom beslissend. Volgens hom is die jeug die slagoffer van reklame-aanslae wat te verfynd of subtiel vir hom is: sy denkbeelde, verlanges en drome is die resultaat van 'n berekenende psigotegniese beïnvloeding. Die oorspronklikheid van die minderheid het 'n gelykmakende invloed op die meerderheid.

Ook teen hierdie aspek van vryetydsbesteding durf

die opvoeder hom nie blind staar nie. Die jeug moet gelei word om deur die skone skyn te sien: hulle moet self kan oordeel waarvan en wanneer hul hulself moet onttrek, en waaraan hulle met 'n mate van bewuste aanpassing kan meedoen.

Die jeug ontleen sekerlik vir sy wêreldbeeld elemente aan die vermaaklikheidsbedryf en hierdie elemente is nie altyd in harmonie met die doelstellings van die huis en die skool nie.

4. Die invloed van die groep

'n Verdere faktor wat die vryetydsbesteding van hierdie leerlinge sekerlik raak, maar wat nie deur die statistiese gegewens weerspieël word nie, is die invloed van die groep waarin hul hulself bevind. Om homself te laat geld in die groep asook in die groter gemeenskap, moet die leerling aanpas, moet hy meedoen, mag hy nie aarsel nie en moet hy nie teen die stroom swem nie. Hy moet van die bestaande aanbiedinge gebruik maak, ook van die vryetydsbedryf, sodat hy op hoogte kan wees, saam kan praat en nie as buitestaander bestempel kan word nie. Dit is dan ook gedeeltelik onder die invloed of druk van die groep dat standaardpatrone ontstaan ten opsigte van gedrag, kleredrag en haarstyle.

Die opvoeder moet met hierdie sosiale patrone rekening hou en durf nie te konserwatief in sy reaksie hierteenoor wees nie.

5. Gesagsverhoudinge in die gemeenskap

In die stadsgemeenskap ervaar die leerling in sommige opsigte 'n veel groter mate van vryheid as in die geslote gemeenskap. Die teenwoordigheid van die massa blyk in sommige instansies min of geen effek te hê op sy gedrag en aktiwiteite, want die individu neig

om eerder verby die massa te leef as saam met die massa. In sy vryetydsbesteding is die stadskind dus in 'n sekere sin onbeprek wat openbare opinie aangaan. Vandaar dan die feit dat so baie van die ouers wie se kinders rook, nie weet dat hul rook nie, ten spyte van die feit dat dit soms in die openbaar geskied.

Hierdie groter mate van vryheid wat die leerlinge in die gemeenskap geniet, vereis dan ook 'n groter mate van verantwoordelikheid en dit is 'n aspek wat beide ouer en skool al te dikwels uit die oog verloor. Te dikwels word verantwoordelike optrede van die leerlinge verwag maar hulle word nie met take vertrou waardeur hul 'n verantwoordelikheidssin kan ontwikkel nie. Die leerling moet geleer word hoe om hierdie groter vryheid te hanteer.

Lamprecht 30(bl. 130 - 131) noem dat die stadskind oor die algemeen 'n gebrek aan respek toon vir volwasse nes. Hy skryf dit onder meer toe aan 'n verlies aan ouerlike gesag asook aan 'n rebelse houding wat voortspruit uit innerlike onvervuldheid.

6. Veranderinge ten opsigte van waardes in die gemeenskap

Hierdie aspek is breedvoerig bespreek in Hoofstuk II. Daar moet steeds in gedagte gehou word dat die waardes wat die huis en die skool benadruk nie noodwendig ooreenstem nie; en dat die waardes soos voorgehou deur die massakommunikasiemedia en die kontakgroep 'n verdere dimensie aan die hiërargie van waardes vir die jongmens bied. Elke invloedssfeer besit sy eie bepaalde rangorde van waardes en elkeen spreek die individu op 'n besondere wyse aan. En juis omdat die massakommunikasiemedia en die kontakgroep so 'n belangrike aandeel het in die vrye tyd van die stadsleerling, moet die ouer en die

skool steeds bewus wees van die waardes wat aan die leerling in sy vrye tyd opgedwing word - moet hulle rekening hou met die keuses wat die leerling gedurig moet maak. Die opvoeder moet ook rekening hou met die veranderende waardes in 'n gemeenskap wat in 'n toestand van evolusie verkeer.

7. Lewenstempo van die gemeenskap

Die groot verskeidenheid aktiwiteite waaraan die leerlinge deel-^{neem} en die tyd wat hul daaraan bestee, dui daarop dat hierdie leerlinge 'n snelle lewenstempo handhaaf - ook in hul vrye tyd. Na die lang skooldag neem sport, tuiswerk en radioluister 'n groot persentasie van baie leerlinge se tyd in beslag en dit is dus te verstane waarom 'n groot aantal leerlinge saans laat gaan slaap.

Ons kan volstaan deur te sê dat hierdie Afrikaanssprekende leerlinge deel is van die massagemeenskap in die stad; dat hulle deur sy strominge geraak en beïnvloed word en self invloed uitoefen en dat hulle meedoen en wil meedoen aan die aktiwiteite wat dit bied.

B. Die eietydse stadsgesin

Omdat die gesin deel van die massagemeenskap is, kan dit as gevolg van die veranderende aard van hierdie gemeenskap nie aan veranderinge ontsnap nie. Pistorius 35(bl. 63) onderskei die moderne "selektief oop gesin" wat tipies is van die stad, van die patriargaal geslote gesin waarmee die Afrikaner tradisioneel verbind word. Van hierdie gesin sê hy onder meer die volgende:

"Hierdie gesin staan nie vyandig teenoor samelewingsinstellings soos kerk, skool, jeugverenigings, sportverenigings, werksmilieu en so meer nie, maar neem

aan hierdie werksaamhede deel, selekteer daaruit en betrek dit as uitbreiding van die gesinsopvoeding.

Hoewel die gemeenskaplike maaltye nog gehou word, is die dagindeling soepel en dit word gewysig om by die verskillende gesinslede se behoeftes aan te pas. Aan die een kant is daar geen stagnerende geslotenheid nie, maar aan die ander kant is die gesin nie perkeloos oop nie. Hierdie tipe gesin is krities en selektief oop vir die positiewe moontlikhede of geleenthede wat die samelewing bied."

Hierdie eietydse stadsgesin besit dus 'n losse verband tussen gesinslede en dit word ook weerspieël deur die aard van die deelname aan verskeie vryetyds-aktiwiteite. Gesinslede beweeg in 'n groot mate weg van mekaar af: sosiale besoeke, bioskoopbesoeke, sportbywoning en deelname aan dans is voorbeelde hiervan. Die moeder beweeg ook weg van die huis af na 'n eie werkkring - in hierdie geval is dit van toepassing op 20% van die leerlinge. As gevolg van hierdie losser aard van hierdie tipe gesin, word daar moontlik 'n verlies aan intimiteit en huislikheid ondervind. Hierdie losse karakter raak ook die gesagsverhoudinge binne die gesin.

1. Gesagsverhoudinge binne die gesin

In hierdie tipe gesin vind ons 'n soepeler gesag en die kinders word meer kameraadskaplik behandel - die gesin is meer demokraties. Die verflouing van die gesag van die vader word onder meer aan die volgende toegeskryf:

- (a) Die emansipasie van die vrou.
- (b) Die feit dat albei ouers werk, ondermyn hul gesag.
- (c) Die losse gesinsverband. Die veelvuldige instansies wat aanspraak maak op die tyd en belangstelling van die leerlinge ondermyn hierdie gesag.
- (d) Die verskil tussen die generasies in 'n steeds veranderende samelewing.
- (e) Beperkinge in die fisiese omgewing wat die leerlinge dwing om weg van die ouers te beweeg.
- (f) Die welvaartselement.

Pistorius 35(bl. 67) noem verskeie voordele wat hierdie verflouing van die gesag van die vader inhoud: "In 'n soepeler gesagsituasie is meer geleentheid vir hartlikheid, vryheid, oopheid en gesonde affektiewe bande tussen gesinslede as vroeër."

Hy noem egter dat 'n bedenklike toestand bereik word wanneer die vader alle gesag verloor en die moeder die gesagslugleegte moet vul. Wanneer die gesagsfigure vir die seun lede van die teenoorgestelde geslag is (dink hier ook aan die vervrouliking van die onderwys - weereens 'n wêreldverskynsel), kan dit die gesagsverskuiving laat toeneem.

Indien die vader as identifikasiefiguur en dus in 'n sekere sin ook heldefiguur, afgetakel word, kan hy vervang word met helde wat die massakommunikasiemedia voorhou wat die konkretisering van valse lewenswaardes is: rykdom, weelde, seks en sensasie - aldus Pistorius 35(bl.68).

Die verflouing van die gesagsverhoudinge binne en buite die gesin tesame met die feit dat ouer en kind in 'n groot mate weg beweeg van mekaar in hul vrye tyd, bring mee dat daar in die opvoedingsverloop voorsiening

gemaak moet word vir die hantering van hierdie groter vryheid. In hierdie opsig is dit opvallend dat dit juis die gewone stroom leerlinge is wat neig om op 'n vroeër ouderdom belang te stel in aktiwiteite wat nie met hul ouderdomsgroep geassosieer word nie - snoeker, gereelde sosiale besoeke saans, rook, gereelde bioskoopbesoeke en 'n groot belangstelling in dans.

Pistorius 35(bl.68) sluit hierby aan en sê dat die lossere gesagsverhoudinge van die moderne gesin in baie gevalle onteenseglik neig om van gesagloosheid na gesagloosheid te ontwikkel en hiermee saam 'n versaking van die bindende norme waarsonder die opvoeding rigtingloos word. Gedeelde vryetydsbesteding kan 'n groot bydrae lewer om dit teen te werk. Vaderskap moet opsetlik beoefen word en gemeenskaplike belangstellings en vryetydsbesteding van vader en die kind skep hiervoor nuttige geleenthede. Feit is egter dat 8,2% van die seuns en 12,2% van die dogters nie saam met albei ouers woon nie. Van hierdie leerlinge woon 6,2% seuns en 7,9% dogters net met hulle moeders, met ander woorde die vaderfiguur ontbreek geheel en al.

Na aanleiding van 'n Amerikaanse ondersoek in stedelike gebiede, stel Fusco 27(bl. 47) die probleem soos volg: "The single parent family, typically with the father absent from the home, presents special problems for school personnel, because the mother is overwhelmed by her parental tasks and the schoolchild's learning and behaviour tend to be adversely affected."

In sy deurskouing van die moderne Afrikaner noem Loubser 32(bl. 12) 'n aspek wat nie direk met die voorafgaande aansluit nie, maar wat tog, volgens hom, berus op die gesagsbelewing van die Afrikaner:

"Ons kom by die begrip empatie, die vermoë om jouself in 'n ander man se posisie te plaas. Empatie is by die Afrikaner nie sterk ontwikkel nie. As gevolg van 'n spesiale stel omstandighede waarop ons nie nou hoef in te gaan nie, het die Afrikaner 'n taamlike gesagsmens geword, beslis meer as die Engelssprekende. Juis daaroor vind jy ook dat hy 'n spesiale soort opvoeding kry wat nou nie in beginsel verskil van 'n Europese opvoeding nie, maar wat tog 'n soort verskil aandui."

Indien hierdie aanname korrek is, kan dit wees dat die stads-Afrikaner se empatie besig is om sterker te ontwikkel juis op grond van veranderinge ten opsigte van sy gesagsbeleving in beide die breër gemeenskap en die gesin.

2. Godsdiensbeleving

Die Afrikaner se godsdiens was nog altyd een van die sterkste rigsgoere in sy geskiedenis. Volgens die tradisionele beeld is hy baie godsdiensvas - selfs eng godsdienstig. Die stads-Afrikaner in sy geroetineerde en gejaagde gemeenskap, is in baie opsigte nie meer 'n getroue weerspieëling van hierdie beeld nie. In hierdie verband sê De Klerk 26(bl. 117):

"Die punt wat ek wil stel, is dat die Christelike - historiese dan, wat die Afrikaner betref, die Calvinistiese - die leidende gedagte van ons lewens- en wêreldbeskouing is en dat, onder druk van die wêreldkultuur, hierdie onderskeidende van ons lewens- en wêreldbeskouing in gevaar verkeer."

Hierdie stelling word bevestig deur die enkele gegewens wat beskikbaar is. In die eerste plek is die verflouing van godsdienswaardes te bespeur ten opsigte

van kerkbesoek deur die leerlinge. Waar kerkbesoek vroeër beskou is as deel van die Sondagroetine, en nougeset gehandhaaf is, vind ons vandag in Durban dat bykans 50% van hierdie leerlinge nie gereeld kerk toe gaan nie. In die geval van gewone stroom st. 8 seuns is die persentasie ongeveer 70%.

Drie vrae wat beantwoord bly, is:

- (a) Wat is die verband tussen die kerkbesoek van die ouer en die kerkbesoek van die kind?
- (b) Wat is die omvang van huisgodsdienste?
- (c) Is hierdie verflouing van godsdienstwaardes net beperk tot die stedelinge of raak dit ook die plattelandse jeug?

Ongelukkig toon die gegewens ook nie watter vryetydsaktiwiteite gereeld op 'n Sondag beoefen word nie en dit is 'n besliste leemte. Dit moet aanvaar word dat 'n verskeidenheid aktiwiteite voorkeur geniet bo kerkbesoek by ongeveer die helfte van die leerlinge - en tuiswerk is nie uitgesluit nie.

Meer as 30% van die dogters en 40% van die seuns word gewoonlik deur die ouers toegelaat om hul tuiswerk vir naweke op Sondag te doen. Volgens Calvinistiese beskouing bots dit lynreg met die heiliging van die Sabbat, en so iets glo 'n mens sou nie geduld word in die tradisionele geslote gesin nie.

Daar is so baie instansies in die stadsomgewing wat vandag wedywer om die belangstelling en deelname van die kind, veral gedurende naweke, dat tuiswerk in baie gevalle blykbaar gedwing word tot 'n sekondêre plek na baie ander vryetydsaktiwiteite. Gevolglik laat baie leerlinge hul tuiswerk oor tot Sondag, wanneer die ergste drukte agter die rug is. Dit blyk dus dat oo die indirekte invloed van ander vryetydsaktiwiteite soos

onder andere sport, bioskoop en sosiale besoeke, moontlik meewerk om die godsdienstwaardes in 'n sekere sin te neutraliseer of te laat verflou.

Hierdie verflouing van godsdienstwaardes kan egter ook aangehelp word deur die verset van die jeug teen die waardes van die volwassenes. In hul groter vrye tyd vind daar minder kommunikasie plaas met die volwassene terwyl die jeug strewende na 'n eie identiteit - hul verwerp in die proses die godsdienste wat tipes is van die volwasse lewe soos hul dit ken.

Tog is dit opvallend dat die sogenaamde "Jesus-kultus" wat vandag blykbaar vinnig dwarsoor die wêreld opbloeit, hoofsaaklik tot die stedelike gebiede beperk is.

3. Onderlinge afhanklikheid

Die losse aard van die gesinsbande is reeds genoem. Die onderlinge afhanklikheid ontbreek in 'n groot mate gedeeltelik omdat albei ouers in baie gevalle uitwerk (20%) en omdat bediendes waarskynlik in baie gevalle die werk tuis verrig. Heelwat minder as die helfte van die dogters help byvoorbeeld tuis met wat beskou kan word as die basiese pligte van die huisvrou: naaldwerk, koskook, was/stryk en die versorging van die vloere. 'n Mens wonder hoe hierdie patroon sou verander indien huisbediendes nie meer beskikbaar sou wees nie.

In die geval van die seuns is die moontlike omvang van werk in die huislike kring nog meer beperk - die agterplase is klein en die wat in woonstelle woon, kan feitlik geen bydrae lewer nie. Die gemeenskaplike take in en om die huis is beperk en dus kan hierdie sterk samebindende faktor nie doeltreffend in die gesin funksioneer nie.

Ook in hul optrede na buite tree die individuele gesinslede in 'n groot mate onafhanklik van mekaar op.

Gewoonlik beweeg die leerlinge, veral die seuns, weg van die ouers af wanneer hulle sportwedstryde bywoon, bioskoop toe gaan en sosiale besoeke saans bring. In die geval van bioskoopbesoeke gaan minder as 13% van die leerlinge gewoonlik saam met hul ouers of die gesin.

Gesinsgebondenheid neig dus om meer oor te gaan in individuele gebondenheid en huislike gebondenheid is verflou tot 'n meer buitenshuise gebondenheid. Die onderlinge afhanklikheid en gebondenheid in die eietydse stadsgesin tree dus op sekere terreine nie sterk na vore nie.

Wat die wyer familiebande aanbetref, het Rosser en Harris 36(bl. 20 - 21) die volgende mening oor Amerikaanse toestande, naamlik dat ekonomiese en ander faktore wat die gesinslewe raak, ook meebring dat die wyer familie beperk word - net tot die gesin en enkele toevallige ander familielede. Hulle is ook die mening toegedaan dat die familie 'n een-geslag-opset is. Nadat die kinders die huis verlaat het, word die bande met die ouers in 'n groot mate verbreek en dit het eensame oumense tot gevolg. Dit, meen hulle, is 'n nuwe tendens in familiegeskiedenis. In hoe 'n mate hierdie tendens in Suid-Afrika na vore tree, is nie bekend nie.

4. Die gesin en wêreldkultuur

Die wêreldkultuur in wording, of die Derde Revolusie, soos dit ook genoem word, druk sy kenmerkende stempel dwarsdeur die wêreld af: die volkseie word afgebreek en dit word vervang met standaardpatrone. Hierdie gelykskakelingsproses wat neig om grense, waardes en gesag af te takel, moet noodwendig deurdring tot in die gesin. Die losse geaardheid van beide eietydse gemeenskap en eietydse gesin is dus 'n direkte uitvloeisel van hierdie proses.

Die massakommunikasiemedia is die draer van hierdie standaardpatroon. Oor die invloed van massalektuur sê Lamprecht 27(bl. 42) die volgende:

"Industrialisasie en massalektuur ~~w~~erke - ook in die jeugsector - hand aan hand. Hoe die jongeren zich in die konsumentemaatschappij diene te gedra, lere zij ook al vroeg uit dergelyke publikasies."

Volgens dieselfde skrywer 30(bl. 96) is daar 'n onderskeid tussen die volwassene en die jeug ten opsigte van ontspanning: vir die volwassene lê die swaartepunt nie in die toename van die belewing nie, maar in 'n gedeeltelike uitskakeling van eie persoonlikheid. Die toestand van besig gehou word sonder om besig te wees, is vir die volwassene rus en ontspanning. By die jeug is dit anders - hul het 'n behoefte aan 'n persoonlike element. Intense meeleving is vir hom rus en ontspanning.

Nou is dit so dat dit wat die massakommunikasiemedia bied, nie altyd 'n ware beeld van die werklikheid is nie. Dit is eintlik die werklikheid wat hom na die bioskoop dryf, na die radio laat luister en na massalektuur laat gryp.

In hierdie verband sê Almy 22(bl. 48): "As one commentator on the American scene has put it, 'America will not perish from a bomb. It will perish from boredom.'

The picture is exaggerated of course. But its prototype does exist. And to the extent that youngsters emerge from our schools without commitments, with little sense of personal challenge, beset by apathy, the schools appear to have failed in furthering environmental mastery."

Fusco 27(bl. 9) rapporteer die volgende na aanleiding van 'n studie in vyf Amerikaanse binnestadsgebiede (of sogenaamde "grys" of "oorgangs"-gebiede):

"The residents in the high-rise apartments often suffer from an acute sense of isolation. They respond to the seeming indifference of the outside world with an indifference of their own."

Die mate waarin die verskillende fasette van die wêreldkultuur die gesinslewe van hierdie leerlinge binnegedring het, word onder meer deur die volgende weerspieël:

- (a) Populêre musiek wat nie eie is aan 'n besondere land of volkgroep nie, kry veel groter aftrek as die musiek uit eie bodem, naamlik Boere-musiek en ook ligte Afrikaanse musiek.
- (b) Ten opsigte van radioluister verkies slegs een vyfde van die leerlinge die Afrikaanse sender. Lorenzo Marques en Springbokradio kry baie groot aftrek - waarskynlik weens die musiekprogramme en vervolghverhale.
- (c) Op die gebied van dans heers groot belangstelling en moderne danse word deur meer leerlinge gereeld beoefen as volkspele wat eg Afrikaans is.
- (d) Beide Afrikaanse en Engelse populêre leesstof is baie gewild.
- (e) Kleredrag volg bepaalde modes, of dit nou prakties is of nie.
- (f) Die misbruik van dwelmmiddels.
- (g) Permissiwiteit. Die gesinstruktuur, gesagsverhoudinge, lewenstempo, waardestelsel en godsdiensbeleving kom ook hier ter sprake.

As 'n gemeenskap in die klein en as integrale deel van die massagemeenskap, is die Afrikaner - stadsgesin in 'n toestand van evolusie. Hy kan hom nie geheel en al weer teen beïnvloeding van buite nie: hy is nie daarteen opgewasse nie ten spyte van, histories gesproke, sy konserwatiewe, behoudende geaardheid. Alle invloede en

veranderinge is natuurlik nie onwenslik nie. Die ouer en leerling se groot probleem lê op die terrein van identifisering in die eerste plek en daarna op die terrein van selektiewe beïnvloeding.

Omdat die gesin of ouer homself soms magteloos voordoen in hierdie verband, word hierdie taak van verantwoordelikheid deels aan die skool opgedra. Die onderwysowerhede het hierdie uitdaging aanvaar met die daarstelling van weerbaarheidsprogramme.

C. Enkele aspekte rakende die individu en sy vrye tyd

Die eietydse jeug lewe vandag in 'n verwarde samelewing wat deur die volwassene vir hul geskep is. Hulle is nie altyd seker waarna hul moet strewe, waarom hul moet strewe, waarmee hulle moet strewe en hoe hulle moet strewe nie. Te midde van al hierdie onsekerheid het die volwassene in sy eie lewe nie altyd vir hulle 'n helder antwoord nie.

1. Permissiwiteit

In hierdie verband onderskei Pieterse 34(bl. 113) vier basiese eienskappe wat vandag se stadsjeug kenmerk:

- (a) Gemoedsverwaaring
- (b) Verwerping van gesag
- (c) Swak morele standaarde
- (d) Gebrek aan identiteit

Hy sê voorts: "Wanneer die gedrag van die jeug, soos veral gemanifesteer in sy vrye tyd, ontleed word, dan word tot die gevolgtrekking gekom dat die jong mens in werklikheid in reaksie is teen die veranderde volwasse wêreld, met inbegrip van veral gebrek aan gesag."

Indien die verlangde gesag en dus ook die identifikasiefiguur nie in die gesin funksioneer nie, word

daar na buite gesoek: dikwels word dit gevind in die groep en/of groepleier.

Glasser 28(bl. 125) sluit hierby aan deur 'n afname van vertroue in die geldigheid van die bestaande sosiale orde te bespeur. Oor die hele spektrum van vryetydsaktiwiteite, meen hy, kan ons 'n uitingsvorm sien van die strewe om weg te breek.

Wilson, Williams en Sugarman 39(bl. 333) deel hierdie gedagte: "In conflict with the school is a rival view of life which is held fairly self-consciously, though not very explicitly, by a fair number of pupils in common."

Hierdie strewe om weg te breek om 'n eie identiteit op te bou, gekoppel aan die verflouing van die gesagstruktuur in beide die gesin en die breër gemeenskap, gee aanleiding tot 'n groter mate van bandeloosheid.

In hierdie verband sê Wilson, Williams en Sugarman 39(bl. 17) die volgende: "Moreover, the break-down in authority has produced a lack of leadership which is very hard for ordinary people to tolerate."

Hierdie permissiwitiet hou nie alleen die gevaar in dat sekere aktiwiteite nie konstruktief meehelp tot persoonlikheidsvorming nie, maar dat sekere vryetydsaktiwiteite die individu verkeerdelik kan beïnvloed.

Pieterse 34(bl. 111) noem as voorbeeld gegewens wat hy verkry het in 'n jeugondersoek. Hy vind geen beswaar teen die feit dat 80,6% jeugdige tussen die ouderdomme 16 en 25 op partytjies dans nie, maar wel teen die feit dat 52,8% sterk drank by sulke geleenthede gebruik. In die groep van 21 tot 25 jaar gebruik 17,2% sterk drank by twee of drie geleenthede per week.

Dit sou insiggewend wees indien vasgestel kon word hoe die skoliere in hierdie verband optree. 'n Probleem

wat na hierdie ondersoek sterk op die voorgrond getree het, is die misbruik van dwelmmiddels, en ten opsigte hiervan is min gegewens beskikbaar. Die bevindinge van 'n ondersoek deur die Natalse Onderwysdepartement gedurende 1969/70 is nie vrygestel nie en toestemming kon ook nie verkry word om 'n eie ondersoek in die skole te doen nie.

Ten opsigte van die rookgewoonte mag daar 'n korrelasie bestaan tussen die gewoonte en sekere vryetydsaktiwiteite. Uit die aard en deelname aan vryetydsaktiwiteite blyk dit dat gewone stroom leerlinge groter permissiewe neigings toon. Hulle neem meer en vroeër aan aktiwiteite deel wat met ouer persone geassosieer word - rook, dans en snoeker. Ook ten opsigte van sosiale besoeke geniet hul blykbaar groter vryheid.

2. Aktiwiteit teenoor passiwiteit

Dit is duidelik dat die sogenaamde "aktiewe" en "passiewe" aktiwiteite albei 'n belangrike rol speel in hierdie leerlinge se vryetydsprogram. Vir Pieterse 34 (bl. 110) lê die gevaar van hierdie passiewe aktiwiteite daarin dat die jeug neig om weg te skram van verantwoordelikheid - dat hul nie hul eie vryetydsbesteding wil organiseer nie, maar dat hul vermaak wil word. Die kommersialisering van vrye tyd en die beskikbaarheid van sakgeld moedig hierdie neiging aan.

Die feit is egter dat die Westerse stadskind vandag met 'n veel groter verskeidenheid aktiwiteite gekonfronteer word waaraan hy kan meedoen as seker ooit van te vore. Met hierdie toename in verskeidenheid is ook 'n groter mate van verantwoordelikheid op hom afgedwing. Die vraag is nou: in hoe 'n mate het die opvoedende onderwys hiermee rekening gehou?

'n Groot verskeidenheid aktiwiteite word vir die leerlinge georganiseer: sport, is een voorbeeld. Ook tuiswerk in 'n sekere mate, bioskoop, radioluister, lees, dans en 'n verskeidenheid ander aktiwiteite.

Die ambivalente karakter van die vryetydsaktiwiteite skep 'n komplekse probleem. In hierdie verband vra Glasser 28(bl. 52):

"Is there some formula for creative fulfilment of leisure time, which is equally fitting and effective for all grades of ability, intellect, perception and spiritual capacity? And what is fitting and effective?"

Die probleem ten opsigte van aktiewe en passiewe aktiwiteite lê nie soseer op die gebied van die aktiwiteite self nie, maar is eerder geleë in die geestesinhoud van die individu. In plaas van om die klem te plaas op die inhoud en beplanning deur ander van die individu se vryetydsbesteding, moet hy opgevoed word om sy eie deelname oordeelkundig te beplan om by sy eie spesifieke behoeftes, belangstellings, vermoëns en vaardighede te pas. Kortweg:- die individu moet geleer word om homself besig te hou op 'n wyse wat aan hom bevrediging verskaf; hy moet leer om verantwoordelikheid vir sy eie vryetydsbesteding te aanvaar.

Dit blyk uit die Newson-verslag 33(bl. 42 - 43) dat 'n groot verskeidenheid tydverdriewe, stokperdjies, klubs, verenigings en studiegroepe vanuit die skool in Brittanje georganiseer word om leerlinge aktief te betrek. In hierdie verband speel beide onderwysers en ouers 'n groot rol en die skoolgeboue word in 'n baie groot mate benut. Volgens hierdie verslag hoort beide kurrikulêre en ekstra-kurrikulêre aktiwiteite beskou te word as 'n integrale deel van die opvoedkundige program.

In Suid-Afrika bestaan daar 'n verskeidenheid organisasies wat in hierdie rigting werk - sommige in noue

skakeling met skole. Hier word onder meer gedink aan die aktiwiteite van die Departement van Sport en Ontspanning, Veld en Vlei, Landsdiens, Voortrekkers en Wilderness Leadership School. Die deelname van die leerlinge aan aktiwiteite van hierdie organisasies is nie nagegaan nie.

Charlesworth 24(bl. 40) bepleit onderrig dwarsdeur die skoolloopbaan in vryetydsbesteding asook openbare onderrig en aanmoediging in die volwasse lewe. Daar word later na hierdie aspek teruggekeer.

'n Laaste faset van hierdie aspek raak ledige tyd. In hierdie verband sê Pistorius 35(bl. 202):

"Die Westerse behepthed met aktiwiteit waaronder altyd besig wies met iets konkreefs verstaan word, het 'n gevaar in as dit onkrities as vereiste vir nuttige vryetydsbesteding gestel word."

Hy meen dat dit al hoe meer duidelik word dat die moderne mens 'n ernstige gebrek aan privaatheid en positiewe eensaamheid het waarin hy sy besondere aard en begaafdhede kan ontwikkel.

Levenson 31(bl. 25) sluit by Pistorius aan en hiermee word volstaan:

"Many suburban parents, wary of the evil of idle time, have seen their duty and have overdone it."

3. Die gewone stroom leerling en sy vrye tyd

Volgens die beskikbare gegewens besit gewone stroom leerlinge meer vryheid of gebruik hulle hul vryheid anders as gevorderde stroom leerlinge. Hier word weer eens verwys na aansienlike verskille tussen die twee groepe ten opsigte van vryetydsgebruik: sosiale besoeke, samekoms van vriende, bioskoopbesoek, deelname aan danse asook rock. Hierdie leerlinge ondersteun die massakommunikasiemedia in 'n groter mate hoewel min van hulle gereeld na die nuus luister of koerant lees; hul kerkbesoek is minder;

hul belangstelling in die estetiese skiet kort en die beoefening van stokperdjies is nie so populêr soos in die geval van die gevorderde stroom nie.

Dit is duidelik dat hierdie leerlinge met hulle laer gemiddelde I.K. op 'n betekenisvolle wyse afwyk van die gevorderde stroom leerlinge ten opsigte van vryetydsbesteding. Hierdie verskynsel hou belangrike implikasies in vir die gesin, die skool en die gemeenskap.

'n Interessante vraag wat hier opduik, is die volgende: in hoe 'n mate identifiseer gewone stroom leerlinge hul met die jeugkultuur? Ongelukkig is te min gegewens beskikbaar om 'n geldige gevolgtrekking te maak.

Tog is dit insiggewend om te let op die bevindinge van Wilson, Williams en Sugarman 39(bl. 336 - 341).

"Youth culture operates in our kind of society as a balm for troubled teenagers. Significantly, it it seems that youth culture in Britain is mainly the culture of the non-mobile, working-class youth, not exclusively, but at least in that they are the ones with the deepest involvement; and they are also the majority."

D. Slotbeskouing

Hierdie ondersoek moet beskou word as 'n verkenning van 'n baie wye terrein wat feitlik nog onaangeraak is in Suid-Afrika. Daar is deurgaans gepoog om op leemtes in die ondersoek te wys wat tydens die studieverloop duidelik geword het. Patrone, tendense en onderlinge verskille in die vryetydsbesteding van hierdie groep leerlinge is geïdentifiseer en bespreek.

Ten slotte word daar aandag geskenk aan 'n aantal aspekte wat weer eens beklemtoon moet word of wat verdere ondersoek verdien.

1. Hierdie eksperimentele groep en die meegaande be-

vindinge is net van toepassing op die Durban-omgewing. Dit moet verwag word dat die aard en omvang van die vryetydsbesteding van soortgelyke groepe in ander omgewings van dié in hierdie groep asook van mekaar sal verskil.

Carter 23(bl. 150), onder andere, het vasgestel dat die vryetydspatroon van leerlinge na 'n aantal jaar aansienlike veranderinge ondergaan het. Glasser 28(bl. 123) wys weer op grootskaalse veranderinge in sosiale gewoontes in die Verenigde Koninkryk tussen die jare 1936 en 1966. Dit moet dus verwag word dat die vryetydspatrone wat in hierdie ondersoek geïdentifiseer is, nie sonder aanpassings oorgedra kan word op ander leerlinggroepe nie. 'n Opvolgstudie met 'n ander groep leerlinge uit dieselfde omgewing (of skole) kan insiggewend wees ten opsigte van veranderende patrone. So 'n studie behoort ook Engels-sprekende leerlinge in te sluit sodat die patrone van die twee taalgroepe met mekaar vergelyk kan word.

Met die verwagte instelling van 'n televisie-netwerk in ongeveer 1975, kan so 'n ondersoek ook 'n groot bydrae lewer ten opsigte van sekere aspekte van die invloed van televisie. 'n Opname voor en 'n paar jaar na die instelling van televisie behoort 'n goeie beeld van genoemde invloede met die gepaardgaande veranderde patrone te weerspieël.

2. Dit is billik om te verwag dat 'n veranderde benadering ten opsigte van vryetydsaktiwiteite sal intree indien die aantal beskikbare huisbediendes verminder sou word.

3. Die feit dat 'n groot aantal leerlinge met net een ouer saamleef, beklemtoon die noodsaaklikheid van 'n ondersoek van die invloede wat op hierdie leerlinge inwerk, veral tydens hulle vrye tyd. Wat sou die invloed wees op die kind indien een ouer permanent afwesig is?

4. 'n Verdere aspek wat nadere toeligting verdien, is die invloed van die verskynsel van werkende moeders op die vryetydspatroon van die betrokke leerlinge.
5. Hierdie ondersoek het nie vasgestel hoeveel leerlinge in woonstelle woon nie. 'n Belangrike vraag waarvoor daar 'n antwoord gesoek moet word, is die volgende: is daar wesenlike verskille tussen die vryetydspatrone van woonstelbewoners en nie-woonstelbewoners?
6. Daar is gewys op die verskil tussen seuns en dogters ten opsigte van hulle houding teenoor deelname aan sport gedurende die adolessente tydperk. Kan hierdie verskynsel 'n aanduiding wees dat die dogter ongemaklik en ondoel-treffend voel terwyl die seun groei in fisiese krag en selfvertroue?
7. Daar is ook gewys op die feit dat veel meer dogters as seuns deelneem aan tennis en dat dit die houding van baie seuns bevestig dat dit 'n "meisie-spel" is. Omdat dit haas onmoontlik is om die eksperimentele groep uit te brei na suiwer seuns- en suiwer dogterskole, wonder 'n mens in hoeverre hierdie gevolgtrekking geldig is buite die openbare skole.
8. Daar bestaan 'n groot verskil in deelname aan rugby en krieket en dit weerspieël besondere houdings teenoor hierdie twee sportsoorte. Die redes vir hierdie gesind-hede kan met vrag ondersoek word. 'n Mens wonder ook hoeveel leerlinge aan sokker sou wou deelneem indien dié sportsoort aangebied kon word en hoe dit deelname aan rugby sou beïnvloed.
9. 'n Laaste aspek rakende sport: het deelname aan klub-sport 'n veranderde houding teenoor huis en skool tot gevolg, en indien dit wel het, kan dit gemeet word?

10. Wat radioluister aanbetref, moet programorganiseerders rekening hou met leerlinge se voorkeure ten opsigte van musiek en vervolghverhale. Veel meer navorsing in verband met hierdie vryetydsaktiwiteit is egter nodig. Die wenslikheid van 'n groter betreding van die leefwêreld van die skoolleerling, veral in streeknuus, kan met vrug ondersoek word. Op hierdie wyse kan leerlinge meer belangstelling ontwikkel in nuusprogramme as geheel, met verrykende gevolge.

11. Die aard en die omvang van koerantnuus wat gelees word, is nie vasgestel nie, en die aantal koerante wat per week gelees word, dui nie op betekenisvolle verskille tussen die groepe nie, behalwe dat gevorderde stroom seuns die gereeldste koerantlesers is en dat gewone stroom seuns die minste lees. Slegs wanneer die intensiteit waarmee die koerante gelees word in berekening gebring word met die aantal koerante, kan 'n geldige gevolgtrekking gemaak word. Die vermoede bestaan tog wel dat daar 'n verband is tussen vermoëns en die aard en omvang van koerantnuus wat gelees word. Verdere navorsing is egter nodig.

Wat ander leesstof aanbetref, toon die gewone stroom leerlinge 'n duidelike voorkeur bo gevorderde stroom leerlinge vir prent- en strokiesverhale. 'n Mens kan verwag dat daar 'n verband moet bestaan tussen vaardigheid en die gesproke woord en vaardigheid en die geskrewe woord.

12. Gewone stroom st. 8 dogters blyk 'n groter aandeel te hê aan werk in en om die huis as gevorderde stroom dogters. Hierdie tendens en ander duidelike verskille tussen hierdie twee strome leerlinge ten opsigte van vryetydspatrone laat die volgende vraag onstaan: watter faktor(e) is verantwoordelik vir hierdie verskille? Moet

dit gesoek word op die gebied van die verstandelike, of of die opvoeding, of die sosio-ekonomiese omgewing, of elders?

13. 'n Verdere vraag wat ontstaan is naamlik of die tyd nie aangebreek het om te besin oor die wenslikheid van 'n verlengde skooldag met drie sessies nie. Die somtotaal van die volgende faktore regverdig moontlik so 'n oorweging:

- (a) Tuiswerk: (i) die tyd wat daaglik aan tuiswerk bestee word;
- (ii) verskille tussen die twee strome in hierdie verband;
- (iii) die omvang van toesig en dus ook leiding deur die ouers.
- (b) Die tyd wat weekliks aan sport afgestaan word na skool.
- (c) Die aantal werkende moeders.

Hoewel die primêre funksie van die skool opvoedende onderwys is, blyk dit dat die skool in 'n toenemende mate die verantwoordelikheid vir die sosiale welsyn van sy leerlinge in die gemeenskap sal moet aanvaar. Die onderwyser kan egter beswaarlik al die bykomende take en verantwoordelikhede hanteer en minstens deel daarvan sal verrig moet word deur nie-doserende personeel.

14. Die feit dat ouer leerlinge, veral in die gewone stroom, neig om skool op 'n laer vlak te verlaat as hul jonger klasgenote, bring mee dat oorweging geskenk moet word aan die moontlikheid van bevordering ook op grond van ouderdom eerder as net op grond van akademiese prestasie.

15. Die emosionele waardes van vryetydsaktiwiteite is 'n belangrike aspek wat navorsing raak. Die emosionele

inhoud van aktiwiteite en die mate van bevrediging wat dit bied, wissel blykbaar van aktiwiteit tot aktiwiteit en van persoon tot persoon. Navorsing van hierdie aspek sal eerder in individuele verband as in groepsverband gedoen moet word.

16. In hierdie ondersoek is gepoog om 'n beeld te verkry van werklike deelname 'n verskeidenheid vryetydsaktiwiteite. 'n Logiese voortsetting of uitbreiding van hierdie tipe ondersoek moet wees 'n opname van aktiwiteite waaraan leerlinge graag sou wou deelneem, en 'n opgawe van redes waarom hulle nie daaraan deelneem nie.

Die Afrikaanssprekende leerling kan homself nie losmaak van die invloede van verstedeliking nie. Die eise wat die geïndustrialiseerde samelewing aan die skool stel, word steeds groter en dit is dan ook die verantwoordelikheid van die opvoedende onderwys om hierdie uitdagings te aanvaar. Dit is egter ook 'n erkende feit dat die huis 'n groter deel van sy verantwoordelikheid na die skool verplaas en teen hierdie verantwoordelikheid darf die skool hom nie blind staar nie. Die opvoedende onderwys in samewerking met die massakommunikasiemedie, moet beplan om die leerling en die breër gemeenskap in te lig en op te voed ten opsigte van die waarde en die benutting van vrye tyd.

BIBLIOGRAFIE

Die metode van rangskikking van die geraadpleegde bronne word op bladsy 2 gemotiveer.

HOOFSTUK I - III

1. BARNES, H.E.
Society in Transition: Problems of a Changing Age, 1942, New York, Prentice-Hall.
2. BEETS, N.
Jeugd en welvaart, 1968, Utrecht, J. Bijleveld Pers.
3. BUTLER, G.D.
Introduction to Community Recreation, 1967, New York, McGraw-Hill.
4. CORWIN, R.G.
A Sociology of Education, 1965, New York, Appleton-Century-Crofts.
5. DU PLESSIS, P.J.J.
Pedagogiek as wetenskap, 1957, Pretoria, J.L. van Schaik Bpk.
6. ENTWHISTLE, H.
Education, Work and Leisure, 1970, London, Routledge and Kegan Paul.
7. GARBERS, J.G.
Intree in die maatskaplike taak, 1958, Groningen, J.B. Wolters.
8. JACKS, M.L.
The Education of Good Men, 1955, New York, Victor Gollancz.
9. JOHNSTONE, E.G. en FAUNCE, R.C.
Student Activities in Secondary Schools, 1952, New York, Ronald Press Co.
10. LEVENSON, W.B.
The Urban School in Transition, 1968, Chicago, Rand McNally and Co.

11. MANNHEIM, K.
Diagnosis of our Time,
1954, London, Routledge and Kegan Paul.
12. MUMFORD, L.
The Condition of Man,
1944, New York, Harcourt, Bruce and Co.
13. OTTAWAY, A.
Education and Society,
1962, London, Routledge and Kegan Paul.
14. PIEPER, J.
Leisure the Basis of Culture,
1952, New York, Prentice-Hall.
15. PIETERSE, J.E. e.a.
Jeug en vrye tyd,
1967, Johannesburg, Voortrekkerpers.
16. RIESMAN, D.
Individualism Reconsidered,
1957, Glencoe, Ill. Free Press.
17. RIGGS, A.F.
Recreation in a Balanced Life,
1935, London, Doran and Co. Inc.
18. STALEY, E. e.a.
Creating Industrial Civilization,
1952, New York, Harper Bros.
19. SIEPMAN, C.A.
Radio, Television and Society,
1950, New York, Oxford Univ. Press.
20. SKOOLHANDBOEK: Natalse Onderwysdepartement, 1962.
21. VAN MECHELEN, F. e.a.
Vrijetydsbesteding in Vlaanderen,
1964, Antwerpen, S.M. Ontwikkeling.

HOOFSTUK VIII

22. ALMY, M.
Problems and Issues in Contemporary Education:
Anthology from the Harvard Educational Review,
1968, New York, Scott, Foresman and Co.
23. CARTER, M.P.
Education, Employment and Leisure,
1963, London, Pergamon Press Ltd.
24. CHARLESWORTH, J.C.
Leisure in America: Blessing or Curse?
1964, Philadelphia, The American Academy
of Political and Social Science.
25. CROWJE, G. e.a.
Die mens en die moderne wêreld: Referate
van die S.A. Akademie vir Wetenskap en Kuns,
Julie 1971, Kaapstad, Tafelberg Uitgewers Bpk.
26. DE KLERK, W.J. e.a.
Die waardes van die Afrikaner: Referate van
die S.A. Akademie vir Wetenskap en Kuns,
Junie 1968, Johannesburg, Nasionale Boekhandel
Bpk.
27. FUSCO, G.C.
School - Home Partnership in Depressed Urban
Neighborhoods,
1964, Washington, U.S. Government Printing Office
28. GLASSER, W.
Leisure: Penalty or Prize?
1970, London, McMillan and Co. Ltd.
29. HAVIGHURST, R.J. e.a.
Educational Imperatives in a Changing Culture,
Edited by W.W. Brickman,
1967, Philadelphia, Univ. of Pennsylvania Press.
30. LAMPRECHT, H.
Exploitasie van die Teenager,
1964, Antwerpen, Het Spectrum.
31. LEVENSON, W.B.
The Urban School in Transition,
1968, Chicago, Rand McNally and Co.

32. LOUBSER, J.
4 Junie 1972, Rapport,
Johannesburg, Perskor.
33. NEWSON-VERSLAG
Half Our Future: a Report of the Central
Advisory Council for Education (England),
1963, London, Her Majesty's Stationery Office
34. PIETERSE, J.R. e.o.
Die mens en die moderne wêreld: Referate van
die S.A. Akademie vir Wetenskap en Kuns,
Julie 1971, Kaapstad, Tafelberg Uitgewers Bpk.
35. PISTORIUS, P.
Kind in ons midde,
1971, Kaapstad, Tafelberg Uitgewers Bpk.
36. ROSSER, C. en HARRIS, C.
The Family and Social Change,
1965, London, Routledge and Kegan Paul.
37. ROWNTREE, B.S. en LAVERS, G.R.
English Life and Leisure,
1951, London, Longmans, Green and Co.
38. RUDY, W.
Schools in an Age of Mass Culture,
1965, New York, Prentice-Hall.
39. WILSON, J., WILLIAMS, N. en SUGARMAN, B.
Introduction to Moral Education,
1967, Harmondsworth, England, Penguin Books

DIE VRAELYS

Die volgende veranderinge is in die vraelys aangebring nadat dit gedruk is:

- (i) Onder vraag 12, kolom 11, is voorsiening gemaak vir diegene wat geen tydverdruwe soos hier verlang, beoefen nie. Hierdie betrokke leerlinge moes slegs n 5 onder kolom 11 skryf en n sirkeltjie daarom trek.
- (ii) In die geval van vraag 39(a), kolom 51, is voorsiening gemaak vir koshuidleerlinge aangesien die vraag nie op hulle van toepassing is nie. Koshuisleerlinge moes n 5 onder kolom 51 skryf en n sirkeltjie daarom trek.

---o0o---

VRYETYDS- BESTEDING-SVRAELYSA. ALGEMENE INLIGTING:

1.	Naam van leerling	
2.	Skool	
3.	Huidige standerd:	<u>Kolom 1</u>
	(a) St. 8	1
	(b) St. 9	2
	(c) St. 10	3
4.	In watter stroom is jy? (st. 10 nie van toepassing nie)	<u>Kolom 2</u>
	(a) Gevorderde stroom	1
	(b) Gewone stroom	2
	(c) Nie van toepassing nie	3
5.	Geslag:	<u>Kolom 3</u>
	(a) Manlik	1
	(b) Vroulik	2
	6. Ouderdom	

6. Ouderdom (laaste verjaarsdag): Kolom 4
(a)	13 jaar en jonger	1
(b)	14 jaar	2
(c)	15 jaar	3
(d)	16 jaar	4
(e)	17 jaar	5
(f)	18 jaar	6
(g)	19 jaar	7
(h)	20 jaar	8
(i)	21 jaar en ouer	9
7. Werk: Kolom 5
(a)	Net jou vader?	1
(b)	Net jou moeder?	2
(c)	Albei jou ouers?	3
(d)	Geen ouer?	4
- B. SPORT:
8. Beoefen jy wedstrydsport: Kolom 6
(a)	Net gedurende die somer?	1
(b)	Net gedurende die winter?	2
(c)	Deur die hele jaar?	3
(d)	Glad nie?	4
9. Van watter van die volgende sportspanne (skool) was jy gedurende die afgelope 12 maande 'n lid? Kolom 7
(a)	Rugby	1
(b)	Krieket	2
(c)	Atletiek (L.W. Skoolspan)	3
(d)	Hokkie	4
(e)	Netbal	5
(f)	Tennis	6
(g)	Skaak	7
(h)	Swem (L.W. Skoolspan)	8
(i)	Ander (noem):	9
(j)	Nie van toepassing nie	0
10. (a) Het jy gedurende die afgelope 12 maande aan klubsport deelgeneem? Kolom 8
(a)	Ja	1
(b)	Nee	2
- (b) Indien wel, noem die sport en klub:
(i)	.....	.....
(ii)	.....	.....
(iii)	.....	.....
11. Was jy gedurende die afgelope 12 maande kaptein(e) of onderkaptein(e) van 'n sportspan? Kolom 9
(a)	Ja	1
(b)	Nee	2
12. Watter van die volgende tydverdrywe beoefen jy gereeld op 'n privaatbasis (nie skool of klub nie)? Kolom 10
(a)	Visvang	1
(b)	Visskiet	2
(c)	Rollerskaats	3
(d)	Ysskaats	4
(e)	Swem	5
(f)	Gewigoptel	6
(g)	Fietsry	

		<u>Kolom 10</u>
(g)	Fietsry	7
(h)	Tennis	8
(i)	Tafeltennis/Pluimbal	9
(j)	Waterski/seiljag	0
		<u>Kolom 11</u>
(k)	Snoeker	1
(l)	Trampolien	2
(m)	Pyltjies	3
(n)	Ander (noem) (i)	4
	(ii)	
	(iii)	
13.	Hoe dikwels tree jy as toeskouer op by sportwedstryde?	<u>Kolom 12</u>
(a)	Gereeld	1
(b)	Soms	2
(c)	Selde	3
(d)	Nooit	4
14.	Wanneer jy skool- of ander sportwedstryde bywoon, gaan jy gewoonlik:	<u>Kolom 13</u>
(a)	Alleen?	1
(b)	Met maat(s)?	2
(c)	Met ouers?	3
(d)	Met maats en ouers?	4
(e)	Nie van toepassing nie	5
C.	<u>RADIO:</u>	
15.	Van watter radiostasie hou jy die meeste?	<u>Kolom 14</u>
(a)	Afrikaans	1
(b)	Springbok	2
(c)	Engels	3
(d)	L.M.	4
(e)	Weet nie	5
16.	Hoeveel uur per weeksdag luister jy gewoonlik na die radio?	<u>Kolom 15</u>
(a)	Minder as $\frac{1}{2}$ uur	1
(b)	$\frac{1}{2}$ tot 1 uur	2
(c)	1 tot 2 uur	3
(d)	2 tot 3 uur	4
(e)	Meer as 3 uur	5
17.	Na watter soort musiek verkies jy om te luister?	<u>Kolom 16</u>
(a)	Populêre musiek	1
(b)	Boeremusiek/Ligte Afrikaanse musiek	2
(c)	Jazz, Twist en Rock	3
(d)	Klassieke musiek	4
18.	Van watter soort musiek hou jy die <u>minste</u> ?	<u>Kolom 17</u>
(a)	Populêre musiek	1
(b)	Boeremusiek/Ligte Afrikaanse musiek	2
(c)	Jazz, Twist en Rock	3
(d)	Klassieke musiek	4
19.	Hoe dikwels luister jy na die nuus?	<u>Kolom 18</u>
(a)	Gereeld	1
(b)	Soms	2
(c)	Selde	3
(d)	Nooit	4

20. Na hoeveel .....

20. Na hoeveel vervolgvhale luister jy gereeld per week? Kolom 19
(a) Geen	1
(b) 1	2
(c) 2	3
(d) 3	4
(e) 4 of meer	5
- D. LEES:
21. Hoeveel van die volgende lees jy gewoonlik per week? Kolom 20
- (a) Engelse biblioteekboeke:
(i) 0	1
(ii) 1	2
(iii) 2	3
(iv) 3 en meer	4
- (b) Afrikaanse biblioteekboeke: Kolom 21
(i) 0	1
(ii) 1	2
(iii) 2	3
(iv) 3 en meer	4
- (c) Engelse tydskrifte: Kolom 22
(i) 0	1
(ii) 1	2
(iii) 2	3
(iv) 3 en meer	4
- (d) Afrikaanse tydskrifte: Kolom 23
(i) 0	1
(ii) 1	2
(iii) 2	3
(iv) 3 en meer	4
- (e) Prenteverhale (Picture stories): Kolom 24
(i) 0	1
(ii) 1	2
(iii) 2	3
(iv) 3 en meer	4
- (f) Slapbandboeke: Kolom 25
(i) 0	1
(ii) 1	2
(iii) 2	3
(iv) 3 en meer	4
- (g) Strokiesverhale (Comic books): Kolom 26
(i) 0	1
(ii) 1	2
(iii) 2	3
(iv) 3 en meer	4
- (h) Koerante: Kolom 27
(i) 0	1
(ii) 1	2
(iii) 2	3
(iv) 3 en meer	4

E. OPENBARE VERMAAKLIKHEDE:

22. Hoeveel keer per MAAND besoek jy gewoonlik die bioskoop op die volgende dae?
- (a) Maandag- tot en met Donderdagaand: Kolom 28
(i) 0	1
(ii) 1	2
(iii) 2	3
(iv) 3 en meer	4
- (b) Vrydagaande: Kolom 29
(i) 0	1
(ii) 1	2
(iii) 2	3
(iv) 3 en meer	4
- (c) Saterdag: Kolom 30
(i) 0	1
(ii) 1	2
(iii) 2	3
(iv) 3 en meer	4
23. Hoeveel keer per maand gaan jy dus bioskoop toe? Kolom 31
(i) 0	1
(ii) 1 tot 2 keer	2
(iii) 3 tot 4 keer	3
(iv) 5 tot 6 keer	4
(v) Meer as 6 keer	5
24. Indien jy die bioskoop besoek, gaan jy gewoonlik: Kolom 32
(a) Alleen?	1
(b) Met ouer(s)?	2
(c) Met broer(s) of suster(s)?	3
(d) Met hele gesin?	4
(e) Met maat(s) van dieselfde geslag as jyself?	5
(f) Met 'n lid van die teenoorgestelde geslag maar in 'n groep?	6
(g) Met 'n lid van die teenoorgestelde geslag?	7
(h) Nie van toepassing nie	8
25. Van watter soort rolprent hou jy die meeste? Kolom 33
(a) Romantiese	1
(b) Oorlog	2
(c) Riller	3
(d) Avontuur	4
(e) Komedie	5
(f) Musiek	6
26. Het jy al die Durbanse museum besoek? Kolom 34
(a) Ja	1
(b) Nee	2
27. Het jy al die Durbanse kunsgalery besoek? Kolom 35
(a) Ja	1
(b) Nee	2

28. Het jy .....

28. Het jy al die akwarium besoek? Kolom 36
- (a) Ja 1
(b) Nee 2
29. Het jy al 'n konsert (nie skoolkonsert) bygewoon? Kolom 37
- (a) Ja 1
(b) Nee 2
- F. SOSIALE FUNKSIES:
30. Hoe dikwels woon jy op Vrydagaande skool-funksies by? Kolom 38
- (a) Gereeld 1
(b) Soms 2
(c) Selde 3
(d) Nooit 4
31. (a) Kan jy dans? Kolom 39
- (i) Ja 1
(ii) Nee 2
- (b) Indien nie, sal jy graag wil leer? Kolom 40
- (i) Ja 1
(ii) Nee 2
(iii) Nie van toepassing nie 3
32. (a) Kan jy "rock" of "twist"? Kolom 41
- (i) Ja 1
(ii) Nee 2
- (b) Indien nie, sal jy graag wil leer? Kolom 42
- (i) Ja 1
(ii) Nee 2
(iii) Nie van toepassing nie 3
33. (a) Kan jy volkspele speel? Kolom 43
- (i) Ja 1
(ii) Nee 2
- (b) Indien nie, sal jy graag wil leer? Kolom 44
- (i) Ja 1
(ii) Nee 2
(iii) Nie van toepassing nie 3
34. Hoeveel keer per maand dans, "rock" of "twist" jy (in 'n groep)? Kolom 45
- (a) 0 1
(b) 1 2
(c) 2 3
(d) 3 4
(e) 4 5
(f) 5 en meer 6

G. SOSIALE BESOEKE:

35. Hoeveel aande per MAAND besoek jy gewoonlik vriende? Kolom 46

(a) Alleen .....

35. Kolom 46
- (a) Alleen of saam met broer(s)/suster(s)?
(i)	0	1
(ii)	1	2
(iii)	2	3
(iv)	3	4
(v)	4 en meer	5
- (b) Saam met jou ouer(s)? Kolom 47
(i)	0	1
(ii)	1	2
(iii)	2	3
(iv)	3	4
(v)	4 en meer	5
36. Hoeveel aande per maand ontvang jy besoek van maats? Kolom 48
(i)	0	1
(ii)	1	2
(iii)	2	3
(iv)	3	4
(v)	4 en meer	5
37. Hoe dikwels besoek jy vriende oor 'n naweek saam met jou ouers? Kolom 49
(a)	Gereeld	1
(b)	Soms	2
(c)	Selde	3
(d)	Nooit	4
38. Hoe dikwels het jy gedurende die afgelope 3 jaar weggegaan met vakansie - (vir meer as 'n week)? Kolom 50
(a)	3 keer of meer	1
(b)	2 keer	2
(c)	1 keer	3
(d)	nie weggegaan nie	4
39. (a) Hoe dikwels vergader jy en jou vriende in die middag na skool - (nie op sportveld)? Kolom 51
(i)	Gereeld	1
(ii)	Soms	2
(iii)	Selde	3
(iv)	Nooit	4
- (b) Waar vergader jy en jou vriende gewoonlik indien jul wel vergader? Kolom 52
(i)	In 'n park	1
(ii)	In 'n straat	2
(iii)	By iemand se huis	3
(iv)	By die strand	4
(v)	Elders (noem)	5
(vi)	Nie van toepassing nie	

H. STOKPERDJIES:

40. (a) Watter van die volgende stokperdjies beoefen jy? Kolom 53
- (i) Fotografie .....

40.

Kolom 53

(i)	Fotografie	1
(ii)	Versameling van iets	2
(iii)	Houtwerk	3
(iv)	Naaldwerk	4
(v)	Tuinbou	5
(vi)	Kuns	6
(vii)	Modelbou	7
(viii)	Dier, voël of insekboerdery	8
(ix)	Ander (noem) (i)	9
	(ii)	
(x)	Nie van toepassing nie	

- (b) Hoeveel uur per week spandeer jy gewoonlik aan jou stokperdjie(s)?

Kolom 54

(i)	Geen	1
(ii)	Onder $\frac{1}{2}$ uur	2
(iii)	$\frac{1}{2}$ tot 1 uur	3
(iv)	1 tot 2 uur	4
(v)	2 tot 3 uur	5
(vi)	3 tot 4 uur	6
(vii)	meer as 4 uur	7

I. WERKSAAMHEDE IN EN OM DIE HUIS:

41. (a) Met watter van die volgende aktiwiteite in en om die huis is jy gereeld mee behulpsaam?

Kolom 55

(i)	Naaldwerk (ook brei)	1
(ii)	Koskook	2
(iii)	Was/Stryk	3
(iv)	Tafeldek/Skottelgoedwas	4
(v)	Versorging van vloere	5
(vi)	Bedopmaak	6
(vii)	Versorging van tuin/grasperk/troeteldiere	7
(viii)	Motorwas	8
(ix)	Ander (noem) (x)	9
	(y)	
(x)	Nie van toepassing nie	0

- (b) Aan hoeveel van bogenoemde aktiwiteite het jy gewoonlik 'n aandeel?

Kolom 56

(i)	0	1
(ii)	1	2
(iii)	2	3
(iv)	3	4
(v)	4	5
(vi)	5 en meer	6

- (c) Word jy verplig om hierdie aktiwiteite uit te voer?

Kolom 57

(i)	Ja	1
(ii)	Nee	2
(iii)	Nie van toepassing nie	3

42. (a) Word jy geldelik beloon vir jou werk in die huis en om die huis?

Kolom 58

(i)	Ja	1
(ii)	Nee	2
(iii)	Nie van toepassing nie	3

- (b) Wat dink jy: behoort jy geldelik beloon te word vir jou werk?

Kolom 59

42. Kolom 59
- (i) Ja 1
- (ii) Nee 2
- J. TUISWERK (nie van toepassing vir koshuisleerlinge nie):
43. Hoeveel uur per dag spandeer jy normaalweg aan tuiswerk? Kolom 60
- (a) 1 uur 1
- (b) 1½ uur 2
- (c) 2 uur 3
- (d) 2½ uur 4
- (e) 2½ uur en meer 5
- (f) Nie van toepassing nie 6
44. Doen jy gewoonlik jou tuiswerk terwyl jy na die radio luister? Kolom 61
- (a) Ja 1
- (b) Nee 2
- (c) Nie van toepassing nie 3
45. (a) Wanneer doen jy gewoonlik jou tuiswerk gedurende weksdae? Kolom 62
- (i) Smiddae 1
- (ii) Saans 2
- (iii) Beide smiddae en saans 3
- (iv) Nie van toepassing nie 4
- (b) Wanneer doen jy gewoonlik jou tuiswerk oor naweke? Kolom 63
- (i) Vrydae 1
- (ii) Saterdag 2
- (iii) Sondag 3
- (iv) Maandag en woensdag 4
- (v) Nie van toepassing nie
46. Kontroleer jou ouers jou tuiswerk? Kolom 64
- (a) Ja 1
- (b) Nee 2
- (c) Nie van toepassing nie 3
- K. ANDER AKTIWITEITE EN INLIGTING:
47. Hoe dikwels gaan jy Sondagskool toe? Kolom 65
- (a) Gereeld 1
- (b) Soms 2
- (c) Selde 3
- (d) Nooit 4
- (e) Nie van toepassing nie 5
48. Hoe dikwels gaan jy kerk toe? Kolom 66
- (a) Gereeld 1
- (b) Soms 2
- (c) Selde 3
- (d) Nooit 4
- (e) Nie van toepassing nie 5
49. (a) Rook jy? Kolom 67
- (i) Ja 1
- (ii) Nee 2
- (b) Indien .....

49. (b) Indien wel, hoeveel sigarette (of pype) per dag? Kolom 68
(i)	1 tot 4	1
(ii)	5 tot 8	2
(iii)	9 tot 12	3
(iv)	Meer as 12	4
(v)	Nie van toepassing nie.	
- (c) Hoe lank rook jy reeds? Kolom 69
(i)	Minder as 1 jaar	1
(ii)	1 tot 2 jaar	2
(iii)	2 tot 3 jaar	3
(iv)	Meer as 3 jaar	4
(v)	Nie van toepassing nie	5
- (d) Weet jou ouers dat jy rook? Kolom 70
(i)	Ja	1
(ii)	Nee	2
(iii)	Nie van toepassing nie	3
- (e) Indien wel, rook jy met hulle toestemming? Kolom 71
(i)	Ja	1
(ii)	Nee	2
(iii)	Nie van toepassing nie	3
50. Hoe laat gaan jy gewoonlik op weeksaande slaap? Kolom 72
(a)	Tussen 7 en 8nm.	1
(b)	Tussen 8 en 9nm.	2
(c)	Tussen 9 en 10nm.	3
(d)	Tussen 10 en 11nm.	4
(e)	Na 11nm.	5
(f)	Nie van toepassing nie	6
51. Hoe laat staan jy gewoonlik soggens op weeksdag op? Kolom 73
(a)	Voor 5,00 vm.	1
(b)	Tussen 5,00 en 5,30 vm.	2
(c)	Tussen 5,30 en 6,00 vm.	3
(d)	Tussen 6,00 en 6,30 vm.	4
(e)	Tussen 6,30 en 7,00 vm.	5
(f)	Na 7,00 vm.	6
(g)	Nie van toepassing nie	7
52. Hoeveel keer gaan jy per maand strand of swembad toe gedurende die somer (nie in skooltyd)? Kolom 74
(a)	Gaan glad nie	1
(b)	1 keer	2
(c)	2 keer	3
(d)	3 keer	4
(e)	4 tot 8 keer	5
(f)	Meer as 8 keer	6
53. Watter is vir jou die belangrikste vryetydsaktiwiteit waaraan jy tans deelneem? Kolom 75
(a)	Stokperdjie	1
(b)	Lees	2
(c)	Spel	

		<u>Kolom 75</u>
53.	(d) Bioskoop	4
	(e) Radioluister	5
	(f) Dans	6
	(g) Swem	7
	(h) Werk in en om die huis	8
	(i) Gesels met vriende	9
	(j) Ander (noem):	0
54.	Hoeweel sakgeld ontvang jy gewoonlik per maand?	<u>Kolom 76</u>
	(a) Minder as 50c	1
	(b) 50c tot R1,00	2
	(c) R1,00 tot R1,50	3
	(d) R1,50 tot R2,00	4
	(e) R2,00 tot R3,00	5
	(f) R3,00 tot R4,00	6
	(g) R4,00 tot R5,00	7
	(h) Meer as R5,00	8
55.	Is jou grootste vriende(inne)	<u>Kolom 77</u>
	(a) Nog op skool?	1
	(b) Reeds werksaam?	2
56.	Besit jy nog (en woon saam):	<u>Kolom 78</u>
	(a) Albei ouers?	1
	(b) Net vader?	2
	(c) Net moeder?	3
	(d) Geen ouers?	4